

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta. Laki olisi horisontaalinen ja sen soveltamisala olisi rajattu tiettyihin erityissääntelyn kattamiin tuoteryhmiin. Lailla korvattaisiin nykyisen sektorikohtaisen tuotelainsäädännön säännökset markkinavalvonnasta.

Uudella lailla luotaisiin tietyillä tuotesektoreilla yleiset ja yhdenmukaiset sääntelypuitteet markkinavalvonnalle sekä selkeytettäisiin ja tarkennettaisiin säännöksiä valvontaviranomaisen toimenpiteistä ulkorajavalvonnassa. Asianomaisessa tuotelainsäädännössä viitattaisiin näihin horisontaalisiin säännöksiin, mikä keventäisi tuotekohtaisten säädösten rakennetta ja sisältöä. Samalla yhdenmukaistettaisiin viranomaisten valvontamenettelyjä lain soveltamisalaan kuuluvilla tuotesektoreilla tavoitteena varmistaa, että EU:n tuotelainsäädännön täytäntöönpanoa valvotaan tehokkaasti ja johdonmukaisesti.

Ehdotetulla lailla pantaisiin osaltaan täytäntöön kuusi tuotedirektiiviä, joissa on pitkälti yhdenmukaiset säännökset koskien markkinavalvontaa, ulkorajavalvontaa ja suojamenettelyä. Direktiivit koskevat seuraavia tuoteryhmiä: räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäviksi tarkoitettut laitteet, vaarat, mittauslaitteet, siviilikäyttöön tarkoitetut räjähteet, hissit, hissien turvakomponentit ja pyrotekniset tuotteet.

Laki sisältäisi keskeiset säännökset toimivaltaisista viranomaisista lain soveltamisalaan kuuluvilla tuotesektoreilla. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto olisi laissa tarkoitettu markkinavalvontaviranomainen ja Tulli ulkorajavalvontaviranomainen.

Euroopan unionin tuotedirektiivien toimeenpano edellyttää, että direktiivit tulee pääasiassa panna täytäntöön 20 päivänä huhtikuuta 2016 lukien. Hallituksen esityksen antaminen on viivästynyt suunnitellusta, minkä takia ehdotetun lain voimaantulo voi hieman myöhästyä direktiivien soveltamisajankohdasta. Tavoitteellista olisi, että ehdotettu laki tulisi mahdollisimman pian voimaan sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu, jotta varmistetaan tuotedirektiivien implementointi kansalliseen lainsäädäntöön.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	5
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	5
Sähkölaitteiden ja sähkölaitteistojen valvonta.....	6
Hissien valvonta.....	7
Mittauslaitteiden valvonta.....	7
Painelaitteiden valvonta.....	7
ATEX-tuotteiden valvonta.....	8
Räjähteiden valvonta.....	9
Pyroteknisten tuotteiden valvonta.....	10
Tuotteiden markkinavalvonta Suomessa.....	10
2.2 Euroopan unionin uusi lainsäädäntökehys ja direktiivipaketin täytäntöönpano.....	11
Tuotteiden markkinavalvontaa koskevat puitteet NLF-asetuksen 15–26 artiklat.....	11
Tuotteiden ulkorajavalvonta NLF-asetuksen 27–29 artiklat.....	12
Direktiivipaketti ja sen täytäntöönpano kahdessa osassa.....	13
Direktiivien luvut koskien valvontaa.....	15
Uudelleenlaadittu ATEX-direktiivi.....	16
NLF-asetuksen ja markkinavalvontalain suhde tullilainsäädäntöön.....	18
EU:n muista jäsenmaista tulevien tuotteiden valvonta.....	19
2.3 Kuluttajaturvallisuuslaki.....	19
2.4 Nykytilan arviointi.....	19
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	20
3.1 Tavoitteet.....	20
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	20
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	21
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	22
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	22
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	22
4.3 Ympäristövaikutukset.....	23
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	23
4.5 Yritysvaikutukset.....	23
Ahvenanmaan toimivalta.....	24
5 ASIAN VALMISTELU.....	24
5.1 Valmisteluvaiheet.....	24
6 SUHDE MUIHIN ESITYKSIIN.....	26
6.1 Markkinavalvontalaki osana tuotesääntelykokonaisuutta.....	26
6.2 Markkinavalvontalain ja sektorilakien suhde.....	27
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	29
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	29
1.1 Laki eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta.....	29
2 VOIMAANTULO.....	50
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	50
LAKIEHDOTUS.....	52
Laki eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta.....	52

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Euroopan unionin uuden lainsäädäntökehyksen (*New Legislative Framework, NLF*) avulla pyritään osaltaan edistämään tuotteiden yhtenäistä ja tehokasta sääntelyä kaupan esteiden poistamiseksi sekä ihmisten terveyden, turvallisuuden ja ympäristönsuojelun edistämiseksi. Uuden lainsäädäntökehyksen perustana on kaksi säädöstä: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 765/2008 tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvää akkreditointia ja markkinavalvontaa koskevista vaatimuksista ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 339/93 kumoamisesta (jäljempänä *NLF-asetus*) sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös N:o 768/2008/EY tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvistä yhteisistä puitteista ja päätöksen 93/465/ETY kumoamisesta (jäljempänä *NLF-päätös*). Säädöksissä määritetään ne keskeiset käsitteet ja periaatteet, joihin tuotesektorikohtainen sääntely nojaa ja joiden mukaisesti sääntelyä tulee kehittää.

NLF-asetusta sovelletaan sektorikohtaisen lainsäädännön rinnalla ja sen soveltaminen alkoi 1.1.2010. Siinä säädetään akkreditoinnista, markkinavalvonnasta, kolmansista maista tuotavien tuotteiden valvonnasta ja CE-merkinnästä. NLF-asetus on jäsenvaltioita sellaisenaan velvoittava. Asetuksessa veloitetaan jäsenvaltiot lainsäädäntö- ja muihin toimenpiteisiin riittävän markkinavalvonnan järjestämiseksi. Asetuksessa säädetään muun muassa jäsenvaltioiden velvollisuuksista, markkinavalvontatoimenpiteistä, rajoittavista toimenpiteistä, tietojen vaihdosta ja yhteistyöstä.

NLF-päätöksessä vahvistetaan EU:n yhteiset puitteet tuotteita koskevalle yhdenmukaistamislainsäädännölle. Nämä puitteet koostuvat mallisäännöksistä, joita yleisesti käytetään EU:n tuotelainsäädännössä. Näitä ovat muun muassa määritelmät, talouden toimijoiden velvollisuudet, ilmoitetut laitokset, suojamenettelyt ja tuotteiden vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt. Näillä vaatimuksilla pyritään muun muassa parantamaan markkinoilla olevien tuotteiden turvallisuutta. Uuteen lainsäädäntökehykseen sisältyy talouden toimijoita koskevia tuotelainsäädännön täytäntöönpanoa ja valvontaa tehostavia velvollisuuksia. NLF-päätöksessä on kuvattu vaihtoehtoiset tavat osoittaa tuotteen vaatimustenmukaisuus. NLF-päätös ei ole suoraan sovellettavaa oikeutta, vaan se on ohje lainsäätäjälle uutta sektorikohtaista lainsäädäntöä tehtäessä.

Euroopan unionissa on ollut käynnissä viime vuosina kaksi uudistushanketta, joilla yhdenmukaistetaan ja selkeytetään tuotteiden vaatimustenmukaisuutta ja turvallisuutta sekä niiden markkinavalvontaa koskevaa sääntelyä. Komissio valitsi tietyt tuotelainsäädännön yhdenmukaistamisdirektiivit, joiden sopeuttaminen uuden lainsäädäntökehyksen päätökseen toteutettiin ”pakettina” vuonna 2011. Euroopan komissio antoi 21 päivänä marraskuuta 2011 yhdeksän direktiiviehdotusta Euroopan parlamentin ja neuvoston tuotedirektiiveiksi niin sanottu ”*Alignment Package*” (jäljempänä *direktiivipaketti*). NLF-asetus ja NLF-päätös muodostavat toisiinsa täydentävän kokonaisuuden, joka on ollut taustalla direktiivipaketin direktiivejä laadittaessa. Direktiivit on sopeutettu NLF-päätökseen. Tästä johtuen direktiiveissä on samanlainen lainsäädäntösystematiikka ja paljon yhtäläisyyttä rakenteen, artiklojen sekä termistön osalta.

Direktiivipaketissa olivat mukana seuraavat yhdeksän uudistettavaa direktiiviä:

1) siviilikäyttöön tarkoitettuja räjähdystarvikkeita koskeva direktiivi: direktiivi 93/15/ETY siviilikäyttöön tarkoitettujen räjähdystarvikkeiden markkinoille saattamista ja valvontaa koskevien säännösten yhdenmukaistamisesta;

HE 40/2016 vp

- 2) räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäviä laitteita koskeva direktiivi (ATEX-direktiivi): direktiivi 94/9/EY räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäviksi tarkoitettuja laitteita ja suojarahjestelmiä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä;
- 3) hissidirektiivi: direktiivi 95/16/EY, annettu 29. kesäkuuta 1995, jäsenvaltioiden hissejä koskevan lainsäädännön lähentämisestä;
- 4) mittauslaidedirektiivi: direktiivi 2004/22/EY mittauslaitteista;
- 5) EMC- direktiivi: direktiivi 2004/108/EY sähkömagneettista yhteensopivuutta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä ja direktiivin 89/336/ETY kumoamisesta;
- 6) pienjännitedirektiivi: direktiivi 2006/95/ETY tietyllä jännitealueella toimivia sähkölaitteita koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä;
- 7) pyroteknisiä tuotteita koskeva direktiivi: direktiivi 2007/23/EY pyroteknisten tuotteiden markkinoille saattamisesta;
- 8) muita kuin itsetoimivia vaakoja koskeva direktiivi: direktiivi 2009/23/EY muista kuin itsetoimivista vaaosta;
- 9) yksinkertaisia paineastioita koskeva direktiivi: direktiivi 2009/105/EY yksinkertaisista paineastioista.

Muusta direktiivipaketista, joka annettiin 26 päivänä helmikuuta 2014, poiketen pyrotekniikkadirektiivi hyväksyttiin jo 12 päivänä kesäkuuta 2013 ja julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä 28 päivänä kesäkuuta 2013. Muut direktiivipaketin direktiivit ovat tulleet voimaan 18 päivänä huhtikuuta 2014 ja niiden kansallinen soveltaminen alkaa 20 päivänä huhtikuuta 2016. Lisäksi niin sanottu painelaitedirektiivi, direktiivi (97/23/EY) painelaitteita koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä irrotettiin direktiivipaketista alkuvaiheessa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen N:o 1272/2008 kemikaalien luokitusta, merkintöjä ja pakkaamista koskevan asetuksen, ns. CLP-asetus, mukautuksen takia ja uusi painelaitedirektiivi (2014/68/EU) annettiin tästä syystä 15.5.2014. Näiden lisäksi muuta NLF-mukautettua tuotelainsäädäntöä on annettu ja valmisteilla EU:ssa.

Euroopan komissio antoi lisäksi helmikuussa 2013 osana tuoteturvallisuus- ja markkinavalvontapakettia ehdotukset tuoteturvallisuusasetukseksi ja markkinavalvonta-asetukseksi. Tavoitteena on parantaa sisämarkkinoilla liikkuvien kuluttajien käyttöön tarkoitettujen tavaroiden turvallisuutta ja tehostaa markkinavalvontaa, joka kohdistuu muihin tuotteisiin kuin elintarvikkeisiin. Ehdotuksessa yhdistetään markkinavalvontaa koskevat säännöt, joista nykyisellään on säädetty jopa kolmen eri sääntelyn puitteissa. NLF-asetuksen lisäksi markkinavalvontaa koskevaa sääntelyä on kunkin tuotesektorin omassa harmonisointisääntelyssä sekä yleisessä tuoteturvallisuusedirektiivissä. Ehdotuksilla on arvioitu olevan laajahkoja vaikutuksia tuoteturvallisuutta ja markkinavalvontaa koskevaan lainsäädäntöön. EU:n tuoteturvallisuus- ja markkinavalvontapakettin käsittely on EU-tasolla ollut pitkään pysähdyksissä tuoteturvallisuusasetusehdotukseen sisältyvän, jäsenvaltiot jakaneen, tuotteen alkuperämaamerkintää koskevan vaatimuksen vuoksi.

Ehdotuksella uudeksi laiksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta (jäljempänä *markkinavalvontalaki*) olisi tarkoitus jatkossa luoda sen soveltamisalaan kuuluvilla tietyillä tuotesektoreilla kansallisesti yhdenmukaiset sääntelypuitteet markkinavalvonnalle ja valvontaviranomaisten toimenpiteille ulkorajavalvonnassa NLF-asetuksen 27–29 artiklan tarkoittamissa tilanteissa.

Asianomaisessa tuotelainsäädännössä voitaisiin viitata näihin horisontaalisiin säännöksiin, mikä keventäisi tuotekohtaisten säädösten rakennetta ja sisältöä. Samalla yhdenmukaistettaisiin viranomaisten valvontamenettelyjä lain soveltamisalaan kuuluvissa tuotesektoreissa, tavoitteena varmistaa, että EU:n tuotelainsäädännön täytäntöönpanoa valvotaan tehokkaasti ja johdonmukaisesti. Ehdotetulla lailla olisi mahdollista myös reagoida yhdenmukaisemmin mahdollisiin EU-lainsäädännöstä tuleviin muutoksiin.

Uuden lain esittämiseen on päädytty ensisijassa lainsäädäntöteknisistä syistä Euroopan unionin ja kansallisen sääntely-ympäristön muutoksen vuoksi, eikä ehdotus sisällöllisesti muuttaisi merkittävästi nykytilaa markkinavalvonnassa.

Direktiivipaketin voimaansaattaminen aiheuttaa muutostarpeita seuraaviin kansallisiin lakitasoisiin säädöksiin: sähköturvallisuuslaki (410/1996), laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005, jäljempänä kemikaaliturvallisuuslaki), painelaitelaki (869/1999), mittauslaitelaki (707/2011) ja pyroteknisten tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta annettu laki (180/2015, jäljempänä *pyrotekniikkalaki*). Muutoksia joudutaan teemmään myös edellä mainittujen lakien nojalla annettuihin alemmanasteisiin säädöksiin. Mainittu sektorilainsäädäntö sisältää pitkälti samansisältöisiä säännöksiä toimivaltaisista viranomaisista ja viranomaisten valvontakeinoista kuin nyt ehdotettava uusi laki.

Ehdotuksella olisi tarkoitus selkeyttää markkinavalvontaviranomaisen ja Tullin yhteistyötä antamalla uusia täydentäviä säännöksiä NLF-asetuksessa viranomaisille annettujen velvoitteiden soveltamiseksi ja täsmentämällä Tullin tehtävää toimia NLF-asetuksen tarkoittamana ulkorajavalvontaviranomaisena.

Suomessa usealla muullakin hallinnonalalla on markkinavalvontaa koskevaa sääntelyä ja kansallisesti markkinavalvontaa suorittavia viranomaisia. Yhteistyötä tehdään eri hallinnonalojen välillä. Tavoitteena on ollut laatia sellaiset kansalliset yleiset sääntelypuitteet markkinavalvonnalle, että ehdotetun lain voimaantulon jälkeen lain rakenne mahdollistaisi ehdotetun lain soveltamisalan laajentamisen haluttaessa joustavasti koskemaan myös muiden tuotesektoreiden ja hallinnonalojen tuotesääntelyä erityisesti NLF-mukautetun ja mukautettavan tuotesääntelyn osalta. Valvontaa koskevien säännösten yhdenmukaistamisesta olisi hyötyä elinkeinon toimijoiden, kuluttajien, työntekijöiden ja valvontaviranomaisten kannalta.

Markkinavalvontalaki on keskeinen osa laajaa tuotesääntelyuudistuksen kokonaisuutta ja siihen liittyvää kansallista lakipakettia, jolla pantaisiin täytäntöön direktiivipaketin kymmenen tuotedirektiiviä. Tästä syystä myös tässä esityksessä on esitysteknisesti nähty perustelluksi kuvata direktiivipakettia yleisesti kokonaisuutena direktiivien yhdenmukaisuuden osoittamiseksi, vaikka lakiehdotus on rajattu koskemaan tässä vaiheessa vain 6 tuotedirektiivin täytäntöönpanoa (siviiliräjähde-, vaaka-, mittauslaite-, hissi-, ATEX- ja pyrotekniikkadirektiivi). Ehdotetun lain soveltamisala on tarkoitus laajentaa koskemaan koko direktiivipakettia myöhemmin keväällä. Tällöin lain soveltamisalaan sisällytettäisiin työ- ja elinkeinoministeriössä valmisteltavana olevat ehdotukset uudeksi sähköturvallisuuslaiksi ja painelaitelaiksi ja varmistettaisiin yksinkertaisia painesäiliöitä ja painelaitteita koskevien direktiivien sekä EMC-direktiivin ja pienjännitedirektiivin vaatimusten täytäntöönpanoa.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Direktiivipaketin kannalta keskeiset nykyiset kansalliset säännökset viranomaisista ja viranomaisten valvontakeinoista, joilla valvotaan sähkö- ja sähkölaitteistoja, räjähdysvaarallisissa

tiloissa käytettäväksi tarkoitettuja laitteita ja suojausjärjestelmiä (ns. ATEX-tuotteita), painelaitteita, mittauslaitteita, siviilikäyttöön tarkoitettuja räjähteitä, hissejä ja pyroteknisiä tuotteita, on sektoreittain säädetty kutakin tuoteryhmää koskevassa erityissäätelyssä. Sähköturvallisuuslaissa, painelaitelaissa, kemikaaliturvallisuuslaissa sekä mittauslaitelaissa ja pyroteknikkalaisissa on nykyään kattavat säännökset toimivaltaisista valvontaviranomaisista ja viranomaisten valvontakeinoista. Useimmissa edellä mainituissa laeissa lakien soveltamisalat ovat laajempia kuin EU:n direktiiveissä kattaen tavanomaisesti myös kansalliseen sääntelyyn perustuvan tuotteiden ja laitteiden käytölle asetettavat vaatimukset ja käytönaikaisen valvontaan liittyvän sääntelyn.

Sähköturvallisuuslain, painelaitelain, kemikaaliturvallisuuslain, mittauslaitelain ja pyroteknikkalain valmisteluvastuu kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle. Työ- ja elinkeinoministeriölle kuuluu mainittujen lakien valvonnan ylin johto ja ohjaus. Turvallisuus ja kemikaalivirasto (Tukes) on laissa pääasiassa säädetty valvontaviranomaiseksi tai markkinavalvonnasta vastaavaksi viranomaiseksi. Nykyisessä sääntelyssä Tukesin tehtävästä valvontaviranomaisena on säädetty sähköturvallisuuslain 25 §:ssä, kemikaaliturvallisuuslain 115 §:n 1 momentissa, painelaitelain 2 §:ssä, mittauslaitelain 34 §:ssä ja pyroteknikkalain 34 §:ssä. Nykyinen lainsäädäntö korostaa toiminnanharjoittajan ja talouden toimijoiden vastuuta markkinoille saatettujen tuotteiden turvallisuudesta. Valmistaja on ensisijassa vastuussa valmistamansa tuotteen turvallisuudesta ja vaatimustenmukaisuudesta ja maahantuoja markkinoille saattamastaan tuotteesta. Joihinkin tuotteisiin liittyy kolmannen osapuolen vaatimustenmukaisuuden varmistaminen ennen markkinoille saattamista. Markkinavalvonnalla tarkoitetaan viranomaisten tekemää tuotteiden lainsäädännön mukaisuuden valvontaa Euroopan unionin sisämarkkinoilla. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto varmistaa tuotteiden turvallisuuden ja säädösten vaatimusten toteutumista tuotteiden markkinavalvonnalla, sekä muun muassa viestinnällä ja toimijoihin kohdistuvalla neuvonnalla.

Kemikaaliturvallisuuslain 13–15 luvussa, painelaitelain 3 ja 4 luvussa, sähköturvallisuuslain 6 luvussa, mittauslaitelain 7 ja 9 luvussa ja pyroteknikkalain 5 ja 6 luvussa on valvontaviranomaisia ja valvontaa koskevia säännöksiä, jotka sisällöllisesti vastaavat monelta osin ehdotettua lakia. Tullin tehtävästä on tuotesektoreilla säädetty sen sijaan eritasoisesti. Muutoksenhaku koskevat voimassaolevat säännökset ovat pitkälti yhdenmukaiset tuotesektoreittain.

Sähkölaitteiden ja sähkölaitteistojen valvonta

Sähköturvallisuuslaki, joka tuli voimaan 1 päivänä syyskuuta 1996, kumosi 21 päivänä syyskuuta 1979 annetun sähkölain (319/1979). Sähköturvallisuuslaissa säädetään sähkölaitteille ja -laitteistoille asetettavista vaatimuksista, sähkölaitteiden ja -laitteistojen vaatimustenmukaisuuden osoittamisesta ja vaatimustenmukaisuuden valvonnasta, sähköalan töistä ja niiden valvonnasta sekä sähkölaitteen ja -laitteiston haltijan vahingonkorvausvelvollisuudesta. Lakia sovelletaan laitteisiin ja laitteistoihin, joita käytetään sähköä tuottamisessa, siirrossa, jakelussa tai käytössä ja joiden sähköisistä tai sähkömagneettisista ominaisuuksista voi aiheutua vahingon vaara tai häiriötä. Sähköturvallisuuslain 6 luvussa on säädetty lain viranomaisista ja viranomaisten valvontakeinoista. Sähköturvallisuuslain 35 §:ssä on Tullia koskien säädetty virka-avun antamisesta sekä 36 §:ssä tiedonsaantioikeudesta Tullin ja Tukesin välillä. Sähköturvallisuuslain soveltamisala on laaja ja perustuu osin EU-lainsäädäntöön ja osin kansalliseen. Lailla on pantu täytäntöön aiemmat EU-direktiivit: EMC-direktiivi: direktiivi 2004/108/EY, sähkömagneettista yhteensopivuutta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä ja direktiivin 89/336/ETY kumoamisesta sekä pienjännitedirektiivi: direktiivi 2006/95/ETY tietyllä jännitealueella toimivia sähkölaitteita koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä sekä hissidirektiivi: direktiivi 95/16/EY, annettu 29. kesäkuuta 1995, jäsenvaltioiden hissejä koskevan lainsäädännön lähentämisestä.

HE 40/2016 vp

Muutoksenhausta viranomaisen päätökseen säädetään sähköturvallisuuslain 53 §:ssä. Pykälän mukaan ministeriön ja sähköturvallisuusviranomaisen tämän lain taikka sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten perusteella tekemään hallintopäätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Hissien valvonta

Voimassa olevat hissien turvallisuutta koskevat säännökset sisältyvät sähköturvallisuussäädöksiin.

Sähköturvallisuuslakia ja sen nojalla annettuja alemmanasteisia säädöksiä sovelletaan sähköturvallisuusasetuksen (498/1996) nojalla kaikkiin hissien turvallisuutta koskeviin vaatimuksiin. Sähköturvallisuuslain 6 luvussa säädetään valvontaviranomaisista ja viranomaisten valvontakeinoista. Lain mukaan hissiturvallisuuden valvonnan ylin johto ja ohjaus kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle ja hissialan turvallisuutta valvoo ministeriön alaisuudessa Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Tukes. Tukes valvoo hissien asentamista, kunnossapitoa, tarkastamista ja käyttöä hissejä koskevien säädösten sekä työ- ja elinkeinoministeriön ohjeiden mukaan. Tukes toimii hissien markkinavalvontaviranomaisena. Tukes tekee yhteistyötä kansallisten sidosryhmien kanssa ja osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön. Tukes tutkii tarvittaessa hisseillä sattuneet onnettomuudet ja seuraa hissialan standardien kehitystä. Tukes antaa hissialan säännösten soveltamista yhtenäistäviä ja hallinnollisia ohjeita, ns. Tukes-ohjeita. Lisäksi Tukesin tehtävänä on hissiturvallisuutta koskeva kehitys-, viestintä-, ja neuvontatoiminta.

Sähköturvallisuuslain 35 §:ssä on Tullia koskien säädetty virka-avun antamisesta.

Mittauslaitteiden valvonta

Mittauslaitelain tavoitteena on turvata mittauslaitteiden toiminnan, mittausmenetelmien ja mitaustulosten luotettavuus. Laki toimii mittaamisen yleissäädöksenä Suomessa. Lain soveltamisala on laaja. Mittauslaitelain soveltamisala on laajempi kuin mittauslaitteita ja vaakoja koskevien direktiivien, sisältäen lisäksi kotimaista sääntelyä. Lailla on täytäntöönpantu EU:n direktiivit: mittauslaitedirektiivi: direktiivi 2004/22/EY mittauslaitteista ja muita kuin itsetoimivia vaakoja koskeva direktiivi: direktiivi 2009/23/EY muista kuin itsetoimivista vaaosta. Laissa on säännökset mittauslaitteiden markkinoille saattamisesta ja käyttöönotosta, mittauslaitteiden käytöstä, mittauslaitteiden vaatimustenmukaisuuden arvioinnista ja sen osoittamisesta, mittauslaitteiden merkinnöistä ja ohjeista sekä mittauslaitteiden huollosta. Lain noudattamista valvovat Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ja aluehallintoviranomaiset. Laissa on kattavat markkinavalvontaa koskevat säännökset. Lisäksi laki sisältää mittauslaitteiden tarkastustoimintaa koskevat säännökset. Laki sisältää myös pakkokeino- ja rangaistussäännökset rikkomustapauksissa. Tullin tehtävästä säädetään lain 40 §:ssä virka-apua koskien. Pykälässä säädetään poliisille ja tulliviranomaiselle toimivaltuudet virka-avun antamiseen lain säännösten noudattamisessa valvonnassa.

Muutoksenhausta viranomaisen päätökseen säädetään mittauslaitelain 50 §:ssä. Lain mukaan työ- ja elinkeinoministeriön ja valvontaviranomaisen tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Painelaitteiden valvonta

HE 40/2016 vp

Toimialan keskeiset säädökset ovat painelaitelaki, asetus painelaitelaissa tarkoitetuista tarkastuslaitoksista (890/1999), asetus kattilalaitosten käytön valvojien pätevyyskirjoista (891/1999), kauppa- ja teollisuusministeriön päätös painelaitteista (938/1999), kauppa- ja teollisuusministeriön päätös yksinkertaisista painesäiliöistä (917/1999) ja kauppa- ja teollisuusministeriön päätös painelaiteturvallisuudesta (953/1999).

Painelaitelaki on painelaitteita koskeva yleislaki. Painelaitelain soveltamisala on laajempi kuin EU-sääntelyn soveltamisala sisältäen lisäksi kotimaista sääntelyä. Lailla on pantu täytäntöön aiempi painelaitedirektiivi: direktiivi 97/23/EY sekä painelaitteita koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä yksinkertaisia paineastioita koskeva direktiivi: direktiivi 2009/105/EY yksinkertaisista paineastioista. Painelaitteella tarkoitetaan säiliötä, putkistoa ja muuta teknistä kokonaisuutta, jossa on tai johon voi kehittyä ylipainetta. Painelaitte on laissa yleiskäsite, joka kattaa painelaitedirektiivissä ja painesäiliödirektiivissä tarkoitettujen painelaitteiden ja laitekokonaisuudet. Laissa painelaitteella tarkoitetaan myös edellä mainittujen direktiivien soveltamisaloihin kuulumattomia painelaitteita, joihin liittyy paineesta aiheutuvaa vaaraa, vaikka niihin ei sovelleta markkinoille saattamiseen liittyviä säännöksiä. Tyypillisiä painelaitteita ovat energiantuotannossa käytettävät höyrykattilat, lämmityskattilat, kemianteollisuuden paineelliset prosessisäiliöt, painevesisäiliöt, paineilmasäiliöt, kuljetettavat kaasusäiliöt sekä paineputkistot.

Painelaitelain 2 §:ssä valvontaviranomaisella tarkoitetaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa; alusten painelaitteiden osalta valvontaviranomaisella tarkoitetaan muiden kuin 5, 16 ja 17 §:n osalta Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lisäksi Liikenteen turvallisuusvirastoa ja sotilas-painelaitteiden sekä puolustusministeriön tai puolustusvoimien hallinnassa oleviin, maanpuolustuksen kannalta salassa pidettäviin kohteisiin kiinteästi asennettujen painelaitteiden osalta muiden kuin 5, 16 ja 17 §:n osalta pääesikuntaa. Lain 13 §:n mukaan poliisin tulee tarvittaessa antaa virka-apua valvontaviranomaiselle tämän lain noudattamisen valvomiseksi ja täytäntöön panemiseksi. Sama koskee tulliviranomaista, jos painelaitte tuodaan maahan Euroopan talousalueen ulkopuolelta.

Valvontakeinoista säädetään lain 3 luvussa sekä pakkokeinoista ja seuraamuksista lain 4 luvussa. Valvonta kattaa markkinavalvonnan keinot markkinoille saatettujen tuotteeseen puuttumiseksi sekä keinot valvoa käyttöön otettuja painelaitteita.

Lain mukaan ministeriön ja valvontaviranomaisen tämän lain perusteella tekemään hallintopäätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

ATEX-tuotteiden valvonta

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuussääntelystä. Säännökset koskevat sekä fysikaalista vaaraa aiheuttavia (palo- ja räjähdysvaarallisia) että terveydelle ja ympäristölle vaarallisia kemikaaleja. Toimialueen keskeiset säädökset ovat seuraavat: kemikaaliturvallisuuslaki, valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2015), valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (856/2012), valtioneuvoston asetus räjähteiden valmistuksen ja varastoinnin valvonnasta (819/2015) sekä valtioneuvoston asetus räjähteiden valmistuksen, käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (1101/2015).

Kemikaaliturvallisuuslaissa on säännelty vaarallisiin kemikaaleihin liittyvistä tuotteista ja räjähteistä sekä niille asetettavista turvallisuusvaatimuksista. Tarkempia säännöksiä näistä tuot-

HE 40/2016 vp

teista on annettu seuraavilla säädöksillä: asetus räjähdysvaarallisiin ilmaseoksiin tarkoitetuista laitteista ja suojausjärjestelmistä (917/1996), kauppa- ja teollisuusministeriön päätös räjähdysvaarallisiin ilmaseoksiin tarkoitetuista laitteista ja suojausjärjestelmistä (918/1996), kaasulaitteasetus (1434/1993) sekä asetus räjähteiden vaatimustenmukaisuuden toteamisesta (1384/1994).

Nykyiset kansalliset räjähdysvaarallisiin ilmaseoksiin tarkoitettuja laitteita ja suojausjärjestelmiä koskevat säännökset perustuvat kemikaaliturvallisuuslakiin ja sähköturvallisuuslakiin. Pääosa räjähdysvaarallisiin ilmaseoksiin tarkoitetuista laitteista on sähköturvallisuuslaissa tarkoitettuja sähkölaitteita. Tarkemmat säännökset on annettu edellä mainituilla räjähdysvaarallisiin ilmaseoksiin tarkoitetuista laitteista ja suojausjärjestelmistä annetulla asetuksella ja kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksellä. Näillä säännöksillä on toimeenpantu aiempi direktiivi 94/9/EY räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäväksi tarkoitettuja laitteita ja suojajärjestelmiä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä.

Nykyinen lainsäädäntö korostaa toiminnanharjoittajan vastuuta räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäväksi tarkoitettujen laitteiden ja suojausjärjestelmien turvallisuudesta. Valmistaja on vastuussa valmistamansa tuotteen turvallisuudesta ja vaatimustenmukaisuudesta ja maahantuojat markkinoille saattamastaan tuotteesta.

Lain 13 ja 14 luvussa on säännökset valvontaviranomaisista ja viranomaisen valvontakeinoista sekä 15 luvussa rangaistussäännöksistä. Räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäväksi tarkoitettujen laitteiden ja suojausjärjestelmien valvonnan ylin johto ja ohjaus kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäväksi tarkoitettujen laitteiden ja suojausjärjestelmien vaatimustenmukaisuutta kemikaaliturvallisuuslain nojalla. Viranomaisella on varsin laajat keinot valvoa tuotteiden vaatimustenmukaisuutta ja puuttua vaatimustenvastaiseen tuotteeseen.

Muutoksenhausta valvontaviranomaisen päätökseen säädetään kemikaaliturvallisuuslain 126 §:ssä. Ministeriön ja valvontaviranomaisen tämän lain perusteella tekemään hallintopäätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Tullin tehtävästä virka-apua koskien säädetään lain 122 §:ssä. Poliisi, tulliviranomainen ja rajavartiolaitos ovat tarvittaessa velvollisia antamaan virka-apua tämän lain säännösten noudattamisen valvomiseksi.

Räjähteiden valvonta

Räjähteitä koskevat vaatimuksista säädetään kemikaaliturvallisuuslaissa ja sen nojalla annetuissa alemmanasteisissa säädöksissä. Kemikaaliturvallisuuslailla on täytäntöön pantu aiempi siviilikäyttöön tarkoitettuja räjähdystarvikkeita koskeva direktiivi: direktiivi 93/15/ETY siviilikäyttöön tarkoitettujen räjähdystarvikkeiden markkinoille saattamista ja valvontaa koskevien säännösten yhdenmukaistamisesta. Lain 8 luvussa on yleiset säännökset räjähteiden hyväksymisestä, maahantuonnista, maahantuontiluvasta ja siirrosta ja lain 9 luvussa räjähteiden käytöstä, luovutuksesta ja säilytyksestä. Kemikaaliturvallisuuslain 13 ja 14 luvussa on säännökset valvontaviranomaisista ja valvontaviranomaisen valvontakeinoista sekä 15 luvussa pakkokeinot ja rangaistussäännökset. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo räjähteiden vaatimustenmukaisuutta ja tekee markkinavalvontaa. Poliisin tehtävänä on valvoa räjähteiden käyttöä, siirtoa sekä luovutusta ja tähän liittyvää säilytystä sekä räjähteiden hävittämistä 115 §:n nojalla.

HE 40/2016 vp

Kemikaaliturvallisuuslain 115 §:ssä on nykyään säädetty Tullin tehtävästä räjähteitä koskien. Räjähteiden maahantuontia ja siirtoa koskevien säännösten noudattamista valvoo Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lisäksi tulliviranomainen. Tämän lisäksi kemikaaliturvallisuuslain 122 §:ssä on säädetty virka-avusta tulliviranomaista koskien. Poliisi, tulliviranomainen ja rajavartiolaitos ovat tarvittaessa velvollisia antamaan virka-apua tämän lain säännösten noudattamisen valvomiseksi.

Muutoksenhausta valvontaviranomaisen päätökseen säädetään kemikaaliturvallisuuslain 126 §:ssä.

Pyroteknisten tuotteiden valvonta

Pyrotekniikkalaki tuli voimaan 1.7.2015. Lailla ja sen nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella (719/2015) on pantu täytäntöön NLF-mukautettu pyrotekniikkadirektiivi.

Lain soveltamisala vastaa uudelleenlaaditun direktiivin soveltamisalaa. Pyrotekniikkalaki koskee CE-merkityjä pyroteknisiä tuotteita ja niiden vaatimustenmukaisuuden markkinavalvontaa. Kemikaaliturvallisuuslakia ja mainitun lain valvontaa koskevia säännöksiä sovelletaan edelleen tietyiltä osin pyroteknisiin tuotteisiin. Kemikaaliturvallisuuslaissa säädetään kansallisista pyroteknisten tuotteiden hyväksynnöistä siirtymäajan loppuun asti. Lisäksi kemikaaliturvallisuuslaissa on muun muassa säännökset pyroteknisten tuotteiden turvallisesta valmistuksesta ja varastoinnista sekä niiden luvanvaraisuudesta, käytöstä ja luovutukselle asetettavista rajoituksista. Pyrotekniikkalain valvontaviranomaisia ovat Tukes ja Tulli. Valvontaviranomaisista ja valvonnasta säädetään lain 5 ja 6 luvussa. Räjähteiden maahantuontia ja siirtoa koskevien säännösten noudattamista valvoo kemikaaliturvallisuuslain nojalla Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lisäksi Tulli.

Muutoksenhausta säädetään lain 47 §:ssä. Viranomaisen tämän lain nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valvontaviranomaisen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää. Viranomaisen tämän lain nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa. Lisäksi säädetään valituskiellosta väliaikaiseen kieltoon.

Tuotteiden markkinavalvonta Suomessa

Tuotteiden markkinavalvonta on Suomessa sektoroitunutta. Lainsäädäntöä on usealla eri hallinnonalalla, ja valvontaviranomaisia on useita. Suomen markkinavalvontaviranomaiset toimivat seitsemällä eri hallinnonalalla. EU:n NLF-asetuksen lisäksi kullakin sektorilla on pääasiassa oma, tiettyjä tuoteryhmiä koskeva kansallinen markkinavalvontasääntelynsä. Suomessa ei siis ole kansallista, kaikkia sektoreita koskevaa, ns. horisontaalista markkinavalvontasääntelyä, mutta eri tuotesektorien lainsäädäntö on markkinavalvonnan osalta kuitenkin hyvin samankaltaista ja NLF-asetuksen mukaista. Lisäksi kuluttajatuotteiden kyseessä ollessa valvonnassa voidaan tarvittaessa soveltaa yleistä kuluttajaturvallisuussääntelyä täydentävästi, jos sektorisääntelyssä ei ole esimerkiksi turvallisuuden kannalta riittäviä toimivaltuuksia valvontaviranomaiselle. Markkinavalvonnassa tehdään tarkastuksia ja selvityksiä, ja tarvittaessa markkinavalvontaviranomaiset voivat rajoittaa vaarallisen tai vaatimustenvastaisen tuotteen markkinoilla oloa esimerkiksi kieltämällä sen myynnin tai käyttöön luovuttamisen tai määräämällä tuotteen palautusmenettelyä.

Markkinavalvonta on pistokokeen luonteista. Markkinavalvonta ei ole näin kattavaa täysvalvontaa. Markkinavalvontaviranomaisen selvittäessä tuotteen vaatimustenmukaisuutta soveltuvan sektorilain nojalla tuotteen testaaminen viranomaisen toimesta kattaa vain jotkut valitut

tuotteen ominaisuudet tai tietyt asiat esimerkiksi tuotetta koskevat asiakirjat ja tuotteen testaus saatetaan keskeyttää, kun tuotetta tutkittaessa havaitaan ensimmäinen vakava puute. Näin käytetään markkinavalvontaviranomaisen käytettävissä olevat resurssit mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Vastuu tuotteen vaatimustenmukaisuudesta on talouden toimijalla, eikä markkinavalvonta ole osa talouden toimijan vastuulle kuuluvaa tuotteiden laadunvarmistusta.

Riippumatta siitä, onko tuotteen vaatimusten vastaisuus havaittu esimerkiksi markkinavalvontaprojektin yhteydessä tai kuluttajalta tai talouden toimijalta tulleen ilmoituksen perusteella, markkinavalvontaviranomaisten tulee perustaa markkinavalvontatoimensa riskinarviointiin.

Tuotteiden markkinavalvontaa toteutetaan sekä proaktiivisesti että reaktiivisesti. Proaktiivista valvontaa tehdään esimerkiksi erilaisina valvontahankkeina, jotka ovat usein valtakunnallisia, pohjoismaisia tai EU-tason yhteisprojekteja, sekä kenttävalvontana, jossa tarkastukset kohdistetaan esimerkiksi liikkeissä myytäviin tuotteisiin tai työpaikoilla käytössä oleviin tuotteisiin. Reaktiivista valvontaa puolestaan tehdään muun muassa kuluttajilta, toiminnanharjoittajilta, RAPEX- ja ICSMS-tietojenvaihtojärjestelmistä tai esimerkiksi Business Application-ilmoitusjärjestelmästä saatavien tietojen perusteella sekä tapahtuneiden onnettomuuksien tai tapaturmien seurauksena.

Riskinarviointi on merkityksellistä markkinavalvonnan kohdentamisessa. Sekä proaktiivisesti tehtävässä viranomaisvalvonnassa että reaktiivisesti eri tahojen aloitteesta käynnistetyssä valvonnassa otetaan viranomaisten resurssien rajallisuuden vuoksi huomioon tapauskohtainen riskinarviointi. Lisäksi EU:n ulkopuolisista maista tulevien tuotteiden valvonnassa (niin sanotussa kolmasmaavalvonnassa) saatavia tietoja hyödynnetään markkinavalvonnassa ja sen suunnittelussa sekä toisinpäin. Myös Euroopan komission Tulli- ja markkinavalvontaviranomaisten yhteistyöstä julkaisemia ohjeita hyödynnetään valvontayhteistyössä.

Markkinavalvontaviranomaiset tekevät lisäksi yhteistyötä muiden kansallisten ja eurooppalaisten viranomaisten kanssa. Yhteistyötä tehdään sekä kahden- että monenvälisesti, muun muassa yhteisten valvontaprojektien ja erilaisen tietojenvaihdon muodossa. Merkittävää yhteistyötä jäsenmaiden viranomaisten kesken tehdään eri tuotesektoreiden hallinnollisissa yhteistyöryhmissä (ADCO:issa). Markkinavalvontaviranomaiset osallistuvat myös markkinavalvontaviranomaisten epävirallisen yhteistyöelimen, PROSAFE:n toimintaan, jonka puitteissa toteutetaan yhteisiä valvontaprojekteja. Viranomaisyhteistyö muiden unionin jäsenvaltioiden sekä unionin ulkopuolisten valtioiden kanssa on pääasiassa sektorikohtaista.

2.2 Euroopan unionin uusi lainsäädäntökehys ja direktiivipaketin täytäntöönpano

Tuotteiden markkinavalvontaa koskevat puitteet NLF-asetuksen 15–26 artiklat

Euroopan unionin lainsäädännössä markkinavalvonnalla tarkoitetaan viranomaisten toimintaa sen varmistamiseksi, että tuotteet ovat asiaa koskevassa yhteisön yhdenmukaistamislainsäädännössä asetettujen vaatimusten mukaisia eivätkä vaaranna terveyttä, turvallisuutta tai muita yleisten etujen suojeluun liittyviä seikkoja. NLF-asetuksessa vahvistetaan tuotteiden markkinavalvontaa koskevat puitteet sen varmistamiseksi, että tuotteet ovat niiden vaatimusten mukaisia, joilla taataan yleisten etujen suojelun korkea taso muun muassa yleisen terveyden ja turvallisuuden, työterveyden ja -turvallisuuden, kuluttajansuojelun, ympäristönsuojelun sekä turvallisuuden osalta. Asetuksen III luvussa säädetään markkinavalvontaa koskevista yhteisön puitteista (asetuksen 15–26 artiklat) ja yhteisön markkinoille tuleville tuotteille tehtävistä tarkastuksista (asetuksen 27–29 artiklat).

NLF-asetuksen 15–16 artiklassa säädetään asetuksen soveltamisalasta ja yleisistä puitteista markkinavalvonnassa. Asetuksessa veloitetaan jäsenvaltioita varmistamaan, että markkinavalvonnan avulla jäsenvaltio huolehtii, että yhteisön yhdenmukaistamislainsäädännön soveltamisalaan kuuluvat tuotteet, jotka niiden suunnitellun tarkoituksen mukaisesti tai kohtuudella ennakoitavissa olosuhteissa käytettäessä ja oikein asennettuina ja huollettuina saattavat heikentää käyttäjien terveyttä tai turvallisuutta tai jotka muulla tavalla eivät täytä yhteisön yhdenmukaistamislainsäädännössä vahvistettuja sovellettavia vaatimuksia, poistetaan markkinoilta tai kielletään tai niiden saatavuutta markkinoilla rajoitetaan, ja että kansalaisille, komissiolle ja muille jäsenvaltioille tiedotetaan näistä toimenpiteistä.

Asetuksen 17–18 artiklassa veloitetaan jäsenvaltiot tiedottamaan komissiolle sen toimivaltaisista markkinavalvontaviranomaisista ja organisoimaan markkinavalvontaa koskeva yhteistyö viranomaisten välillä. Asetus velvoittaa jäsenvaltioita myös perustamaan markkinavalvontaviranomaistensa välille asianmukaiset yhteydenpito- ja koordinaatiomekanismit. Asetuksessa säädetään myös jäsenvaltioille vaatimuksista seurata ja arvioida markkinavalvonnan toimivuutta. Tarkasteluja ja arviointeja on toteutettava vähintään kerran neljässä vuodessa ja niiden tulokset on ilmoitettava muille jäsenvaltioille ja komissiolle sekä julkistettava sähköisten viestintäkanavien kautta ja tarvittaessa muita keinoja käyttäen.

Asetuksen 19 artiklassa säädetään markkinavalvonnan toimenpiteistä, kuten markkinavalvontaviranomaisen tarkastusoikeudesta, tiedottamisvelvollisuudesta, ja velvollisuudesta säilyttää valvonnassa saamiensa tietojen luottamuksellisuus. Asetuksen 20 artiklassa säädetään toimenpiteistä vakavan riskin tilanteissa. Vakavan riskin tilanteissa kunkin jäsenvaltion on varmistettava, että nopeita toimenpiteitä edellyttävän vakavan riskin — myös sellaisen, jonka vaikutukset eivät ilmene välittömästi — aiheuttavien tuotteiden osalta järjestetään palauttamismenettely, ne poistetaan markkinoilta tai niiden saataville asettaminen jäsenvaltioiden markkinoilla kielletään ja että asia annetaan tiedoksi komissiolle viipymättä 22 artiklan mukaisesti.

Asetuksen 21 artiklassa säädetään vaatimuksista jäsenvaltioiden rajoitettaville toimenpiteille. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikille asiaa koskevan yhteisön yhdenmukaistamislainsäädännön nojalla toteutettaville toimenpiteille, joilla kielletään tai rajoitetaan tuotteen asettaminen saataville markkinoilla, poistetaan tuote markkinoilta tai järjestetään tuotteen palautusmenettely, esitetään täsmälliset perustelut ja että toimenpiteet ovat oikeasuhteisia. Asetuksen 22–23 artiklassa säädetään komission ylläpitämistä tietojenvaihtojärjestelmistä ja jäsenvaltioiden velvollisuudesta ilmoittaa komissiolle muun muassa vakavan riskin tuotteista. Asetuksen 24–26 artiklassa säädetään viranomaisyhteistyölle asettavista vaatimuksista komission ja jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välillä.

Tuotteiden ulkorajavalvonta NLF-asetuksen 27–29 artiklat

Yhteisön markkinoille tulevien tuotteiden tarkastuksista säädetään NLF-asetuksen 27–29 artikloissa. Lähtökohta on, että valvontaa kohdennetaan tuotteisiin ennen niiden markkinoille saattamista. Artiklan 27 mukaan jäsenvaltioiden viranomaisilla, jotka vastaavat yhteisön markkinoille saatettavien tuotteiden valvonnasta, on oltava riittävä toimivalta ja resurssit tehtäviensä asianmukaiseen hoitamiseen. Niiden on suoritettava tuotteiden ominaisuuksia koskevia asiaan liittyviä tarkastuksia riittävän laajasti 19 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen periaatteiden mukaisesti ennen kuin tuotteet luovutetaan vapaaseen liikkeeseen.

NLF-asetuksen 27 artiklan 2 kohdassa säädetään ulkorajavalvontaviranomaisten ja markkinavalvontaviranomaisten välisestä yhteistyöstä. Jos jäsenvaltiossa useampi kuin yksi viranomainen on vastuussa markkinavalvonnasta tai ulkorajatarkastuksista, kyseisten viranomaisten on

toimittava keskenään yhteistyössä, muun muassa jakamalla tehtäviensä kannalta merkityksellisiä tai muutoin tarvittavia tietoja.

Ulkorajavalvontaviranomaisten on NLF-asetuksen 27 artiklan mukaan keskeytettävä tuotteen luovuttaminen vapaaseen liikkeeseen, jos epäillään, että tuote aiheuttaa vakavan riskin terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle tai muulle yleiselle edulle tai tuote ei täytä asiakirja- ja merkintävaatimuksia tai että tuotteen CE-merkintä on virheellinen tai harhaanjohtava. Tapauksessa, jossa luovutus vapaaseen liikkeeseen on keskeytetty, ulkorajavalvontaviranomaisten on välittömästi ilmoitettava asiasta toimivaltaiselle kansalliselle markkinavalvontaviranomaiselle. Markkinavalvontaviranomaisella on tästä ilmoituksesta kolme työpäivää aikaa suorittaa tuotteiden alustava selvitys ja päättää, että tuotteet voidaan luovuttaa, koska ne eivät aiheuta vakavaa vaaraa terveydelle ja turvallisuudelle tai niiden ei voida katsoa rikkovan unionin yhdenmukaistamislainsäädäntöä tai ilmoittaa että tuotteet on pysäytettävä, koska on tehtävä lisätarkastuksia sen varmistamiseksi, että ne ovat turvallisia ja vaatimustenmukaisia.

Asetuksen 28 artiklan mukaan tuote, jonka luovuttamisen ulkorajatarkastuksista vastaavat viranomaiset ovat keskeyttäneet 27 artiklan nojalla on luovutettava, jos kyseiset viranomaiset eivät ole kolmen työpäivän kuluessa luovuttamisen keskeyttämisestä saaneet ilmoitusta mistään markkinavalvontaviranomaisen toimenpiteestä ja edellyttäen että kaikki muut luovutusta koskevat vaatimukset ja muodollisuudet on täytetty. Asetuksen 29 artiklassa on säädetty mahdollisista markkinavalvontaviranomaisen toimintatavoista tilanteen mukaan. Silloin jos vastaavat markkinavalvontaviranomaiset toteavat, että kyseessä oleva tuote aiheuttaa vakavan riskin, niiden on toteutettava toimenpiteet, joilla kielletään tuotteen saattaminen markkinoille ja kehotettava ulkorajavalvontaviranomaisia lisäämään tuotteen mukana tulevaan kauppalaakuun ja kaikkiin muihin asiaa koskeviin asiakirjoihin tai sähköiseen järjestelmään asianmukaiset merkinnät. Asetuksessa lisäksi säädetään, että jäsenvaltioiden viranomaiset voivat hävittää tai muulla tavalla tehdä käyttökelvottomiksi vakavan riskin aiheuttavat tuotteet, jos ne pitävät sitä tarpeellisena ja oikeasuhteisena.

Tehokkain tapa estää kolmansista maista tuotujen vaatimustenvastaisten tai vaarallisten tuotteiden saattaminen unionin markkinoille on toteuttaa asianmukaisia tarkastuksia tuontivalvonnan yhteydessä. Tähän tarvitaan Tullin ja markkinavalvontaviranomaisten välistä yhteistyötä. Markkinavalvontalaissa Tulli ehdotetaan säädettävän NLF-asetuksessa tarkoitettuihin ulkorajatarkastuksista vastaavaksi viranomaiseksi ja Tukes lain markkinavalvontaviranomaiseksi. Tullin olisi ilmoitettava tuotteen luovutuksen keskeyttämisestä koskevasta päätöksestään välittömästi markkinavalvontaviranomaiselle, jonka on puolestaan toteutettava asianmukaisia toimenpiteitä Tullin ilmoittamishetkestä lähtien. Jos markkinavalvontaviranomainen haluaa Tullin jatkavan tuotteen luovuttamisen keskeyttämisestä jatkoselvitysten ajaksi, on sen ilmoitettava kirjallisesti asiasta Tullille.

Komissio on antanut asiassa ohjeet ”Tuotteiden turvallisuuden ja vaatimustenmukaisuuden tuontivalvontaohjeet”. Niiden mukaisesti kansallisen tason yhteistyön pitäisi mahdollistaa tulliviranomaisen ja markkinavalvontaviranomaisen yhteinen lähestymistapa valvontaprosessin aikana.

Direktiivipaketti ja sen täytäntöönpano kahdessa osassa

Markkinavalvontalailla pantaisiin osaltaan kaikkiaan täytäntöön kymmenen tuotedirektiiviä. Direktiivien täytäntöönpano on kansallisesti päädytty porrastamaan kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa markkinavalvontalailla pantaisiin täytäntöön kuusi tuotedirektiiviä (siviiliräjähde-, vaaka-, mittauslaite-, hissi-, ATEX- ja pyrotekniikkadirektiivi). Neljä muuta direktiiviä: yksinkertaisia painesäiliöitä ja painelaitteita koskevat direktiivit sekä EMC-direktiivin ja pien-

jännitedirektiivin vaatimukset pantaisiin täytäntöön myöhemmässä vaiheessa uuden sähköturvallisuuslain ja painelaitelain antamisen yhteydessä. Nämä neljä direktiiviä on tässä yhteydessä kuvattu osana direktiivipakettia ja perustelemaan direktiivien yhdenmukaisuutta, vaikka niitä ei ole tarkoitus tällä lakiehdotuksella osaltaan panna täytäntöön.

Direktiiveihin tehdyn NLF-mukautuksen yhtenä tarkoituksena on yhtenäistää direktiivien soveltamisalaa kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaa Euroopan unionissa.

Direktiiveihin on otettu oma lukunsa, pääasiassa direktiiveissä luku 5 valvonnasta ja suojamennettelyistä. Direktiivien soveltamisalaa kuuluviin tuotteisiin sovelletaan NLF-asetuksen 15 artiklan 3 kohtaa ja 16–29 artiklaa (pois lukien siviiliräjähdedirektiivi, johon ei sovelleta 15 artiklan 3 kohtaa). Mainittu asetus edellyttää muun muassa, että jäsenvaltiot järjestävät ja toteutettavat markkinavalvonnan asetuksen mukaisesti. NLF-asetuksen 15 artiklan 3 kohdan mukaan kyseinen asetus ei estä markkinavalvontaviranomaista ryhtymästä täsmällisempiin toimenpiteisiin, joista säädetään yleisestä tuoteturvallisuudesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2001/95/EY. Lisäksi asetuksessa säädetään EU:n ulkorajalle tuotavien tuotteiden tarkastuksesta asetuksen III luvussa, artikkelit 27–29.

NLF-asetuksen noudattamisen ohella direktiiveihin on mukautettu NLF-päätöksen R31–34 artikloja vastaavat menettelysäännökset kansallisella tasolla riskin aiheuttavien tuotteiden osalta koskien markkinavalvontaviranomaisen toimenpiteitä havaittaessa vaatimustenvastainen tai vaatimustenmukainen tuote, joka aiheuttaa riskin. Direktiiveissä säädetään myös muodollisesta vaatimustenvastaisuudesta ja viranomaisen velvollisuudesta puuttua tuotteen muodolliseen vaatimustenvastaisuuteen. Tuotteen muodollinen vaatimustenvastaisuus voi koskea CE-merkintää, EU-vaatimustenmukaisuusvakuutusta, teknisiä asiakirjoja taikka talouden toimijan tai tuotteen tunnistetietoja. Direktiivissä säädetään lisäksi markkinavalvontaviranomaiselle velvoitteita ilmoittaa tietyistä toimenpiteistä Euroopan komissiolle ja muille jäsenvaltioille.

Markkinavalvontalaille pantaisiin täytäntöön seuraavat 26.2.2014 annettua viisi direktiiviä ja niiden luvut koskien unionin markkinavalvontaa, unionin markkinoille tuleville tuotteille tehtäviä tarkastuksia sekä unionin suojamennettelyä:

1. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/28/EU, siviilikäyttöön tarkoitettujen räjähdystarvikkeiden asettamista saataville markkinoilla ja valvontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta (uudelleenlaadittu), jäljempänä siviiliräjähdedirektiivi (direktiivissä luku 5, artikkelit 41–45);
2. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/31/EU muiden kuin automaattisten vaakojen asettamista saataville markkinoilla koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta (uudelleenlaadittu), jäljempänä vaakadirektiivi (direktiivissä luku 5, artikkelit 36–40);
3. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/32/EU, mittauslaitteiden asettamista saataville markkinoilla koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta (uudelleenlaadittu), jäljempänä mittauslaitedirektiivi (direktiivissä luku 5, artikkelit 41–45);
4. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/33/EU, hissejä ja hissien turvakomponentteja koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta (uudelleenlaadittu), jäljempänä hissidirektiivi (direktiivissä luku 5, artikkelit 37–41);

HE 40/2016 vp

5. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/34/EU, räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäviksi tarkoitettuja laitteita ja suojajärjestelmiä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta (uudelleenlaadittu), jäljempänä ATEX-direktiivi (direktiivissä luku 5, artikkelit 34–38);

Tämän lisäksi ehdotuksella pantaisiin täytäntöön työ- ja elinkeinoministeriön toimialaan kuuluva tuotedirektiivi, joka hyväksyttiin eri aikaan kuin edellä mainitun tuotedirektiivipaketin direktiivit. Muusta tuotedirektiivipaketista poiketen pyrotekniikkadirektiivi (2013/29/EY) annettiin muuta pakettia aiemmin. Direktiivi ja sen valvontaa koskeva luku 5, artikkelit 38–42) on kansallisesti pantu täytäntöön heinäkuun 2015 alusta voimaan tulleella pyrotekniikkalaki ja sen nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella (719/2015). Pyrotekniikkalaki on tarkoitus mukauttaa sen valvontaa ja ilmoitettuja laitoksia koskevien säännösten osalta rakenteeltaan vastaavanlaiseksi kuin muut sääntelyhankkeen tuotelait.

Samassa yhteydessä edellä mainittujen tuotedirektiivien yhteydessä hyväksyttiin myös seuraavat direktiivit:

1. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/35/EU, tietyllä jännitealueella toimivien sähkölaitteiden asettamista saataville markkinoilla koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta (uudelleenlaadittu), jäljempänä pienjännitedirektiivi;

2. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/29/EU, yksinkertaisten painesäiliöiden asettamista saataville markkinoilla koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta (uudelleenlaadittu), jäljempänä yksinkertaiset painesäiliöt -direktiivi;

3. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/30/EU, sähkömagneettista yhteensopivuutta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta (uudelleenlaadittu), jäljempänä EMC-direktiivi,

Lisäksi painelaitteita koskeva Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/68/EU painelaitteiden asettamista saataville markkinoilla koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta, jäljempänä painelaittedirektiivi, annettiin 15.5.2014.

Myöhemmin annettavilla hallituksen esityksillä sähköturvallisuus- ja painelaitelaiksi on tarkoitus panna täytäntöön yksinkertaiset painesäiliöt direktiivin, painelaittedirektiivin, pienjännitedirektiivin ja EMC-direktiivin vaatimukset markkinavalvonnasta (jaksossa 6 Suhde muihin esityksiin).

Direktiivien luvut koskien valvontaa

Johdanto

Tuotedirektiivipaketin yhdenmukaisuuden takia tässä esityksessä on esitysteknisistä syistä päädytty esimerkinomaisesti kuvaamaan yksityiskohtaisesti vain ATEX-direktiivin nimenomaisia vaatimuksia valvontaa koskevan luvun osalta. Tuotedirektiiveissä on pitkälti yhdenmukaistettu luvut koskien unionin markkinavalvontaa, unionin markkinoille tuleville tuotteille tehtäviä tarkastuksia sekä unionin suojamenettelyä. Siten mittauslaite-, vaaka-, hissi-, siviiliräjähde-, yksinkertaiset painesäiliöt-, painelaite-, pienjännite-, EMC- ja pyrotekniikkadirektiivien vaatimukset ovat pitkälti yhdenmukaiset ATEX-direktiivin vaatimusten kanssa. Tämän vuoksi ehdotuksessa ei kuvata nyt toimeenpantavien direktiivien vastaavia säännöksiä. Siviiliräjähdedirektiivi poikkeaa muista direktiiveistä siten, että siinä ei ole viitattu täsmällisempiin toimenpiteisiin (15 artiklan 3 kohtaan). Lisäksi kaikissa sektorikohtaisissa direktiiveissä on

sektorikohtainen erityisäännös muodollisen vaatimustenvastaisuuden osalta. Tuotteen muodollinen vaatimustenvastaisuus voi koskea CE-merkintää, EU-vaatimustenmukaisuusvakuutusta, teknisiä asiakirjoja taikka talouden toimijan tai tuotteen tunnistetietoja. Tuotedirektiiveissä on säädetty kyseisestä vaatimuksesta pääperiaatteiltaan yhdenmukaisesti, mutta jokaisessa tuotesektorissa on myös säädetty tarkemmat edellytykset, jotka erityisesti koskevat kyseistä tuotesektoria. On siis huomattava, että vaatimuksen sisältö eroaa tältä osin tuotedirektiiveittäin. Direktiivien mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä seuraamuksista, joita sovelletaan talouden toimijoiden rikkoessa tämän direktiivin nojalla annettuja kansallisia säännöksiä, ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet, jotta varmistetaan näiden seuraamusten täytäntöönpanon valvonta. Seuraamuksiin voi sisältyä vakavia rikkomistapauksia koskevia rikosoikeudellisia seuraamuksia. Säädettyjen seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

Uudelleenlaadittu ATEX-direktiivi

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2014/34/EU) räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäviksi tarkoitettuja laitteita ja suojajärjestelmiä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta annettiin 26.2.2014.

Uudelleenlaadittu direktiivi perustuu pitkälti aiempaan ATEX-direktiiviin (94/9/EY). Direktiivissä on otettu huomioon NLF-asetus ja siihen on lisätty NLF-päätöksessä käsitellyjä asiakokonaisuuksia. Direktiivin uudelleen laadinnalla ja NLF-päätöksen perusteella tehdyillä lisäyksillä on pyritty yhdenmukaistamaan direktiivin sisältöä ja rakennetta muiden tuotedirektiivien kanssa.

Uudessa direktiivissä on tarkennettu lähinnä talouden toimijoiden (valmistajat, valtuutetut edustajat, maahantuojat, jakelijat) velvollisuuksia. Direktiivin siirtymäsäännöksissä on todettu, että jäsenvaltiot eivät saa estää sellaisten tuotteiden asettamista markkinoille ja käyttöönottoa, jotka ovat aiemman direktiivin mukaisia ja jotka on saatettu markkinoille ennen 20 päivää huhtikuuta 2016. Direktiivin nojalla myönnetty todistukset ovat voimassa uuden direktiivin nojalla. Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on hyväksyttävä ja julkaistava direktiiviin tehtyjen muutosten noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset viimeistään 19 päivänä huhtikuuta 2016. Jäsenvaltioiden on sovellettava näitä säännöksiä 20 päivästä huhtikuuta 2016.

Direktiivin 5 luvussa säädetään unionin markkinavalvonnasta, unionin markkinoille tuleville tuotteille tehtävistä tarkastuksista sekä unionin suojamenettelylle asetettavista vaatimuksista direktiivin 34 - 38 artikloissa, jotka perustuvat NLF-päätökseen.

ATEX-direktiivin 34 artiklan mukaan tämän direktiivin 1 artiklan soveltamisalaan kuuluviin tuotteisiin sovelletaan asetuksen (EY) N:o 765/2008 15 artiklan 3 kohtaa ja 16–29 artiklaa. Direktiivissä todetaan, että oikeusvarmuuden takaamiseksi on tarpeen selventää, että tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluviin tuotteisiin sovelletaan asetuksessa (EY) N:o 765/2008 vahvistettuja sääntöjä, jotka koskevat unionin markkinavalvontaa ja unionin markkinoille tuleville tuotteille tehtäviä tarkastuksia. Tämä direktiivi ei saisi estää jäsenvaltioita valitsemasta toimivaltaisia viranomaisia, jotka suorittavat kyseiset tehtävät.

Markkinavalvontamenettelystä erilaisissa tuotteiden vaatimustenvastaisuustilanteissa säädetään ATEX-direktiivin 35, 37 ja 38 artikloissa.

Markkinavalvontamenettelystä sellaisten tuotteiden käsittelemiseksi, jotka ovat vaatimustenvastaisia ja aiheuttavat riskin kansallisella tasolla säädetään ATEX-direktiivin 35 artiklassa. Artiklassa säädetään myös niin sanotusta suojalausekemenettelystä, jossa markkinavalvontavi-

ranomainen velvoitetaan ilmoittamaan tietyin edellytyksin toteuttamistaan toimenpiteistä komissiolle ja muille jäsenvaltioille.

ATEX-direktiivin 36 artiklassa säädetään varsinaisesta unionin suojamenettelyn käynnistämisen edellytyksistä komission toimesta. Suojamenettely kytkeytyy 35 artiklan soveltamistilanteisiin. Varsinainen suojamenettely käynnistyy vasta silloin, jos joku jäsenvaltio vastustaa kansallista toimenpidettä 35 artiklan nojalla tai komissio katsoo, että kansallinen toimenpide on unionin lainsäädännön vastainen. Direktiivin 36 artiklan mukaan, jos 35 artiklan 3 ja 4 kohdassa säädetyn menettelyn päätyttyä esitetään vastalauseita jonkin jäsenvaltion toteuttamaa toimenpidettä vastaan tai jos komissio katsoo, että kansallinen toimenpide on unionin lainsäädännön vastainen, komissio ryhtyy viipymättä kuulemaan jäsenvaltioita ja asianomaista talouden toimijaa tai toimijoita ja arvioi kansallisen toimenpiteen. Tämän arvioinnin tulosten perusteella komissio hyväksyy täytäntöönpanosäädöksen, jossa määritetään, onko kansallinen toimenpide oikeutettu vai ei. 36 artiklan mukaan, jos kansallinen toimenpide katsotaan oikeutetuksi, kaikkien jäsenvaltioiden on ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että vaatimustenvastainen tuote poistetaan markkinoilta ja niiden on ilmoitettava asiasta komissiolle. Jos kansallista toimenpidettä ei katsota oikeutetuksi, kyseisen jäsenvaltion on peruutettava toimenpide.

ATEX-direktiivin 37 artiklassa säädetään markkinavalvontamenettelystä sellaisten vaatimustenmukaisten tuotteiden osalta, jotka aiheuttavat riskin. Artiklassa on myös 35 artiklaa vastaavasti säädetty suojalausekemenettelystä. Direktiivin 37 artiklan mukaan jos jäsenvaltio havaitsee 35 artiklan 1 kohdan mukaisesti suorittamansa arvioinnin jälkeen, että tuote siitä huolimatta, että se on tämän direktiivin mukainen, aiheuttaa riskin, joka liittyy ihmisten terveyteen tai turvallisuuteen taikka kotieläimiin tai omaisuuteen, sen on vaadittava asianomaista talouden toimijaa ryhtymään kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että asianomainen tuote ei markkinoille saatettaessa enää aiheuta kyseistä riskiä, tai tuotteen poistamiseksi markkinoilta tai sen palautuksen järjestämiseksi jäsenvaltion asettamassa kohtuullisessa ajassa, joka on oikeassa suhteessa riskin luonteeseen. Direktiivin mukaan komissio ryhtyy viipymättä kuulemaan jäsenvaltioita ja asianomaista talouden toimijaa tai asianomaisia talouden toimijoita ja arvioi kansalliset toimenpiteet. Komissio tekee tämän arvioinnin tulosten perusteella täytäntöönpanosäädöksen päätöksen siitä, onko kansallinen toimenpide oikeutettu, ja ehdottaa tarvittavia soveltuvia toimenpiteitä. Direktiivin 37 artiklan mukaan tällaiset komission täytäntöönpanosäädökset hyväksytään 39 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen. Komissio hyväksyy 39 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua menettelyä noudattaen välittömästi sovellettavia täytäntöönpanosäädöksiä asianmukaisesti perustelluissa erittäin kiireellisissä tapauksissa, jotka liittyvät ihmisten terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen taikka kotieläinten tai omaisuuden suojeluun. Komissio osoittaa päätöksensä kaikille jäsenvaltioille ja antaa sen välittömästi tiedoksi niille ja asianomaiselle talouden toimijalle tai asianomaisille talouden toimijoille.

ATEX-direktiivin 38 artikla koskee niin sanottua tuotteen muodollista vaatimustenvastaisuutta ja jäsenvaltioiden velvollisuutta puuttua tuotteen vaatimustenvastaisuuteen. Mikäli artiklassa tarkoitettu vaatimustenvastaisuus jatkuu, eikä talouden toimija ryhdy korjaaviin toimenpiteisiin, asianomaisen jäsenvaltion on direktiivin mukaan ryhdyttävä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin tuotteen markkinoilla saataville asettamisen rajoittamiseksi tai kieltämiseksi tai sen varmistamiseksi, että sitä koskeva palautusmenettely järjestetään tai se poistetaan markkinoilta. ATEX-direktiivin 38 artiklan 1 alakohdan mukaan jäsenvaltion on jonkin seuraavista havainnoista tehdessään vaadittava asianomaista talouden toimijaa korjaamaan kyseinen vaatimustenvastaisuus, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 35 artiklan soveltamista. Artiklassa on mainittu seuraavat kohdat (a-i) : a) CE-merkintä on kiinnitetty asetuksen (EY) N:o 765/2008 30 artiklan tai tämän direktiivin 16 artiklan vastaisesti; b) CE-merkintää ei ole kiinnitetty ta-

pauksissa, joissa se vaaditaan; c) räjähdysuojauksen erityismerkintä, laitteiden ryhmän ja luokan tunnukset ja tapauksen mukaan muut merkinnät ja tiedot on kiinnitetty liitteessä II olevan 1.0.5 kohdan vastaisesti tai niitä ei ole kiinnitetty; d) ilmoitetun laitoksen tunnusnumero, jos laitos on mukana tuotannon tarkastusvaiheessa, on kiinnitetty 16 artiklan vastaisesti tai sitä ei ole kiinnitetty; e) EU-vaatimustenmukaisuusvakuutusta tai tarvittaessa vaatimustenmukaisuusvakuutusta ei ole liitetty tuotteeseen; f) EU-vaatimustenmukaisuusvakuutusta tai tarvittaessa vaatimustenmukaisuusvakuutusta ei ole laadittu oikein; g) teknisiä asiakirjoja ei ole saatavilla tai ne eivät ole täydellisiä; h) 6 artiklan 7 kohdassa tai 8 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut tiedot puuttuvat tai ne ovat virheellisiä tai epätäydellisiä; i) mitä tahansa muuta 6 artiklassa tai 8 artiklassa säädettyä hallinnollista vaatimusta ei ole täytetty.

Direktiivin 40 artiklassa säädetään seuraamuksista. Artiklan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä seuraamuksista, joita sovelletaan talouden toimijoiden rikkoessa tämän direktiivin nojalla annettuja kansallisia säännöksiä, ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet, jotta varmistetaan näiden seuraamusten täytäntöönpanon valvonta. Seuraamuksiin voi sisältyä vakavia rikkomistapauksia koskevia rikosoikeudellisia seuraamuksia. Säädettyjen seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

NLF-asetuksen ja markkinavalvontalain suhde tullilainsäädäntöön

NLF-asetuksen 27 artiklassa säädetään yhteisön markkinoille tulevien tuotteiden osalta jäsenvaltioiden viranomaisille velvollisuus suorittaa tuotteiden ominaisuuksia koskevia asiaan liittyviä tarkastuksia riittävän laajasti ennen kuin tuotteet luovutetaan vapaaseen liikkeeseen. Tulli olisi ehdotetun markkinavalvontalain mukaan NLF-asetuksessa tarkoitettu ulkorajatarkastuksista vastaava viranomainen ja velvollinen keskeyttämään tuotteen luovuttamisen vapaaseen liikkeeseen yhteisön markkinoilla, jos tarkastusten yhteydessä tehdään jokin 27 artiklan 3 kohdassa luetelluista havainnoista.

Tullin suorittaessa tuotteeseen NLF-asetuksen 27–29 artiklojen mukaista ulkorajavalvontaa sovelletaan tuotteeseen samanaikaisesti myös tavarain tulliselvittämistä koskevia tullilainsäädännön säännöksiä. Tavaroiden vapaaseen liikkeeseen luovuttamista tai tavaroiden muuhun menettelyyn asettamista sääntelevät siten erikseen mutta samanaikaisesti myös ne tullilainsäädännön säännökset, joita tavarain tulliselvittämisessä on noudatettava.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 3 artiklan mukaan unionilla on yksinomainen toimivalta tulliliiton alalla. Unionin yhteinen tullilainsäädäntö on luotu asetuksilla, jotka ovat jäsenvaltioissa välittömästi sovellettavaa oikeutta. Tullilainsäädännön keskeisimmän säädöksen muodostaa unionin tullikoodeksista annettu Euroopan Parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 952/2013 (unionin tullikoodeksi), jonka 5 artiklassa tullilainsäädäntö tarkemmin määritellään. Unionin tullikoodeksi on tullut voimaan 30.10.2013 mutta sen säännöksiä ryhdytään pääosin soveltamaan vasta 1.5.2016. Tähän ajankohtaan saakka sovelletaan pääosin yhteisön tullikoodeksista annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2913/92 (yhteisön tullikoodeksi) säännöksiä.

Unionin tullikoodeksin 5 artiklan mukaan tullilainsäädäntö koostuu myös koodeksin täydentämiseksi tai täytäntöön panemiseksi tarvittaessa kansallisella tasolla annetuista säännöksistä. Merkittävin kansallinen säädös on muun muassa Tullin tehtävien hallinnollisia toimivaltuuksia sääntelevä tullilaki (1466/1994), joka myös on tarkoitus korvata uudella tullilailla 1.5.2016 alkaen.

NLF-asetuksen ja ehdotetun markkinavalvontalain lisäksi Tulli soveltaisi valvontaan yleistä tullilainsäädäntöä. Tullilainsäädännön toimivaltuudet täydentävät tarvittaessa markkinavalvontalain toimivaltuuksia.

EU:n muista jäsenmaista tulevien tuotteiden valvonta

Tullin toimivaltaa on jollain tuotesektoreilla laajennettu myös sisämarkkinakauppaan turvallisuusperusteisesti, yhteisöoikeudelliset tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevat periaatteet huomioiden. Muun muassa elintarvikelaissa (23/2006), kuluttajaturvallisuuslaissa (920/2011) ja pyrotekniikkalaissa on tällaista sääntelyä.

Tuotesääntelyhankkeessa lähtökohtana olisi mahdollisimman yhdenmukainen linja markkinavalvontalain soveltamisalan tuotesektorien kesken eikä lisätoimivallasta Tullille sektorilaeissa nähdä tarvetta säätää. Tullin toimivalta perustuisi NLF-asetuksen 27–29 artiklaan, markkinavalvontalakiin ja yleiseen tullilainsäädäntöön EU:n ulkorajalla. Viranomaisyhteistyön merkitys Tullin ja markkinavalvontaviranomaisen välillä on tärkeää myös sisämarkkinoilla ja että viranomaisten välillä vaihdetaan tietoa tarvittaessa mahdollisista määräystenvastaisiksi epäilyistä tuotteista. Tukes markkinavalvonnassa olisi toimivaltainen viranomainen kohdistamaan markkinavalvonnan toimenpiteitä tällaisiin tilanteisiin.

2.3 Kuluttajaturvallisuuslaki

Kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011) on kuluttajille tarjottavien tavaroiden ja palveluiden turvallisuutta koskeva yleislaki. Lailla on pantu täytäntöön yleinen tuoteturvallisuusdirektiivi (2001/95/EY). Lakia sovelletaan silloin, kun kulutustavaran tai kuluttajapalvelun turvallisuudesta ei ole erityislainsäädännössä säädetty vähintään samaa turvallisuustasoa edellyttävästi. Lisäksi lakia voidaan soveltaa erityislainsäädännön valvontaviranomaisten toimesta silloin, kun kyseisessä erityislainsäädännössä ei ole esimerkiksi riittäviä säännöksiä viranomaisten toimivaltuuksista. Käytännössä kuluttajaturvallisuuslaki on muodostanut esimerkiksi joidenkin tämän esityksen koskemien tuotesektoreiden markkinavalvonnan osalta tietynlaisen turva-verkon, jonka myötä kuluttajaturvallisuuslain säännökset ovat voineet tulla markkinavalvonnassa sovellettaviksi esimerkiksi kuluttajille myytävien sähkölaitteiden valvonnassa.

2.4 Nykytilan arviointi

Nykyisissä sektorituotelaissa on varsin kattavat säännökset markkinavalvontakeinoista markkinavalvontaviranomaisille, eikä ehdotuksella muutettaisi merkittävästi tältä osin nykytilaa.

NLF-asetus on ollut suoraan sovellettavaa oikeutta jäsenvaltioissa vuodesta 2010 lukien ja sitä on sovellettu täydentävästi sektorikohtaisen kansallisen lainsäädännön rinnalla. NLF-asetus on puitetyyppinen säädös, jossa luodaan yleiset puitteet ja ohjataan jäsenvaltioita järjestämään markkinavalvonta asetuksessa tarkoitettulle tasolle. Asetus sisältää toisaalta viranomaisille tarkkarajaisiakin velvoitteita toteuttaa valvontaa. On katsottu, että Suomen kansallinen markkinavalvontajärjestelmä vastaa nykyisellään pääperiaatteiltaan asetuksessa jäsenvaltioille asetettuja vaatimuksia. NLF-asetus on kuitenkin asetuksen voimassaoloajan aiheuttanut tulkinta- ja soveltamisongelmia viranomaisten toimivaltuuksien ulottuvuudesta ja yhteistyön sisällöstä. Erityisesti siitä, onko kansallisella markkinavalvontaviranomaisella ja Tullilla riittävät ja tarkkarajaiset toimivaltuudet tehdä NFL-asetuksen tarkoittamaa ulkorajavalvontaa ja tarvitaanko kansallista täydentävää lainsäädäntöä.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Tavoitteena on selkeyttää eräiden tuotteiden markkinavalvontaa koskevaa sääntelyä säätämällä uusi laki eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta. Laki olisi horisontaalinen ja tarkoitettu kattamaan usean lain soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvonnan perussäännökset. Lailla korvattaisiin nykyisen sektorikohtaisen tuotelainsäädännön säännökset markkinavalvonnasta. Markkinavalvonnasta säätäminen erikseen useammassa sektorikohtaisessa lainsäädännössä pitkälti samoin säännöksiin ei ole tarkoituksenmukaista.

Markkinavalvontalailla olisi tarkoitus jatkossa luoda sen soveltamisalaan kuuluvilla tietyillä tuotesektoreilla kansallisesti yhdenmukaiset sääntelypuitteet markkinavalvonnalle ja valvontaviranomaisten toimenpiteille ulkorajavalvonnassa NLF-asetuksen 27–29 artiklan tarkoittamissa tilanteissa. Asianomaisessa tuotelainsäädännössä voitaisiin viitata näihin horisontaalisiin säännöksiin, mikä keventäisi tuotekohtaisten säädösten rakennetta ja sisältöä. Samalla yhdenmukaistettaisiin viranomaisten valvontamenettelyjä lain soveltamisalaan kuuluvissa tuotesektoreissa, tavoitteena varmistaa, että EU:n tuotelainsäädännön täytäntöönpanoa valvotaan tehokkaasti ja johdonmukaisesti. Ehdotetulla lailla olisi mahdollista myös reagoida yhdenmukaisemmin mahdollisiin EU-lainsäädännöstä tuleviin muutoksiin.

Sektorikohtaisessa lainsäädännössä olisi säädetty tuotedirektiivien muista vaatimuksista, joista ei säädettäisi horisontaalisessa lainsäädännössä, kuten tuotteille asetettavista vaatimuksista, NLF-sopeutuksesta seuraavista muutoksista, jotka koskevat määritelmiä, talouden toimijoiden velvollisuuksia ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjä. Kaikissa markkinavalvontalain tuotesektorilaeissa olisi tarkoitus viitata tuotteiden markkinavalvonnan osalta horisontaaliseen markkinavalvontalakiin. Osassa tuotesektorilaeista soveltamisala kattaisi jatkossakin myös kansallista sääntelyä. Tästä syystä näissä tuotelaeissa on edelleen tarpeen säilyttää myös tiettyjä tuotteiden käytönaikaista valvontaa koskevia säännöksiä. Lisäksi tuotesektorilaeissa säädettäisiin kyseisiä sektorilakeja koskevista rangaistussäännöksistä ja aiempien säädösten kumoamisesta.

Lain soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden viranomaisvalvontaa ei ole lakiehdotuksella tarkoitus merkittävästi muuttaa. Markkinavalvontatehtävä kuuluu voimassa olevan tuotesektoreita koskevan lainsäädännön mukaan pääasiassa Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesille ja se säilyisi entisellään. Uuden lain esittämiseen on päädytty ensisijassa lainsäädäntöteknisistä syistä Euroopan unionin ja kansallisen sääntely-ympäristön muutoksen vuoksi.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Kansallisesti direktiivipaketin täytäntöönpanon toteuttamisvaihtoehtoina on ollut esillä tuotelainsäädännön rakenteen säilyttäminen entisellään siten, että jokaisessa tuotelaiissa olisi nyky-mallin mukaan omat markkinavalvontaa koskevat säännökset sekä nyt valittu horisontaalinen malli, johon sisällytetään aiemmin sektorilaiissa olleet markkinavalvontaa koskevat säännökset sekä selkeytetään Tullin ja markkinavalvontaviranomaisen yhteistyötä.

Valittuun toteuttamistapaan on vaikuttanut keskeisesti EU-sääntely-ympäristön muutokset ja se, että EU:n tuoteturvallisuus – ja markkinavalvonta-asetuspaketin käsittely on ollut pitkään pysähdyksissä. Horisontaalisella lailla edesautettaisiin tarvittaessa EU:n asetuspaketin voimaantullessa kansallisen tuotesääntelyn sopeuttamista, kun kumottavat kansalliset markkinavalvontaa koskevat säännökset on koottuna yhteen lakiin.

Horisontaalista lakia valmisteltaessa on tavoitteena ollut laatia sellaiset kansallisesti yleiset sääntelypuitteet markkinavalvonnalle, että ehdotetun lain voimaantulon jälkeen lain rakenne mahdollistaisi ehdotetun lain soveltamisalan laajentamisen tarvittaessa joustavasti koskemaan myös muuta työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuotesääntelyä sekä haluttaessa myös muiden hallinnonalojen tuotesääntelyä. Valvontaa koskevien sääntöjen yhdenmukaistamisesta on etua elinkeinoelämän toimijoille, kuluttajille, työntekijöille ja valvontaviranomaisille.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta. Laki olisi horisontaalinen eräiden tuotteiden markkinavalvontalaki, joka olisi tarkoitettu kattamaan usean lain soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvonnan perussäännökset.

Horisontaalinen markkinavalvontalaki perustuu NLF-asetukseen ja kuuden tuotedirektiivin erityissääntelyyn Euroopan unionin yhdenmukaistamislainsäädännössä. Markkinavalvontalaila pantaisiin osaltaan täytäntöön direktiivipaketin direktiivien luvut koskien markkinavalvontaa, unionin markkinoille tulevien tuotteiden tarkastusta sekä unionin suojamenettelyä (direktiivien luku 5).

Lakiehdotus sisältäisi keskeiset säännökset toimivaltaisista viranomaisista Turvallisuus- ja kemikaalivirastosta markkinavalvontaviranomaisena sekä Tullista NLF-asetuksessa tarkoitettuna ulkorajavalvontaviranomaisena. Laki sisältäisi yleiset säännökset viranomaisten toimivaltuuksista ja markkinavalvontaviranomaisen valvontakeinoista tuotteiden vaatimustenvastaisuustilanteissa. Lisäksi lakiin esitetään tarpeelliset säännökset muutoksenhausta viranomaisen markkinavalvontapäätökseen.

Laissa annettaisiin kansallisia täydentäviä säännöksiä varmistamaan NLF-asetuksen tehokas soveltaminen. Ehdotetun lain 2 lukuun tulisivat säännökset toimivaltaisista viranomaisista sekä yhteistyöstä markkinavalvontaviranomaisten ja Tullin kesken NLF-asetuksen 27–29 tarkoitetuissa tilanteissa sekä markkinavalvonnan riskiperusteisuutta ja valvontasuunnitelman laatimista koskevat säännökset. Valvonnan toimenpiteistä, valvontaviranomaisten toimivaltuuksista ja valvontakeinoista säädettäisiin lain 3–4 luvussa. Ehdotetun lain markkinavalvontasäännökset pohjautuisivat periaatteiltaan pitkälti voimassa olevaan lainsäädäntöön, mutta niitä ajantasaistettaisiin NLF-mukautuksen mukaisesti sekä ottaen huomioon kuluttajaturvallisuuslain valvontaa koskeva sääntely, kuten viranomaisen teettämisoikeus, oikeus määrätä maastavientikiellosta- ja hävittämisestä sekä aiemmin kansallisesti NLF-mukautettu tuotesääntely, muun muassa jo aiemmin annetun pyrotekniikkalain valvontaa koskevat säännökset.

Ehdotuksella selkeytettäisiin voimassaolevan NLF-asetuksen 27–29 artiklan säännösten merkitystä Tukesin ja Tullin kannalta. Valvontaviranomaisille pyrittäisiin säätämään sellaiset toimivaltuudet NLF-asetuksen vaatimassa ulkorajavalvonnassa, ettei viranomaisten yhteistyössä syntyisi katvetilanteita. Tukesin toimivaltuuksia selkeytettäisiin. Tukes voisi ulottaa markkinavalvonnan keinoja ja toimenpiteitä myös Tullin hallussa olevaan tuotteeseen tuotteita tarkemmin tutkittaessa. Tukes voisi vakavan riskin tuotteiden tilanteissa kieltää tuotteen markkinoille saattamisen sekä viime kädessä määrätä maastavientikiellosta tai hävittämisestä, joiden toimeenpanoa Tulli valvoisi. Tulli olisi NLF-asetuksessa tarkoitettu ulkorajavalvontaviranomainen, jolle on asetuksessa säädetty tietyt velvoitteet. Tullille säädettäisiin markkinavalvontalaissa sellaiset tarvittavat toimivaltuudet, joiden nojalla Tulli pystyy soveltamaan NLF-asetuksen velvoitteita. Tullia koskevat NLF-asetuksen 27 artiklan ja sitä kautta 19 artiklan 1 kohdan perusteella tulevat velvoitteet. Tästä syystä Tullille säädetään markkinavalvontalain 8 §:n (oikeus saada tietoja talouden toimijalta), 9 §:n (oikeus tehdä tarkastuksia), 10 §:n (oikeus

ottaa tuotteita ja tehdä tutkimuksia) sekä 11 §:n (oikeus saada tietoja toisilta viranomaisilta) mukaiset toimivaltuudet. Lisäksi Tulli soveltaisi valvontaan tarvittaessa täydentävästi yleistä tullilainsäädäntöä. Voidaan arvioida, että Tullin tehtävä jonkin verran ehdotuksella muuttuu nykytilaan nähden. Nykyään Tullin toimivallasta on sektorilainsäädännössä säädetty sisällöllisesti eritasoisesti.

Lakiehdotuksella ei muutettaisi nykytilaa valvonnan maksullisuuden osalta. Tukesin tekemä markkinavalvonta olisi lähtökohtaisesti budjettirahoitettua nykyiseen tapaan. Markkinavalvontaviranomaisella olisi markkinavalvontalain nojalla oikeus periä nykytilaa vastaavasti korvausta toimijalta tietyin edellytyksin, mikäli tuote osoittautuu viranomaisen selvityksestä vaatimustenvastaiseksi.

Tullin suoritteiden maksullisuudesta säädetään valtion maksuperustelain (150/1992) 8 §:n, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 34 §:n ja eräiden ennakkoratkaisujen maksuperusteista annetun lain 1209/2006) 5 §:n nojalla Tullin suoritteiden maksullisuudesta annetussa valtiovarainministeriön asetuksessa.

Markkinavalvontalaissa olisi lisäksi säännökset muutoksenhausta markkinavalvontaviranomaisen päätökseen. Muutoksenhakujärjestelmää ehdotetaan muutettavan nykytilasta siten, että hallinto-oikeuden päätöksestä voisi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain valitusluvalla.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksella ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Markkinavalvontalaissa on kyseessä pitkälti tekninen lainsäädäntömuutos, jolla pannaan osaltaan täytäntöön NLF-asetusta ja EU:n direktiivipakettia. Lailla yhdenmukaistetaan tiettyjen tuotesektoreiden markkinavalvontaa koskevia säännöksiä, jotka perustuvat EU-sääntelyyn. Nykyiset markkinavalvontaa koskevat säännökset kootaan kansallisesti yhteen horisontaaliseen lakiin, jossa säädetään pitkälti nykytilaa vastaavasti valvonnasta ja toimivaltaisista viranomaisista. Ehdotettu sääntely selkeyttäisi tuotelainsäädäntöä ja helpottaisi sen soveltamista ja valvontaa. Samalla sääntely yhdenmukaistaisi viranomaisten valvontamenettelyjä.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotus ei aiheuta merkittäviä käytännön muutoksia viranomaisten toimintaan. Kaikkien ehdotuksessa olevien tuotelakien osalta markkinavalvontaviranomaisena olisi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Lakiehdotuksella ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta viraston valvontatehtäviin. Vaikutusten voidaan arvioidaan olevan myönteisiä sen takia, että horisontaalisella lailla yhdenmukaistettaisiin markkinavalvontamenettelyjä tietyillä sektoreilla. Tämä helpottaa työtä valvontaviranomaisissa. Tukesille tulisi ehdotetun lain markkinavalvontaviranomaisena joitain uusia tarkennettuja velvoitteita, kuten valvontasuunnitelman laatimisvelvollisuus ja velvollisuus ilmoittaa komissiolle tietyistä pakottavista toimenpiteistä. Näillä velvoitteilla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia Tukesin työhön, koska Tukes on käytännössä tehnyt suunnitelmallista valvontaa tuotesektoreilla ja laatinut NLF-asetuksen mukaisen markkinavalvontaohjelman sekä ilmoittanut komissiolle sektorikohtaisten suojamenettelyiden mukaisesti tähänkin asti. Uudella tehtävien priorisointisäännöksellä ohjattaisiin markkinavalvontaviranomaista kohdentamaan valvontaa tarkoituksenmukaisella tavalla, esimerkiksi akuuteissa tilanteissa, joissa tuote markkinoilla aiheuttaa vakavan riskin.

NLF-asetus edellyttää jo nykyisinkin tiivistä yhteistyötä markkinavalvontaviranomaisen ja Tullin välillä. Ehdotuksella voidaan kuitenkin olevan jonkin verran vaikutuksia markkinavalvontaviranomaisen ja Tullin tekemän valvonnan yksityiskohtiin ja menettelyihin. Voidaan arvioida, että ehdotus selkeyttää ja tehostaa yhteistyötä markkinavalvontaviranomaisen ja Tullin välillä NLF-asetuksen ja ehdotetun lain nojalla tehtävässä ulkorajavalvonnassa.

Viranomaisille ei arvioida aiheutuvan esityksen johdosta lisäresurssitarpeita.

4.3 Ympäristövaikutukset

Esityksellä arvioidaan olevan jonkin verran myönteisiä ympäristövaikutuksia. Vastuu markkinoille saatettujen tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta ja turvallisuudesta on lainsäädännön mukaisesti talouden toimijoilla. Markkinavalvonnalla voidaan varmistaa lain soveltamisalalle kuuluvien sektoreiden tuotteiden vaatimustenmukaisuutta ja turvallisuutta markkinoilla ja näin ennaltaehkäistä tuotteista aiheutuvia riskejä muun muassa ympäristölle.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksellä arvioidaan olevan myönteisiä vaikutuksia turvallisuuteen. Valvonnan tehostuessa turvallisuudentaso tuotteissa pitkällä aikavälillä paranee, jolloin myös tuotteisiin liittyvät mahdolliset onnettomuudet ja vahingot vähenevät. Tällöin myös taloudelliset menetykset vähenevät.

4.5 Yritysvaikutukset

Ehdotus koskee lähtökohtaisesti valvontaviranomaisia. Kyseessä on viranomaisten toimintaa ohjaava valvontalaki. Lailla ei näin olisi suoria vaikutuksia yritysten toimintaan.

Viranomaisvalvonnan toimenpiteet kohdistetaan talouden toimijoihin, jotka vastaavat tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta ja turvallisuudesta. Ehdotetun lain soveltamisala on laaja. Ehdotetulla sääntelyllä, jolla pannaan täytäntöön direktiivipaketti, valvonnan piiriin kuuluvia toimialoja ovat hissien, hissien turvakomponenttien, sähkö- ja elektroniikkalaitteiden, räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäviksi tarkoitettujen laitteiden ja suojausjärjestelmien, painelaitteiden, mittauslaitteiden, siviilikäyttöön tarkoitettujen räjähteiden, hissien ja pyroteknisten tuotteiden valmistus, maahantuonti ja tuotteiden jakelu. Arvioiden mukaan esityksen vaikutuspiirissä olevia yrityksiä on joitain kymmeniä tuhansia. Yritykset voivat olla lain tarkoittamia valmistajia, EU-maahantuojia, valtuutettuja edustajia, jakelijoita. Esimerkiksi jakelijan roolissa olevat yritykset on hyvin heterogeeninen joukko. Lain tarkoittama jakelija voi olla sähkötuotteita, kodin elektroniikkaa myyvä iso tukkuporras, joka myy tuotteita vähittäiskaupalle muille sähköyrityksille taikka esimerkiksi päivittäistavarakauppa, joka myy sähkötarvikkeita kuluttajalle. Lain tarkoittamia jakelijoita ovat myös sisämarkkinoilta tuotteita Suomeen maahantuovat yritykset. Tuotesektorikohtaisia yritysvaikutuksia on arvioitu tarkemmin sektorilakeja koskeissa esityksissä toimijarooleittain. Esimerkiksi valmistajia kyseisillä sektoreilla olisi arvioiden mukaan yli 1000 yritystä. Jakelijoita vähittäis- ja tukkukaupassa sekä sisämarkkinoilta tuotteita tuotaessa arvioidaan olevan tuhansia.

Tuotesääntelyn velvoittamien talouden toimijoiden kannalta voidaan arvioida olevan selkeyttävää, että saman viranomaisen markkinavalvontamenettelyt yhdenmukaistuvat eri tuotesektoreilla. Tämä helpottaa osaltaan lain noudattamista ja seuraamista. On toimijoiden etu, että sääntelyä valvotaan tehokkaasti ja tasapuolisesti. Voidaan katsoa, että myös toimijoita hyödyttää, että vakavan riskin tuotteisiin puututaan jo ulkorajavalvonnassa tehokkaasti, eikä vasta myöhemmissä tuotteen jakeluvaiheissa.

Ahvenanmaan toimivalta

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 ja 27 §:ssä säädetään Ahvenanmaan maakunnan ja valtakunnan välisestä toimivallan jaosta. Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpanossa jakautuu vastuu itsehallintolaissa säädetyn toimivallanjaon mukaisesti. Maakunta vastaa Euroopan unionin säädösten täytäntöönpanosta siltä osin kuin asia itsehallintolain mukaan kuuluu sen toimivaltaan. Aiempien arvioihin perustuen markkinavalvontalain soveltamisalaan kuuluvat tuotedirektiivit kuuluvat soveltamisalaltaan osittain valtakunnan toimivaltaan, osin Ahvenanmaan toimivaltaan.

Markkinavalvontalain horisontaalinen luonne on pitkälti lakitekkinen ratkaisu, jolla yhdenmuikaistetaan tiettyjen sektoreiden markkinavalvontaa, ulkorajavalvontaa ja viranomaisia koskevat säännökset yhteen lakiin. Horisontaalinen laki on vahvasti riippuvainen sen soveltamisalan tuotesektorisääntelystä. Tästä syystä vaikuttaisi siltä, että arviointi valtakunnan ja maakunnan toimivallan jaosta tulisi tehdä markkinavalvontalain soveltamisalalle kuuluvan ehdotetun tuotesääntelyn ja sen taustalla olevien tuotedirektiivien mukaisesti. U-kirjelmässä 2/2012 vp arvioitiin, että mittauslaite-, ei-automaattiset vaa'at-, pienjännite-, EMC- ja yksinkertaiset painesäiliöt ja painelaite-direktiivit koskevat asioita, jotka itsehallintolain 27 §:n mukaan ovat valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvia. Sen sijaan hissit, ATEX-tuotteet ja pyroteknisia tuotteita koskevat direktiivit, koskevat asioita, jotka itsehallintolain 18 §:n mukaan ovat Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövallassa. Siviiliräjähteissä lainsäädäntövalta on nähtävästi jakautunut siten, että valtakunnalla on itsehallintolain 27 §:n mukaan lainsäädäntövalta siltä osin kuin direktiiviehdotus koskee ampumatarvikkeita (kohta 27) tai räjähdysaineita valtion turvallisuutta koskevilta osin (kohta 35). Muilta osin siviiliräjähteissä lainsäädäntövalta on maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluva.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä virkatyönä ja sen osalta on tehty yhteistyötä valtiovarainministeriön, oikeusministeriön, Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ja Tullin kanssa.

Esityksen periaatteita on käsitelty valmistelun aikana työ- ja elinkeinoministeriön asettamien, EU:n tuotelainsäädäntöuudistuksen kansallista toimeenpanoa koordinoivan johtoryhmän ja lainvalmistelutyöryhmän kokouksissa. Lisäksi edellä mainituilla lainvalmistelutyöryhmillä on ollut mahdollisuus kommentoida lakiluonnosta.

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot 91 eri taholta, ministeriöiltä, viranomaisilta, elinkeinoelämän järjestöiltä sekä ammatti- ja kuluttajajärjestöiltä, yrityksiltä ja Ahvenanmaan maakuntahallitukselta. Työ- ja elinkeinoministeriö on antanut lausunnon esitysluonnoksen yritysvaikutusarviosta. Lausuntoja saatiin 39 kappaletta, joista 17 lausunnonantajalla ei ollut kommentoitavaa lakiehdotuksesta. Lausuntopalautteesta on laadittu ministeriössä lausuntoyhteenvedo. Lausunnoissa esitetyt näkökohdat ja muutosehdotukset on pyritty ottamaan huomioon esityksen jatkovalmistelussa täsmentämällä lakiehdotuksen pykälä ja perusteluita sekä sisällöllisesti että kielellisesti.

Markkinavalvontalain valmisteluvaiheessa lakiin esitettiin erillistä rangaistussäännöstä. Rangaistavaksi olisi säädetty tiettyjen markkinavalvontalain kieltojen ja määräysten noudattamatta jättäminen. Rangaistussäännös olisi lausuntokierroksella ehdotetun lain sanamuodon mukaan tullut rikkottavaksi, jos joku tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rikkoo eräiden tuotteiden

den markkinavalvonnasta annetun lain 16–18 §:n ja 20–24 §:n nojalla annettua kieltoa tai määräystä. Rangaistukseksi esitettiin sakkoa. Ehdotettu säännös sisälsi lisäksi toissijaisuuslausekkeen.

Rangaistussäännöstä perusteltiin valmisteluvaiheessa ensisijassa nykytilaan nähden. Kaikissa markkinavalvontalain soveltamisalaan kuuluvissa tuotesektorilaeissa on kriminalisoitu erikseen valvontaviranomaisten kieltojen ja määräysten rikkominen. Voimassaolevat rikkomussäännökset ovat niin sanottuja blankorangaistussäännöksiä ja teon tunnusmerkistö on siten osin tulkinnanvarainen. Tiedossa ei myöskään ole, että nykyisiä rikkomussäännöksiä olisi sovellettu vaan niiden tarkoitus on ollut lähinnä toimia ennaltaehkäisevästi.

Saatujen lausuntojen perusteella asiaa harkittiin jatkovalmistelussa uudelleen. Tällöin arvioitiin, että markkinavalvontalakiin ei ole perustetta sisällyttää omaa rangaistussäännöstä, koska sen soveltaminen jäisi arvioiden mukaan marginaaliseksi, eikä sillä välttämättä olisi toivottua vaikutusta valvonnan tehokkuuteen. Myös uuden tuotelainsäädäntörakenteen vaikutukset vaikuttivat merkittävästi sen arvioimiseen, onko erillinen rangaistussäännös markkinavalvontalaissa tarpeellinen. Markkinavalvontalaki on vahvasti riippuvainen sen soveltamisalaan kuuluvien tuotesektorilakien soveltamisesta, koska markkinavalvontalaissa säädetään ainoastaan viranomaisvalvonnan keinoista ja sektorilaeissa säädetään valvonnan kohteita koskevista sisältövaatimuksista. Sektorilakeihin on tarkoitus sisällyttää asianomaiset rikkomussäännökset.

Markkinavalvontaviranomaisen tulisi käyttää ensisijassa ehdotetussa laissa säädettyjä valvontakeinoja. Jos talouden toimija ei toimenpiteisiin ryhdy, markkinavalvontaviranomainen voi tarvittaessa tehostaa kieltoja ja määräyksiä uhkasakolla tai teettämishallalla taikka teettää toimet välittömästi, jos vaara on vakava ja välitön. Markkinavalvontalaissa tavoitteena on, että sektorilakeja noudatetaan. Jotta tämä tavoite saavutettaisiin, markkinavalvontalaissa säädettäisiin viranomaisen valvontakeinoista ja hallintopakosta. Sektorilaeissa säädettäisiin rikosoikeudellisista seuraamuksista silloin kun talouden toimija ei noudata tuotelainsäädäntöä. Säädosratkaisu olisi tällaisenakin tehokasta EU-oikeuden täytäntöönpanoa, koska jäsenvaltioilla on liikkumavaraa seuraamuksista säädettäessä.

Voidaan katsoa, että rikoslaisissa säädettyt ja tuotesektorilakeihin ehdotetut rikkomussäännökset olisivat riittäviä seuraamuksia, kun kyse on markkinavalvontalain rikkomisesta. Mahdollinen markkinavalvontalain ja sektorilakien vastaisen teon rangaistavuus jäisi näin jatkossa arvioitavaksi rikoslain nojalla ja sektorilakien nojalla. Rikoslakia sovellettaisiin ankarampien teonmuotojen osalta. Sektorilakien rangaistussäännökset koskisivat tuotteen vaatimustenvastaisuutta ja talouden toimijoiden velvoitteiden laiminlyöntiä tuotteiden vaatimustenmukaisuuden varmistamisessa.

Valmistelun yhteydessä harkittiin myös asetuksenantovaltuuksien tarpeellisuutta. Markkinavalvontalaissa ei ole tarpeen säätää asetuksenantovaltuuksista, koska laki koskee viranomaisen tekemää valvontaa ja siihen liittyviä menettelyjä.

Tulli esitti lausunnossaan otettavaksi erillistä säännöstä Tullin ilmoittamisvelvollisuudesta Tukesille viranomaisten tiedonsaantia varmistamaan salassa pidettävistä tiedoista. Tulli nosti esiin myös huolen siitä, mitä käytännön seuraamuksia toimivallan puuttumisesta sisäkaupassa voi aiheutua, jos Tullin muussa valvonnassa havaitaan vaatimustenvastainen tai mahdollisesti vaarallinen esine, Tulli ei voi ilmoittaa havainnoistaan markkinavalvontaviranomaiselle. Tulli ei voi näissä tilanteissa käyttää esimerkiksi tullilainsäädännön mukaisia toimivaltuuksia, jotka täydentävinä ovat mahdollisia ulkorajavalvontatilanteissa. Tullilla ei ehdotetun mukaan myöskään ole oikeutta antaa virka-apua sisäkauppaa koskevissa tapauksissa, vaikka markkinavalvontaviranomainen sitä pyytäisi. Tullin toimivallasta sisäkauppatilanteissa ei valmistelun ai-

kana kuitenkin katsottu tarpeen säätää markkinavalvontalain soveltamisalaan kuuluvien tuotesektorien yhdenmukaisuuden takia ja koska toimivallasta säätämättä jättämisellä ei arvioitu olevan merkittävää vaikutusta nykyiseen turvallisuustasoon ja koska EU-sääntely ei tästä sääntämisestä edellytä. Lakiehdotuksessa valvontaviranomaisten keskinäistä tiedonsaantia koskevat pykäläehdotukset on pyritty muotoilemaan siten, että ne riittävästi varmistaisivat Tullin oikeutta luovuttaa valvonnan kannalta välttämättömiä tietoja markkinavalvontaviranomaiselle.

Ahvenanmaan maakuntahallitus katsoi lausunnossaan, että esitys ei sisällä säännöksiä, jotka ovat ristiriidassa itsehallintolain tai muun maakunnan lainsäädännön kanssa. Lausunnon mukaan itsehallintolain 27 §:n 1 momentin 10 ja 19 kohtien mukaan asiat, jotka koskevat kuluttajansuojaa ja standardisointia, kuuluvat valtakunnan toimivaltaan. Ahvenanmaan maakuntahallitus varasi tilaisuuden lausua myöhemmin, jos aihetta ilmenee.

Jatkovalmistelussa markkinavalvontalakiehdotuksen soveltamisalasta on poistettu työ- ja elinkeinoministeriön toimialaan kuuluvat valmisteltavana oleva lakiehdotukset uudeksi sähköturvallisuuslaiksi ja uudeksi painelaitelaiksi, joiden valmistelu on vielä kesken ja joita koskevat hallituksen esitykset on tarkoitus antaa myöhemmin keväällä 2016. Jakamalla tuotesääntelykokonaisuus kahteen osaan pyritään varmistamaan työ- ja elinkeinoministeriön toimialaan kuuluvien tuotedirektiivien mahdollisimman oikea-aikainen implementointi ja ilmoitettujen laitosten mahdollisuus hakea uutta nimeämistä ilmoitetuksi laitokseksi. Ehdotetun lain soveltamisalan laajentaminen koskemaan myös näitä tuotesektoreita valmistellaan työ- ja elinkeinoministeriön jatkotyönä.

Suomen- ja ruotsinkieliset lakitekstit on laintarkastettu oikeusministeriön laintarkastusyksikössä.

6 Suhde muihin esityksiin

6.1 Markkinavalvontalaki osana tuotesääntelykokonaisuutta

Ehdotettu markkinavalvontalaki on osa tuotesääntelykokonaisuutta, joka muodostuu kaikkiaan kahdesta horisontaalisesta laista, markkinavalvontalaista ja laista eräitä tuoteryhmiä koskevista ilmoitetuista laitoksista sekä seitsemästä sektorisäädöksestä.

Markkinavalvontalain on määrä tulla voimaan samanaikaisesti sen soveltamisalaan kuuluvien tuotelakien kanssa. Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa eduskunnassa on käsiteltävänä seuraavat hallituksen esitykset, jotka koskevat kokonaan uutta tai osin muutettavaa sektori-kohtaista tuotelainsäädäntöä: esitys uudeksi hissiturvallisuuslaiksi (23/2016 vp), uusi laki räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäväksi tarkoitettujen laitteiden ja suojausjärjestelmien vaatimustenmukaisuudesta (19/2016 vp) sekä esitys räjähteiden vaatimustenmukaisuudesta annetuksi laiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (20/2016 vp). Mainittu lakiesitys sisältäisi myös pyrotekniikkalain muuttamista koskevan lakiehdotuksen. Lisäksi esitys on riippuvainen esityksestä mittauslaitelain muuttamiseksi (30/2016 vp). Lakiehdotuksen soveltamisalapykälässä viitataan edellä mainittuihin neljään hallituksen esitykseen. Myös kyseisiin sektorilakeja koskeviin ehdotuksiin on esitetty viittausta tässä esityksessä ehdotettuun markkinavalvontalakiin siten, että kyseissä laissa olevien tuotteiden valvontaan sovellettaisiin joko kokonaan tai tietyiltä osin ehdotettua lakia. Viittausta on tarpeen lakien soveltamisen selkeyttämiseksi.

Samaan aikaan tämän esityksen kanssa eduskunnassa on käsiteltävänä toinen luonteeltaan horisontaalinen laki eräitä tuoteryhmiä koskevista ilmoitetuista laitoksista (21/2016 vp), joka on rakenteeltaan yhteneväinen tämän lakiehdotuksen kanssa. Riippuvuus horisontaalisten säädösten välillä liittyisi siihen, että säädökset ovat rakenteeltaan samankaltaisia ja niillä pannaan

osaltaan täytäntöön direktiivipaketin direktiivejä. Ilmoitettuja laitoksia koskevan lain soveltamisalan laajentaminen voimassaolevan painelaitelain ja sähkölaitelain osalta on huomioitu lakiesityksellä.

Myöhemmin annettavilla hallituksen esityksillä uudeksi sähköturvallisuuslaiksi ja painelaiteliksi pantaisiin täytäntöön yksinkertaisia painesäiliöitä ja painelaitteita koskevat direktiivit sekä EMC–direktiivin ja pienjännitedirektiivin vaatimukset lukuun ottamatta ilmoitettujen laitosten vaatimuksia ja markkinavalvontaa. Markkinavalvontalain soveltamisalan laajentaminen koskemaan uutta sähköturvallisuuslakia ja painelaitelakia valmistellaan työ- ja elinkeinoministeriön jatkotyönä yhteydessä keväällä 2016.

6.2 Markkinavalvontalain ja sektorilakien suhde

Tuotedirektiivipaketin voimaansaattaminen edellyttää tuotesäätelyn uudistamista. Muutos- tarpeet koskevat sähköturvallisuuslakia, painelaitelakia, kemikaaliturvallisuuslakia, mittauslaitelakia ja pyrotekniikkalakia. Muutoksia joudutaan tekemään myös edellä mainittujen lakien nojalla annettuihin alemman asteisiin säädöksiin.

Markkinavalvontalain suhde sen soveltamisalaan kuuluvien sektorituotelakeihin vaihtelee sektoreittain, koska sektorilakien soveltamisalat poikkeavat laajuudeltaan toisistaan. Jatkossakin uudessa sähköturvallisuuslaissa, uudessa hissiturvallisuuslaissa, mittauslaitelaissa ja uudessa painelaitelaissa olisi tiettyjä viranomaisia ja valvontaa koskevia säännöksiä. Laeissa säädettäisiin edelleenkin tuotteiden ja laitteistojen käytön aikaisesta vaatimustenmukaisuudesta ja turvallisuudesta. Käytön aikaisesta turvallisuutta ja vaatimustenmukaisuutta koskeva sääntely perustuu kansalliseen lainsäädäntöön. Tästä syystä näissä mainituissa tuotelakiehdotuksissa on jatkossakin säilyttää tiettyjä viranomaisia ja laitteiden käytön aikaista valvontaa koskevia säännöksiä.

Kaikissa markkinavalvontalain soveltamisalaan kuuluvissa tuotesektorilaeissa olisi tarkoitus viitata markkinavalvonnan, NLF–asetuksen 27–29 artiklan mukaisen ulkorajavalvonnan ja valvontaviranomaisten osalta horisontaaliseen markkinavalvontalakiin. Tullin toimivallasta säädettäisiin yhdenmukaisesti kaikilla markkinavalvontalain soveltamisalan tuotesektoreilla.

Sektorikohtaisessa lainsäädännössä säädettäisiin lisäksi EU:n tuotedirektiivien muista vaatimuksista, joista ei säädettäisi horisontaalisessa lainsäädännössä, kuten tuotteille asetettavista vaatimuksista, NLF–sopeutuksesta seuraavista muutoksista, jotka koskevat määritelmiä, talouden toimijoiden velvollisuuksia ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjä. Sektorilaeissa olisi säädetty myös kyseisen sektorin erityispiirteistä, kuten rangaistussäännöksistä, sekä kumottavista säädöksistä.

Voimassaoleva sähköturvallisuuslaki on tarkoitus kumota ja antaa uusi sähköturvallisuuslaki sekä erillinen hissiturvallisuuslaki. Nykyisin sähköturvallisuuslaissa oleva hissejä koskeva sääntely ehdotetaan tuotesäätelyhankkeessa erotettavan omaksi uudeksi laiksi. Hissidirektiivin markkinavalvontaluvun asioista ei säädettäisi hissiturvallisuuslaissa vaan tästä säädettäisiin ehdotettavassa markkinavalvontalaissa.

Voimassaolevaa mittauslaitelakia on tarkoitus muuttaa tuotesäätelyhankkeen yhteydessä. Muutettavan mittauslaitelain soveltamisala on laajempi kuin mittauslaitteita ja vaakoja koskevien direktiivien, sisältäen lisäksi kotimaista sääntelyä. Lakiehdotuksessa mittauslaitelain muuttamisesta mittauslaitteiden käytön aikaisesta valvonnasta ja valvontaviranomaisesta säädettäisiin mittauslaitelaissa, muilta osin noudatettaisiin markkinavalvontalakia. Lain noudat-

tamista käytön aikaisen valvonnan osalta valvovat Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ja aluehallintovirastot.

Tuotesääntelyhankkeessa CE-merkittyjen räjähteiden vaatimustenmukaisuutta koskeva sääntely on tarkoitus irrottaa kemikaaliturvallisuuslaista tietyiltä osin omaksi uudeksi laiksi, jonka soveltamisala vastaisi siviiliräjähdedirektiiviä. Ehdotettavassa uudessa laissa ei säädettäisi siviiliräjähdedirektiivin markkinavalvontaluvun asioista vaan näiltä osin sovellettaisiin ehdotettavaa markkinavalvontalakia.

Tuotesääntelyhankkeessa ATEX-tuotteita koskeva sääntely ehdotetaan irrotettavan kemikaaliturvallisuuslain ja sähköturvallisuuslain alta omaksi uudeksi erillislainsiksi. Lain soveltamisala perustuisi ATEX-direktiiviin. Ehdotettavassa uudessa laissa ei säädettäisi ATEX-direktiivin markkinavalvontaluvun asioista vaan näiltä osin sovellettaisiin ehdotettavaa markkinavalvontalakia.

Lakiehdotuksella pyrotekniikkalain muuttamisesta on tarkoitus mukauttaa pyrotekniikkalain valvontaa ja ilmoitettuja laitoksia koskevien säännösten osalta vastaavanlaiseksi kuin muut sääntelyhankkeen tuotelait. Lain soveltamisalalle kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaan ja ulkorajavalvontaan sovellettaisiin markkinavalvontalakia.

Ehdotettavassa uudessa sähköturvallisuuslaissa ei säädettäisi EMC- ja LVD-direktiivien markkinavalvontaluvun asioista tai markkinavalvontaviranomaisesta vaan näiltä osin sovellettaisiin ehdotettavaa markkinavalvontalakia. Sähköturvallisuuslaissa olisi valvontaa koskevia säännöksiä siltä osin kuin on kyse kansallisesta sääntelystä. Uuteen sähköturvallisuuslakiin sisältyisivät siten edelleenkin säännökset, jotka koskevat sähkölaitteistojen käyttöönottoon ja käyttöön liittyviä tarkastuksia sekä kansallisen sääntelyn noudattamisen valvontaa. Kansallisen sääntelyn valvonta ja tarkastaminen säilyisi uudessa sähköturvallisuuslaissa. Myös rangaistussäännöksistä säädettäisiin uudessa sähköturvallisuuslaissa.

Ehdotuksessa uudeksi painelaitelainsiksi lain soveltamisala on laajempi kuin painelaitteita ja yksinkertaisia painesäiliötä koskevien direktiivien, sisältäen lisäksi kotimaista sääntelyä. Valvontaviranomaisesta käytön aikaista valvontaa varten ja valvonnasta säädettäisiin painelaitelainsissa, muilta osin noudatettaisiin markkinavalvontalakia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1.1 Laki eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta

1 Luku Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Ehdotetun lain soveltamisalaa koskevassa pykälässä määritettäisiin lain horisontaalisuuden laajuus. Lakia sovelletaan sen *1 momentin* mukaisesti hissiturvallisuuslain (xx/2016), mittauslaitelain (707/2011), pyroteknisten tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (180/2015), räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäväksi tarkoitettujen laitteiden ja suojausjärjestelmien vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (xx/2016) ja räjähteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (xx/2016) soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaan, jollei mainituissa laeissa toisin säädetä. Markkinavalvontalain soveltamisala tuotteissa määräytyisi sektorilakien soveltamisalojen kautta. Markkinavalvontalain ollessa yleislain luonteinen sen soveltamisala olisi riippuvainen erityislaeissa säädetystä. Mikäli edellä mainituissa tuotelaeissa erikseen säädetään markkinavalvontaa koskien poikkeavasti tai erityisiä lisävaatimuksia, sovellettaisiin tuotelaissa säädettyä. Markkinavalvontakeinoja sovellettaisiin sekä teollisuus- että kuluttajatuotteisiin. Markkinavalvonta kattaisi tuoteryhminä, räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäväksi tarkoitetut laitteet ja suojausjärjestelmät (ATEX-tuotteet), vaakat, mittauslaitteet, siviilikäyttöön tarkoitetut räjähteet, hissit, hissien turvakomponentit ja pyrotekniset tuotteet. Lakia sovellettaisiin NLF-asetusta täydentävästi markkinavalvonnan toimenpiteisiin.

Markkinavalvontalain nojalla markkinavalvontaviranomainen valvoisi pistokokeenluonteisesti ja riskiperusteisesti markkinavalvontalain soveltamisalalle kuuluvien sektorilakien soveltamisalalle kuuluvien tuotteiden vaatimustenmukaisuutta. Markkinavalvonta ei ole ennakkollista, eikä kattavaa täysvalvontaa. Markkinavalvontaviranomaisen selvittäessä tuotteen vaatimustenmukaisuutta soveltuvan sektorilain nojalla tuotteen testaaminen viranomaisen toimesta tällöinkin usein vain jotkut valitut tuotteen ominaisuudet tai tietyt asiat esimerkiksi tuotetta koskevat asiakirjat ja tuotteen testaus voitaisiin keskeyttää kun tuotetta tutkittaessa havaitaan ensimmäinen vakava puute. Näin käytettäisiin markkinavalvontaviranomaisen käytettävissä olevat resurssit mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Vastuu tuotteen vaatimustenmukaisuudesta on talouden toimijalla.

Pykälän *2 momentti* olisi uusi säännös sisällöltään. Lakia sovellettaisiin valvontaviranomaisten toimenpiteisiin ulkorajavalvonnassa NLF-asetuksen III-luvun osalta, asetuksen 27–29 artiklan tarkoitamissa tilanteissa. Ulkorajavalvontamenettelyä sovellettaisiin pykälän *2 momentin* mukaisesti vain *1 momentissa* mainittujen lakien soveltamisalalle kuuluvien tuotteiden ulkorajavalvontaan. Markkinavalvontalaissa olisi näin perussäännökset markkinavalvontaviranomaisen ja Tullin yhteistyöstä NLF-asetuksen mukaisen ulkorajavalvonnan toteuttamiseksi. Mikäli jollain soveltamisalalla kuuluvilla tuotesektorilla olisi tarpeen säätää Tullille erityisiä valvontatehtäviä kyseisissä tuotesektoreissa, esimerkiksi säätää Tullille markkinavalvontaviranomaisen tehtäviä vastaavasta roolista ulkorajalla tai säätää toimivallasta sisämarkkinoilta tuotteita tuotaessa, tästä tulisi säätää kyseisiä tuotteita koskevassa erityislaissa.

Lakiehdotuksella toimeenpantavat tuotedirektiivit ja niiden luvut on kuvattu hallituksen esityksessä, jaksossa 2.2. Lakiehdotuksella pantaisiin täytäntöön seuraavien kuuden tuotedirektiivien säännökset markkinavalvonnasta ja ulkorajavalvonnasta: siviiliräjähde-, vaaka-, mittauslaite-, hissi-, ATEX- ja pyrotekniikkadirektiivi. Tähän kokonaisuuteen liittyvät myöhemmin annettavat hallituksen esitykset sähköturvallisuus- ja painelaitelaiksi, joilla pannaan täytän-

töön yksinkertaiset painesäiliöt-, EMC-, pienjännite- ja painelaitedirektiivien vaatimukset lukuun ottamatta ilmoitettujen laitosten ja markkinavalvontaa koskevia vaatimuksia. Ehdotetun lain soveltamisalaan on tarkoitus laajentaa näiden ehdotusten yhteydessä kattamaan myös sähköturvallisuuslain ja painelaitelain soveltamisalaan kuuluvat tuotteet.

Ehdotetun lain ja sektorilakien noudattamisen kannalta arvioitavaksi voi tulla vakavimmissa säännösten rikkomistilanteissa myös CE-merkintää koskevien säännösten rikkomisesta annettuun laki (187/2010). Mainitussa laissa säädetään NLF-asetuksen vastaisen CE-merkinnän käytön seuraamuksista. Mainittua lakia sovelletaan CE-merkintärikkomuksiin, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Lakiehdotus laiksi eräitä tuoteryhmiä koskevista ilmoitetuista laitoksista (21/2016) ei olisi merkityksellinen markkinavalvontalain soveltamisen kannalta. Liittymäpinta lakien välillä liittyy lähinnä siihen, että ilmoitettuja laitoksia koskeva lakiehdotus on keskeinen tuotedirektiivipaketin täytäntöönpanossa ja laki olisi rakenteeltaan markkinavalvontalakia vastaava.

Ehdotettu laki ei muuttaisi kuluttajaturvallisuuslain osalta merkittävästi oikeustilaa. Kuluttajaturvallisuuslaki on muuta kulutustavaroiden ja kuluttajapalveluiden turvallisuutta koskevaa sääntelyä täydentävää lainsäädäntöä, jota sovelletaan, jos muualla lainsäädännössä ei edellytetä vähintään samaa turvallisuustasoa. Kuluttajaturvallisuuslain säännökset esimerkiksi valvontaviranomaisten toimivaltuuksista ovat myös erityissääntelyn valvontaviranomaisten käytävissä, jos kyseisessä erityissääntelyssä ei ole riittäviä säännöksiä (kuluttajaturvallisuuslain 18 §). Nyt ehdotetun horisontaalisen markkinavalvontalain olisi valvontakeinojen osalta tarkoitus olla niin kattava, ettei sen soveltamisalaan kuuluvilla kuluttajatuotesektoreilla olisi tarpeen soveltaa kuluttajaturvallisuuslakia valvonnassa täydentävästi. Kuluttajaturvallisuuslaki on markkinavalvontalain voimaantullessakin sen soveltamisalaan kuuluvien kuluttajatuotteiden osalta turvaverkkosääntelynä voimassa niin sanottujen sektorikohtaisten tuotevaatimusten riittävyttä arvioitaessa (kuluttajaturvallisuuslain 4 §).

2 §. Määritelmät. Pykälässä ehdotetaan säädettävän lain soveltamisen kannalta keskeisistä määritelmistä. Lain selkeyden ja luettavuuden takia määritelmiin on päädytty ottamaan joitain keskeisiä NLF-asetuksen ja vastaavia tuotedirektiiveihin mukautettuja määritelmiä *1 momentin 1–6 kohdissa*. Määritelmät ohjaavat viranomaista valvontakeinojen käytössä.

Pykälän *1 kohdassa* määriteltäisiin *asettaminen saataville markkinoilla*. NLF-asetuksessa ja tuotedirektiiveissä asettamisella saatavilla markkinoilla tarkoitetaan tuotteen toimittamista unionin markkinoille liiketoiminnan yhteydessä jakelua, kulutusta tai käyttöä varten joko maksua vastaan tai maksutta.

Pykälän *2 kohdassa* määriteltäisiin *ilmoitettu laitos* vastaavasti kuin lain soveltamisalan sektorilaeissa säädetään. Ilmoitetulla laitoksella tarkoitettaisiin tätä lakia sovellettaessa Euroopan unionin jäsenvaltion nimeämää ja Euroopan komissiolle ilmoitettua laitosta, jolla on oikeus tehdä vaatimustenmukaisuuden arviointeja. Sektorikohtaisesti voi olla eroavaisuuksia siinä, mitä kaikkia vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksia on ilmoitettava komissiolle. Markkinavalvontaviranomaisen ja ilmoitetun laitoksen yhteistyö korostuu tuotteen vaatimustenvastaisuustilanteissa.

Pykälän *3 kohdassa* viitattaisiin *markkinavalvonnan* määritelmän osalta NLF-asetuksessa tarkoitettuun viranomaisten toimintaan tuotteiden vaatimustenmukaisuuden varmistamiseksi. Määritelmä on tarpeellinen, koska NLF-asetuksessa tarkoitettun markkinavalvonnan määritelmä EU-sääntelyssä on laaja. Sillä tarkoitetaan viranomaisten toimintaa tai toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että tuotteet ovat asiaa koskevassa yhdenmukaistamislainsäädännössä asetet-

tujen vaatimusten mukaisia eivätkä vaaranna terveyttä, turvallisuutta tai muita yleisten etujen suojeluun liittyviä seikkoja. NLF-asetuksessa markkinavalvonnan toimenpiteet ulottuvat ulkorajavalvonnassa tehtävään yhteistyöhön.

Pykälän 4 kohdassa määriteltäisiin *markkinoilta poistaminen* NLF-asetusta vastaavasti.

Pykälän 5 kohdassa määriteltäisiin *markkinoille saattaminen*, millä tarkoitetaan tuotteen asettamista ensimmäistä kertaa saataville unionin markkinoilla. Tuotteen saattaminen Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen markkinoille ensimmäistä kertaa edeltää ajallisesti pykälän 1 kohdassa määriteltyä tuotteen asettamista saataville markkinoilla.

Pykälän 6 kohdassa määriteltäisiin *palautusmenettely*. Määritelmällä tarkoitettaisiin kaikkia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on saada tuote takaisin markkinoilta ja loppukäyttäjiltä tai vaatimusten mukaiseksi. Määritelmä vastaisi pitkälti NLF-asetuksen määritelmää ja lelujen turvallisuudesta annetun lain (1154/2011) 4 §:n 12 kohdan määritelmää. Loppukäyttäjällä tarkoitettaisiin kuluttajia ja ammattikäyttäjiä. Palautusmenettely sisältäisi toimenpiteenä myös talouden toimijan velvoittamisen keräämään tuotteet pois toimitusketjussa olevilta jakelijoilta.

Pykälän 7 ja 8 kohdassa ja 12 kohdassa määriteltäisiin *riskin aiheuttava tuote, riskinarviointi ja vakava riski*. Määritelmät ovat tarpeellisia lain soveltamisen kannalta ja ne ohjaavat osaltaan viranomaistoimintaa valvontakeinojen käyttämisessä. Määritelmien ”riskin aiheuttava tuote” ja ”vakava riski” määrittelemisessä on pyritty huomioimaan taustalla olevaa EU-sääntelyä sekä kansallista sääntelyä. Haasteellista lain soveltajan kannalta on, että NLF-asetuksessa ja direktiivipaketin direktiiveissä ei käytetä yhdenmukaisesti termejä riski ja vaara. Markkinavalvontalaissa on yhdenmukaisuuden takia päädytty käyttämään pääasiassa termiä riski. Riski ja vaara ovat eri asioita. Riskillä tarkoitetaan haitallisen tapahtuman todennäköisyyden ja vakavuuden yhdistelmää. Vaaralla tarkoitetaan vahingon lähdeä tai vahingon mahdollistavaa tilannetta.

Pykälän 7 kohdassa määriteltäisiin *riskin aiheuttava tuote*. Tällä tarkoitettaisiin laissa tuotetta, joka voi vaikuttaa kielteisesti henkilöiden terveyteen ja turvallisuuteen yleensä, ja yleiseen turvallisuuteen sekä muihin yleisiin etuihin kohtuuden ja hyväksyttävyyden ylittävällä tavalla kyseisen tuotteen tavanomaisissa tai kohtuudella ennakoitavissa käyttöolosuhteissa, mukaan lukien tuotteen käyttöikä ja tarvittaessa tuotteen käyttöönotto, asennus ja huoltotarpeet.

Pykälän 8 kohdassa määriteltäisiin *riskinarviointi*. Käsitettä käytetään NLF-asetuksessa, mutta sitä ei ole erikseen määritelty asetuksessa. Markkinavalvontalaissa määritelmä riskinarvioinnista perustuisi pitkälti kuluttajaturvallisuuslakiin, missä lain 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa riskinarvioinnilla tarkoitetaan vaarojen tunnistamista sekä riskien suuruuden määrittämistä ja niiden merkityksen arvioimista turvallisuudelle. Määritelmää on mukautettu vastaamaan markkinavalvontalain soveltamisalaan kuuluvia tuotesektoreita siten, että termi vaara on korvattu sanalla vaikutukset. Kaikissa lain soveltamisalaan kuuluvissa tuotesektorisääntelyissä koskien esimerkiksi mittauslaitteita, ei käytetä termiä vaara.

Pykälän 9 kohdassa määriteltäisiin *talouden toimija*. Talouden toimijan määritelmä olisi kytkeytyä lain soveltamisalan tuotesääntelyyn ja sillä tarkoitettaisiin 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettuja talouden toimijoita. Määritelmä on tarpeellinen ottaa markkinavalvontalakiin, jotta sektorilaeissa säädetyt eri vastuutahot valvonnan kohteena tulisi yksilöityä riittäväällä tavalla. Talouden toimijalla tarkoitetaan markkinavalvontalain soveltamisalan sektorilaeissa pääasiassa valmistajia, valtuutettuja edustajia, maahantuojia ja jakelijoita. Sektorikohtaisista syistä talouden toimija voi olla sektorilaeissa määritelty eri tavoin hienojakoisemmin.

Esimerkiksi hisseissä talouden toimijan määritelmä kattaa hissien toimittajan, joka vastaa valmistajalle kuuluvista velvollisuuksista.

Pykälän 10 kohdassa määriteltäisiin *ulkorajatarkastus*. Määritelmä olisi tarpeellinen Tullin tehtävän selkeyttämiseksi.

Pykälän 11 kohdassa määriteltäisiin *vaatimustenvastainen tuote*. Lain soveltamisen kannalta määritelmä olisi keskeinen. Markkinavalvontalain soveltamisalaan kuuluvien tuotteille asetettavista vaatimuksista ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyistä kolmannen osapuolen toimesta säädetään 1 §:n 1 momentissa mainituissa sektorilaeissa. Markkinavalvontalaissa tarkoitettu vaatimustenvastainen tuote olisi tuote, joka ei täyttäisi lain 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tuotteelle asetettuja vaatimuksia.

Markkinavalvontalain soveltamisalaan kuuluvissa sektorilaeissa pantaisiin täytäntöön tuotedirektiiveissä tuotteille asetetut sektorikohtaiset vaatimukset ja talouden toimijoiden velvoitteet, joiden noudattamista valvottaisiin ehdotetulla lailla. Tuotetta koskevista olennaisista terveys- ja turvallisuusvaatimuksista, vaatimustenmukaisuusolettamasta, vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyistä, vaadituista asiakirjoista, EU-vaatimustenmukaisuusvakuutuksesta sekä tuotteelta vaadittavista merkinnöistä, CE-merkinnästä ja sen kiinnittämisestä sekä tuotteelle asetettavista kansallisista kielivaatimuksista säädetäisiin sektorilaeissa. Vaatimustenmukaisuusolettaman mukaan tuotteen katsotaan täyttävän olennaiset terveys- ja turvallisuusvaatimukset, jos se on sitä koskevien yhdenmukaistettujen standardien mukainen. Tuotteiden vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt vaihtelevat sektoreittain ja tuotetta voidaan arvioida käyttäen eri moduuleita ja niiden yhdistelmiä, esimerkiksi tuotteen tyyppitarkastusta. Laati- malla EU-vaatimustenmukaisuusvakuutuksen tuotteesta valmistaja ottaa vastuun siitä, että tuote täyttää sille säädetty vaatimukset.

Pykälän 12 kohdassa *vakavalla riskillä* laissa tarkoitettaisiin riskin aiheuttavaa tilannetta, joka edellyttää nopeita toimenpiteitä ja jatkotoimia, myös tapauksissa, joissa vaikutukset eivät ilmene välittömästi. NLF-asetuksessa ja tuotedirektiiveissä säädetään toimenpiteistä vakavan riskin tilanteissa.

2 Luku **Valvonnan järjestäminen**

3 §. Valvonnan ylin ohjaus. Pykälässä ehdotetaan säädettävän lain valvonnan ylimmästä ohjauksesta. Säännös vastaisi nykytilaa. Lain ylin ohjaus kuuluisi työ- ja elinkeinoministeriölle. Tämä on perusteltua, koska kyse on työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan vastuulle kuuluvasta EU-tuotesääntelystä lain soveltamisalaan kuuluvien tuotelakien osalta. Työ- ja elinkeinoministeriön vastuulle kuuluu toisaalta kansallisesti myös NLF-asetuksen toimeenpanoon liittyvät kysymykset ja muiden hallinnonalojen välinen NLF-asetuksen tarkoittama koordinoititehtävä. Valtiovarainministeriö ohjaa Tullin toimintaa.

4 §. Valvontaviranomaiset. Pykälässä ehdotetaan säädettävän lain valvontaviranomaisista. Pykälän 1 momentti vastaisi sisällöllisesti nykytilaa. Mainitun momentin mukaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto olisi tässä laissa tarkoitettu markkinavalvontaviranomainen. NLF-asetuksessa markkinavalvontaviranomaisella tarkoitetaan markkinavalvontaviranomaista, jolla on vastuu markkinavalvonnan toteuttamisesta kyseisen valtion alueella. Tukesin toimivalta markkinavalvontaviranomaisena määräytyisi NLF-asetuksessa säädetyn ja markkinavalvontalain mukaisesti. Mikäli myöhemmin lain voimaantulon jälkeen ilmenisi tarvetta säätää Tukesin lisäksi muista lain 1 §:n 1 momentissa mainittujen lakien markkinavalvontaviranomaisista, tästä säädettäisiin ehdotetussa laissa.

Pykälän 2 momentti olisi uusi. Pykälässä säädettäisiin Tullin tehtävästä toimia NLF-asetuksen 27–29 artiklassa tarkoitettuna ulkorajatarkastuksista vastaavana viranomaisena. Lisäksi säädettäisiin Tullin tehtävästä valvoa lisäksi ehdotetun lain 23 §:ssä tarkoitettua markkinavalvontaviranomaisen antaman maastavientikiellon noudattamista sekä ehdotetun lain 25 §:ssä säädetyn hävittämismääräyksen noudattamista ulkorajalla.

Tullin toimivalta määräytyisi NLF-asetuksen 27–29 artiklassa säädetyn mukaisesti sekä markkinavalvontalaissa Tullille säädettyjen täydentävien valtuuksien kautta. Säännöksellä pyritään selkeyttämään Tullin tehtävä NLF-asetuksen nojalla ja näin varmistamaan tarkoituksenmukainen yhteistyö ulkorajavalvonnassa markkinavalvontaviranomaisen ja Tullin välillä. Tullin suorittaessa tuotteeseen NLF-asetuksen 27–29 artiklan mukaista ulkorajavalvontaa sovelletaan tuotteeseen samanaikaisesti myös tavaran tulliselvittämistä koskevia tullilainsäädännön säännöksiä.

Tullin maksullisista julkisoikeudellisista suoritteista olisi voimassa mitä niistä erikseen säädetään. Aiemmin Tullin tehtävästä NLF-asetuksen tarkoittamana ulkorajavalvontaviranomaisena ei ole ollut nimenomaista kansallista säännöstä vaan Tullin tehtävästä on säädetty sektorilainsäädännössä sisällöllisesti eri tasoisesti.

Säännöksellä varmistettaisiin NLF-asetuksen 18 artiklan 3 kohdan ja 27 artiklan täytäntöönpano jäsenvaltioiden toimivaltaisista viranomaisista säätämiseksi.

5 §. *Yhteistyömenettely unionin markkinoille tuotavien tuotteiden valvonnassa.* Pykälässä ehdotetaan säädettävän valvontaviranomaisten yhteistyömenettelystä ulkorajavalvonnassa. Säännös olisi uusi. Pykälässä selkeytettäisiin, että markkinavalvontaviranomaisen ja Tullin yhteistyöhön ja määräaikoihin unionin markkinoille tuotteita tuotaessa sovelletaan NLF-asetuksen 27–29 artiklassa säädettyä. Kyseessä olisi sisällöllisesti informatiivinen viittaus. Markkinavalvontaviranomaisen ja Tullin velvoitteista säädetään pitkälti suoraan NLF-asetuksessa. Tässä laissa annettaisiin ulkorajavalvontaa tukemaan kansallisia täydentäviä säännöksiä muun muassa viranomaistarkastusten tekemiseksi, viranomaisten tietojensaantioikeudesta ja oikeudesta luovuttaa tietoja.

NLF-asetuksen 27–29 artiklan toimenpiteitä suorittaessaan Tulli hoitaa sille NLF-asetuksessa säädetyt velvoitteita, eikä esimerkiksi anna virka-apua. Tästä syystä NLF-asetuksen 27–29 artiklan ulkorajatarkastuksia varten myös Tullille säädettäisiin tiettyjä täydentäviä toimivaltuuksia. Tullille säädettäisiin pitkälti vastaavat tiedonsaantioikeudet talouden toimijalta sekä toisilta viranomaisilta kuin markkinavalvontaviranomaiselle sekä lisäksi säädettäisiin Tullin toimivaltuuksista ottaa tuotteita ja oikeudesta tarkastaa tuote. Tullin suoritteiden maksullisuudesta säädetään valtion maksuperustelain 8 §:n, julkisuuslain 34 §:n ja eräiden ennakkoratkaisujen maksuperusteista annetun lain 5 §:n nojalla Tullin suoritteiden maksullisuudesta annetussa valtiovaraministeriön asetuksessa. Tullin tietojensaantivaltuus on tarpeellinen Tullille, jottei tule katvealueita tiedonsaantioikeuteen markkinavalvontatehtävien osalta.

Yhteistyömenettely valvontaviranomaisten välillä NLF-asetuksen 27–29 artiklan tilanteissa edellyttää tiivistä yhteistyötä valvontaviranomaisten kesken. Valvontaa tulisi kohdentaa riskiperusteisesti rajallisten resurssien takia. NLF-asetuksen soveltamisalan laajuuden takia valvonnan kohteena olevia tuotteita on niin paljon, että Tullin ja markkinavalvontaviranomaisen yhteistyötä on tarkoituksenmukaista tehdä pääsääntöisesti projektimuotoisesti ja suunnitelmallisesti. Markkinavalvontaviranomainen ja Tulli sopisivat yhdessä, mitä tuotteita milloinkin Tulli erityisesti seuraisi ja valitsisi NLF-asetuksen 27–29 artiklan mukaisesti valvottavaksi markkinavalvontalain soveltamisalaan kuuluvilla tuotesektoreilla.

NLF-asetuksen artiklassa 28 säädetyn ilmoittamismenettelyn osalta riittäisi, että markkinavalvontaviranomainen ilmoittaa kolmen työpäivän määräajassa Tullille kirjallisesti, minkä perusteella Tulli voi jatkaa tuotteen pysäytystä vapaaseen liikkeeseen. Markkinavalvontaviranomaisen ei tarvitsisi siis kolmen määräpäivän kuluessa vielä tässä vaiheessa antaa hallinnollista päätöstä, vaan pelkkä ilmoitus Tullille riittäisi. Kansallinen tulkinta perustuu NLF-asetuksen 27–29 artikloihin ja DG Taxudin antamiin ohjeisiin ”Tuotteiden turvallisuuden ja vaatimustenmukaisuuden tuontivalvontaohjeet” niiden soveltamisesta. NLF-asetuksen 29 artiklassa esitetyn mukaan markkinavalvontaviranomaisen on kiellettävä tuotteen saattaminen markkinoille, jos tuote aiheuttaa vakavan riskin ja kehotettava Tullia olemaan laskematta tuotetta vapaaseen liikkeeseen. Muun muassa kyseisiä tilanteita silmällä pitäen markkinavalvontalaissa säädettäisiin markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta kieltää tuotteen saattaminen markkinoille (18 §). Säännös mahdollistaisi markkinavalvontaviranomaisen määräyksen ulottamisen myös Tullin hallussa olevaan tuotteeseen.

6 §. Tehtävien hoito ja tärkeysjärjestys. Lakiin ehdotetaan uutta pykälää riskiperusteista markkinavalvontaa tukemaan. Vastaavaa sääntely on nykyisin kuluttajaturvallisuuslain 19 §:ssä. Pykälässä ohjataan markkinavalvontaviranomaista priorisoimaan valvontaa tarkoituksemukaisella tavalla, esimerkiksi akuuteissa tilanteissa, joissa tuote markkinoilla aiheuttaa vakavan riskin.

7 §. Valvontasuunnitelma. Pykälässä ehdotetaan säädettävän markkinavalvontaviranomaisen velvollisuudesta laatia valvontasuunnitelma. Säännös olisi uusi nimenomainen velvollisuus markkinavalvontaviranomaiselle ja korostaisi valvonnan suunnitelmallisuuden tärkeyttä ja viranomaistoiminnan läpinäkyvyyttä. Markkinavalvontaviranomaisen olisi laadittava lain soveltamisalaan kuuluvien lakien nojalla tehtävästä markkinavalvonnasta valvontasuunnitelma, jossa on otettava huomioon mitä NLF-asetuksen 18 artiklan 5 kohdassa säädetään. NLF-asetuksen 18 artiklan 5 kohdan mukaan kansallisten viranomaisten on otettava käyttöön markkinavalvontaohjelmat, pantava ne täytäntöön, saatettava ne säännöllisesti ajan tasalle ja ilmoitettava niistä. Ohjelmat voivat olla joko yleisiä tai alakohtaisia. Niillä on varmistettava, että markkinavalvontaa koskevia EU:n yleisiä puitteita noudatetaan. Jäsenvaltioiden on myös ilmoitettava näistä ohjelmista muille jäsenvaltioille ja komissiolle sekä asetettava ne julkisesti saataville verkossa, ilman tietoja, jotka julkaistuina voisivat vähentää ohjelman tehokkuutta. Ohjelmien tarkoituksena on auttaa muiden maiden viranomaisia ja yleisesti kansalaisia ymmärtämään miten, milloin, missä ja millä aloilla markkinoiden valvontaa suoritetaan. Kansallisissa ohjelmissa on tietoa markkinavalvonnan yleisestä organisoinnista jäsenvaltioissa, kuten eri viranomaisten väliset koordinoitumekanismit, niille osoitetut resurssit ja toimintamenetelmät ja toiminnan eri aloista, kuten tuoteluokat, riskiluokat ja käyttäjätyypit.

Markkinavalvontalaissa on perusteltua säätää markkinavalvontaviranomaisen velvollisuudesta suunnitella laissa tarkoitettu valvontansa. Perinteisen valvonnan lisäksi myös vaikuttamisen keinot voivat tulla kyseeseen. Valvonnan tehtävien hoidosta ja tärkeysjärjestyksestä säädettäisiin lain 6 §:ssä.

3 Luku **Valvonnan toimenpiteet**

Direktiivipaketin direktiivien mukaan tuotteiden valvontaan sovelletaan NLF-asetusta, asetuksen 15 artiklan 3 kohtaa ja 16–29 artiklaa (pois lukien siviiliräjähteet, joissa asetuksen 15.3 artiklaa ei sovelleta) direktiiveissä säädetyn lisäksi. Tässä ehdotetussa luvussa säädettyjen viranomaisten toimivaltuuksien ja valvontakeinojen yhdessä hallinnon yleislakien kanssa voidaan katsoa kattavan NLF-asetuksessa 15–29 artiklassa säädetyt vaatimukset markkinavalvonnalle.

Ehdotettu sääntely toisi joitain tarkennuksia nykytilaan muun muassa terminologiaan ja valvontaviranomaisten velvollisuuksiin eri vaatimustenvastaisuustilanteissa. Lisäksi valvontakeinoissa on pyritty huomioimaan joitain kuluttajaturvallisuuslain säännöksiä koskien toimenpiteiden teettämistä, tuotteiden määräämistä hävitettäväksi ja maastavientikiellon määräämistä. Voimassaolevassa kemikaaliturvallisuuslain 13–15 luvussa, painelaitelain 3–4 luvussa, sähköturvallisuuslain 6 luvussa, mittauslaitelain 7–9 luvussa ja pyrotekniikkalain 5–6 luvussa on viranomaisia ja valvontaa koskevia säännöksiä, jotka vastaavat pääperiaatteiltaan pitkälti ehdotettua.

Luvussa säädettäisiin keskeisistä valvontaviranomaisen toimenpiteistä erilaisissa tuotteen vaatimustenvastaisuustilanteissa ja toisaalta myös niissä tilanteissa, jossa tuote olisi vaatimusten mukainen, mutta aiheuttaa riskin ihmisten terveydelle, turvallisuudelle ympäristölle, omaisuudelle tai muulle sektorilaeissa suojatulle yleiselle edulle. Näin varmistettaisiin valvonnan tehokkuus.

Toimivaltaisten kansallisten viranomaisten on ryhdyttävä toimenpiteisiin tuotteiden vaatimustenmukaisuuden turvaamiseksi, jos ne havaitsevat, ettei tuote täytä sovellettavan unionin yhdenmukaistamislainsäädännön säännöksiä.

Tässä luvussa viitattaisiin täytäntöön pantavien artiklojen osalta esimerkinomaisesti vain ATEX-direktiivin nimenomaisiin artikloihin. Muiden direktiivipaketin direktiivien vastaaviin vaatimuksiin viitattaisiin vain yleisesti. Vastaavaa esitystekniikkaa on käytetty esityksen jaksossa 2.2.

8 §. *Viranomaisen oikeus saada tietoja talouden toimijalta.* Pykälässä ehdotetaan säädettävän valvontaviranomaisten oikeudesta saada tietoja talouden toimijalta. Ehdotettu säännös vastaisi nykysääntelyä markkinavalvontaviranomaisen tietojensaannin osalta ehdotetun lain soveltamisalan sektoreissa. Tiedonsaantioikeudella on keskeinen merkitys valvontaviranomaisen toiminnassa. Tehokas valvonta edellyttää laissa turvattua oikeutta saada valvontaa varten välttämättömiä tietoja. Markkinavalvontalain sektorilaeissa säädettäisiin erikseen direktiiveihin perustuen talouden toimijan tietojenantovelvollisuudesta sekä tietojen luovutusvelvollisuudesta ja kielivaatimuksista viranomaisen pyytäessä kyseisiä asiakirjoja sekä yhteistyövelvoitteesta. Esimerkiksi ehdotetussa räjähdelaissa säädettäisiin, että talouden toimijan olisi pyynnöstä luovutettava valvontaviranomaiselle tämän lain noudattamisen valvontaa ja täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat suomeksi tai ruotsiksi taikka muulla valvontaviranomaisen hyväksymällä kielellä sekä muutoinkin tehtävä valvontaviranomaisen kanssa yhteistyötä tuotteen vaatimustenmukaisuuden varmistamiseksi.

Pykälän mukaan markkinavalvontaviranomaisella ja Tullilla on oikeus saada valvontaa varten välttämättömät tiedot toimijalta. Säännökseen otettaisiin Tullin toimivaltuuksia tarkentava säännös NLF-asetuksen soveltamiseksi. Myös Tullilla olisi pykälän mukaan oikeus saada valvontaa varten välttämättömät tiedot talouden toimijalta. Pykälässä säädettäisiin lisäksi selkeyden, täsmentämisen ja informatiivisuuden takia, että viranomaisen tiedonsaantioikeus koskisi myös sellaisia valvonnan kannalta välttämättömiä tietoja, jotka yksityistä liike- tai ammatti-toimintaa, yksityisen taloudellista asemaa tai terveydentilaa koskevana taikka muutoin ovat viranomaisen hallussa ollessaan julkisuuslain (621/1999) nojalla salassa pidettäviä. Julkisuuslain 24 §:n 1 momentissa säädetään asiakirjojen salassapitoperusteista, jotka velvoittavat valvontaviranomaista. Luettelo oli ehdotetun pykälän soveltamisen kannalta tässä vain ohjeellisena luettelona kuvaamassa, mitä kaikkia tietoja viranomaisen voi saada. Usein näissä on kyse talouden toimijan liike- ja ammattisalaisuuksista tai esimerkiksi onnettomuustiedoista.

Valvontaviranomaisen tiedonsaantitarve saattaa koskea esimerkiksi talouden toimijan kirjanpitoa, josta käy ilmi yksittäisen talouden toimijan myymät tuotteet. Markkinavalvontaviranomaisen tekemään riskinarviointiin vaikuttaa tuotteen myynti- ja maahantuontimäärät, jakelukanavat ja tieto siitä, minne kaikkialle kyseistä tuotetta on myyty taikka esimerkiksi tiedot kuluttajilta talouden toimijoille tulleista valituksista tai listat kuluttajista, joille tuotetta on myyty tai sellaisia asiakirjoja, joita valvontaviranomainen tarvitsee omistussuhteiden selvittämiseksi tai muita tarpeellisia tietoja koskien talouden toimijaa ja kyseistä valvontatapausta. Terveystietojen saaminen voisi tulla kysymykseen esimerkiksi tilanteessa, jossa tuotteesta on aiheutunut vahinkoa henkilölle tai jos tuote on esimerkiksi ollut mukana onnettomuudessa, ja on tarpeen selvittää, onko onnettomuus johtunut tuotteen ominaisuuksista vai tuotteen virheellisestä käytöstä. NLF-asetuksen 19 artiklan 1 kohdan mukaan markkinavalvontaviranomaiset voivat vaatia talouden toimijoita asettamaan saataville sellaiset asiakirjat ja tiedot, joita ne pitävät tarpeellisina tehtäviensä suorittamiseksi.

9 §. Oikeus tehdä tarkastuksia. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettävän markkinavalvontaviranomaisen ja toisaalta Tullin tarkastusoikeudesta toimijan tiloihin valvontaa varten. Säännös vastaisi pääperiaatteiltaan nykytilaa sääntelyssä. Tullin toiminta rajoittuisi NLF-asetuksen tarkoittamiin ulkorajavalvonnan toimenpiteisiin. Säännöksessä täsmennettäisiin, että tarkastus voidaan ulottaa kaikkiin tiloihin, joissa harjoitetaan lain 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettua toimintaa tai säilytetään valvonnan kannalta merkityksellisiä tietoja. Lisäksi täsmennettäisiin, että pysyväisluonteisesti asumiseen käytettäviin tiloihin tarkastusta ei kuitenkaan voi ulottaa. Markkinavalvontalain ollessa yleislaki, pääsääntönä on, ettei kotirauhan piiriin ole oikeutta tarkastuksia tehdä vaan tästä säädettäisiin erityislaissa. Hyvän hallinnon varmistamiseksi, jotta menettelylliset vaatimukset ja oikeusturvatakeet tulisivat taatuiksi, pykälässä viitattaisiin hallintolain 39 §:ään. Markkinavalvontalaissa tarkoitettulla markkinavalvontaviranomaisen ja Tullin tarkastuksella ei tarkoitettaisi menettelyä, jolla viranomainen ottaa tuotteen tutkittavaksi 10 §:n nojalla. Lain 9 §:ää sovelletaan kuitenkin, jos tuote otetaan tutkittavaksi tarkastuksen yhteydessä.

Jotta viranomainen pystyisi varmistumaan siitä, että lain soveltamisalassa mainitussa erityislainsäädännössä säädettyjä toimijan velvollisuuksia noudatetaan, sen on voitava päästä valvontaa varten alueille ja tiloihin, joissa toimintaa harjoitetaan. Lisäksi viranomaisella tulisi olla pykälässä säädetty oikeus tehdä alueilla ja tiloissa tarkastuksia, ottaa tarvittaessa näytteitä ja ryhtyä muihinkin valvonnan edellyttämiin toimenpiteisiin. Tarkastajalla olisi oikeus päästä tarkastukselle talouden toimijan liiketoiminnassa käytettäviin rakennuksiin ja toimitiloihin kuten tuotteiden jakelu- ja myyntipaikkoihin, näiden yhteydessä tai erillään oleviin varastotiloihin ja tuotantopaikkaan, missä tuotteita valmistetaan.

Talouden toimijan olisi pyydettyä esitettävä tarkastusta suorittavalle valvontaviranomaiselle tarkastusta varten asiakirjat, joilla voisi olla merkitystä lain noudattamisen valvonnassa. Valvontaviranomainen voi käyttää apunaan tarkastuksissa ulkopuolista asiantuntijaa lain 14 §:n mukaisesti. Jäljempänä 14 §:ssä tarkoitettulle ulkopuoliselle asiantuntijalle ei voida antaa oikeutta ulottaa toimenpiteitä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin.

Pykälän 2 momentti olisi informatiivinen ja sillä pyrittäisiin selkeyttämään markkinavalvontalain suhdetta tuotesektorilaeissa säädettyyn. Koska viranomaistarkastus voidaan tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettyihin tiloihin vain tietyin edellytyksin, sektorilaeissa tulisi tarkkarajaisesti täsmennettäväksi edellytykset markkinavalvontaviranomaisen tarkastusten ulottamisesta pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin.

NLF-asetuksen 19 artiklan 1 kohdassa säädetään muun muassa markkinavalvontaviranomaisen velvollisuudesta suorittaa tuotteen ominaisuuksia koskevia asianmukaisia tarkastuksia riit-

tävässä laajuudessa, tekemällä asianmukaisia fyysisiä ja laboratoriotarkastuksia sopivien otosten perusteella sekä oikeudesta perustelluissa tapauksissa mennä talouden toimijoiden tiloihin ja ottaa tarvittavat näytteet tuotteista.

10 §. *Oikeus ottaa tuotteita ja tehdä tutkimuksia.* Pykälässä ehdotetaan säädettävän valvontaviranomaisten oikeudesta ottaa tuotteita tutkittavaksi sekä markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta periä korvauksia tietyin edellytyksin talouden toimijalta. Pykälä vastaisi perusperiaatteiltaan nykysääntelyä markkinavalvonnassa. Säännöstä on tarkennettu Tullia koskien.

Pykälän *1 momentin* mukaan markkinavalvontaviranomaisella ja Tullilla olisi oikeus ottaa tuotteita tutkittavakseen, jos se on tuotteen vaatimustenmukaisuuden valvonnan kannalta tarpeellista. Mitä pykälässä säädetään tuotteista koskisi myös näytteitä ja niiden osia. Käytännössä valvonnassa otetaan usein koko tuote testattavaksi. Näytteiden ottaminen on perusteltua tehdä tuotteen markkinoille saattamisen ja jakeluketjun eri vaiheessa.

Pykälän *2 momentin* mukaan markkinavalvontaviranomaisen on, jos talouden toimija sitä vaatii, korvattava tuote käyvän hinnan mukaan, jollei havaita, että tuote on vaatimustenvastainen. Säännös tuotteen korvaamisvelvollisuudesta koskisi vain markkinavalvontaviranomaista. Momentissa säädettäisiin, että näytteestä ei ole kuitenkaan suoritettava korvausta, jos Tulli on ottanut näytteen ja perii näytteen tutkittavaksi ottamisesta tai tutkimuksesta maksun sen mukaan kuin siitä on erikseen säädetty. Tulli voi olla oikeutettu perimään maksuja tuotteita koskevien näytteiden tutkimisesta valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla Tullin suoritteiden maksullisuudesta annetun valtiovarainministeriön asetuksen (1116/2014) mukaisesti. Niissä tilanteissa, joissa Tulli olisi perinyt talouden toimijalta maksun tuotteen näytteeksi ottamisesta tutkittavaksi jo ulkorajavalvonnassa, markkinavalvontaviranomaisella ei kuitenkaan olisi velvoitetta korvata tuotetta talouden toimijan pyynnöstä.

Pykälän *3 momentin* mukaan markkinavalvontaviranomainen voisi velvoittaa talouden toimijan korvaamaan tuotteen hankinnasta, testauksesta ja tutkimuksesta aiheutuneet kustannukset silloin, kun tuote tehtyjen tutkimusten ja testien perusteella on vaatimustenvastainen.

Markkinavalvontaviranomainen voisi velvoittaa toimijaa korvaamaan ehdotetun lain 14 §:n nojalla ulkopuolisen asiantuntijan tutkimuksesta, testaamisesta ja arvioinnista aiheutuneet kustannukset.

Korvaus olisi suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

Ehdotetun lain 30 §:ssä säädettäisiin Tullin maksullisista julkisoikeudellisista suoritteista.

11 §. *Oikeus saada tietoja toisilta viranomaisilta.* Pykälässä ehdotetaan säädettävän valvontaviranomaisten keskinäisestä tiedonsaantioikeudesta. Tiedonsaantioikeudella on keskeinen merkitys valvontaviranomaisen toiminnassa. Valvontaviranomaisten keskinäinen tiedonsaanti tulee turvata silloinkin, kun kyse on salassa pidettävistä tiedoista. Julkisuuslaissa ei ole säännöksiä siitä, että salassa pidettäviä tietoja voisi luovuttaa toiselle viranomaiselle tietyn tehtävän suorittamiseksi. Asiasta täytyy siksi säätää erikseen erityislainsäädännössä. Säännöksellä tarkennettaisiin nykytilaa. Säännöksellä pyrittäisiin laissa varmistamaan markkinavalvontaviranomaisen tiedonsaantioikeutta markkinavalvontatilanteissa sekä markkinavalvontaviranomaisen ja Tullin yhteistyötä NLF-asetuksen tarkoittamissa tilanteissa.

Pykälän *1 momentti* mahdollistaisi, että markkinavalvontaviranomaisella ja Tullilla olisi oikeus julkisuuslaissa tai muualla laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä luovuttaa

valvontaa varten välttämättömiä tietoja toisilleen sekä saada niitä muilta valvontaviranomaisilta, kuten pelastusviranomaiselta, työsuojelu-, ympäristönsuojelu- ja kuluttajansuojaviranomaiselta. Säännöksessä ei ole tarkoitus nimenomaisesti rajata, missä asiayhteydessä viranomainen tiedon valvonnassaan virkatehtäviä suorittaessaan saa. Pykälä oikeuttaisi tarvittaessa näin esimerkiksi Tullin muussa valvonnassaan, esimerkiksi sisäkauppatilanteissa saamien salassa pidettävien tietojen luovuttamisen, mikäli tiedon luovutus on valvonnan kannalta välttämätöntä. Tapauskohtaisesti jäisi käytännön valvontatilanteissa valvontaviranomaisen harkittavaksi, millä osin valvonnassa saatu tieto on julkisuuslain tai muun lain nojalla salassa pidettävää ja mitä tietoja ehdotetun 11 §:n 1 momentin nojalla luovutetaan.

Pykälän 2 momentin mukaan markkinavalvontaviranomaisella ja Tullilla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus käyttää toisen hankkimia näytteitä tai tuotteita valvonnan kannalta tarpeellisiin tutkimuksiin. Valvontaviranomaisten väliseen yhteistyöhön liittyisi näin mahdollisuus käyttää toistensa hankkimia näytteitä, mikä osaltaan säästää hallinnon kustannuksia.

12 §. *Markkinavalvontaviranomaisen oikeus saada tietoja ilmoitetulta laitokselta.* Pykälässä säädettäisiin markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta saada valvonnan kannalta välttämättömiä tietoja salassapitosäännösten estämättä ilmoitetulta laitokselta. Säännös on tarpeellinen, koska Suomessa ilmoitetut laitokset hoitavat yksityisinä julkista hallintotehtävää ja niitä velvoittaa julkisuuslainsäädäntö. Markkinavalvontaviranomaisen on tärkeää saada mahdollisissa tuotteen vaatimustenvastaisuustilanteissa valvonnan kannalta välttämättömiä tietoja myös ilmoitetulta laitokselta, jos esimerkiksi tuotetta koskevissa asiakirjoissa on epäselvyyttä.

13 §. *Oikeus luovuttaa salassa pidettäviä tietoja.* Pykälässä ehdotetaan säädettävän markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta luovuttaa tietoja toiselle viranomaiselle, muulle kuin Tullille. Markkinavalvontaviranomaisen ja Tullin oikeudesta luovuttaa salassapidettäviä tietoja toisilleen sekä saada niitä muilta valvontaviranomaiselta säädettäisiin 11 §:ssä selkeyden vuoksi ja yhteistyön merkitystä korostaen. Ehdotettu pykälä vastaisi periaatteiltaan pitkälti nykytilaa valvonnassa. Säännös on tarpeellinen, jotta markkinavalvontaviranomainen voi luovuttaa toiselle viranomaiselle taikka Euroopan komissiolle salassa pidettäviä tietoja. Kysymykseen tulevat tiedot voisivat koskeva yksityisen tai yhteisön taloudellista asemaa, liike- tai ammatillisuutta taikka yksityisen henkilökohtaisia oloja. Tietojen luovutuksen edellytykset on rajattu pykälän 1–3 kohtien tarkoittamiin tilanteisiin. Lain 27 §:ssä tarkoitetut markkinavalvontaviranomaisen tekemät ilmoitukset komissiolle vaatimustenvastaisista tuotteista saattavat sisältää salaista tietoa.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) käyttää tuotteiden markkinavalvonnassa markkinavalvontarekisteriä (niin sanottu MAREK). Rekisteri on tarkoitettu viranomaiskäyttöön riskiperusteista valvontaa tukemaan. Suppea osa valvontarekisterissä olevista tiedoista julkaistaan verkossa. Julkaistavat tiedot palvelevat markkinavalvontaviranomaisen vaaratiedottamista. Verkossa julkaistavat tiedot koskevat tuotteita, joihin on kohdistettu Tukesin markkinavalvontatoimenpiteitä ja lisäksi rekisteriin viedään toiminnanharjoittajien vapaaehtoisesti tekemät markkinoilta poistot ja palautusmenettelyt. Verkossa julkaistaan tuotteita koskevat yksityiskohtaiset tunnistetiedot valokuvineen, vastuutahon nimi ja yhteystiedot, toimenpiteiden syyt, tuotteisiin liittyvät vaarat tai puutteet sekä toimintaohjeet kuluttajille. Markkinavalvontaviranomaista velvoittaa julkisuus- ja henkilötietolaki rekisteriä ylläpitäessään. Tukesin ylläpitämän rekisterin tietosisältö ei ole yksityisyyden suojan kannalta ydinaluetta, eikä henkilörekistereitä verkossa luovuteta sellaisenaan.

NLF-asetuksen 19 artiklan 5 kohdan mukaan markkinavalvontaviranomaisen on säilytettävä luottamuksellisuus, jos se on tarpeen liikesalaisuuksien tai henkilötietojen suojelemiseksi kan-

sallisen lainsäädännön mukaisesti, kuitenkin niin, että tiedot julkaistaan tämän asetuksen mukaisesti mahdollisimman täysimääräisinä, jotta voidaan suojella käyttäjien etuja yhteisössä.

14 §. Ulkopuolisen asiantuntijan käyttö. Pykälässä ehdotetaan säädettävän markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta käyttää ulkopuolisia asiantuntijoita. Säännös vastaisi nykytilaa tuotesääntelyssä. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta käyttää apunaan ulkopuolisia asiantuntijoita tutkimaan, testaamaan tai arvioimaan lain soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden vaatimustenmukaisuutta.

Pykälän *2 momentissa* täsmennettäisiin, että ulkopuoliset asiantuntijat voisivat markkinavalvontaviranomaisen apuna osallistua lain mukaisiin tarkastuksiin. Näin ollen ulkopuolinen asiantuntija ei käyttäisi itsenäisesti perustuslain 124 §:ssä säädettyä julkista valtaa vaan asiantuntijan rooli olisi avustava ja täydentävä.

Pykälän *3 momentin* mukaan ulkopuolisella asiantuntijalla tulisi olla tehtävien edellyttämä asiantuntemus ja pätevyys. Käytännössä tämä tarkoittaa, että viranomaisen tulisi toimeksiantoa harkitessaan tarvittaessa arvioitava asiantuntijan soveltuvuutta kyseisiin tehtäviin. Markkinavalvontaviranomainen voisi käyttää erilaisia asiantuntijapalveluita. Näitä olisivat testauslaboratorioiden lisäksi esimerkiksi VTT, korkeakoulut ja muut oppilaitokset.

Pykälän *4 momentin* mukaan ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä, kun hän hoitaa pykälässä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Hallinnon yleislakeja sovelletaan niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai liikelaitosten kielellisiä palveluita ja yksityisen kielellistä palveluvelvollisuutta koskevien säännösten nojalla myös yksityisiin niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä. Ulkopuolisen asiantuntijan on tässä laissa tarkoitettuja julkisia hallintotehtäviä hoitaessaan noudatettava mitä julkisuuslaissa, sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003), hallintolaissa (434/2003), kielilaissa (423/2003) ja saamen kielilaissa (1086/2003) säädetään.

15 §. Poliisin virka-apu. Pykälässä ehdotetaan säädettävän poliisille toimivaltuudet virka-avun antamiseen nykytilaa vastaavasti. Pykälässä säädettäisiin poliisille velvollisuus antaa markkinavalvontaviranomaiselle virka-apua tämän lain ja lain soveltamisalaan kuuluvien lakien valvonnassa ja täytäntöön panemiseksi. Poliisin antamasta virka-avusta säädetään poliisilaissa (872/2011).

Kemikaaliturvallisuuslain 122 §:ssä virka-avun antamiseen velvollisia ovat poliisi, tulliviranomainen ja rajavartiolaitos. Sähköturvallisuuslaissa virka-avun antamiseen ovat velvollisia poliisi ja tulliviranomainen. Valvonnan yhdenmukaisuuden takia olisi perusteltua rajata virka-apua antava taho poliisiin. Muutoksella ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta turvallisuustasoon.

16 §. Tuotteen vaatimustenmukaisuus. Ehdotettava säännös olisi uusi. Säännös olisi luonteeltaan vastaavantyyppinen suojamekanismi valvonnan aukkotilanteisiin markkinavalvontalain soveltamisalassa tarkoitettujen tuotteiden osalta kuin kuluttajaturvallisuuslain 11 §:n 2 momentissa säädetään. Ehdotetussa laissa olisi perusteltua säätää samantasoisesta suojantasosta niin kuluttajatuotteissa kuin ammattikäyttöön tarkoitetuissa tuotteissa.

Pykälän *1 momentissa* määriteltäisiin vaatimustenmukainen tuote. Tuotteen katsottaisiin olevan vaatimustenmukainen, jos se täyttää markkinavalvontalain 1 §:n 1 momentissa mainituissa

tuotelaeissa tuotteelle asetetut vaatimukset. Määritelmä palvelisi tässä yhteydessä ensisijassa markkinavalvontalain soveltamista. Talouden toimijan on tarvittaessa selvítettävä ja otettava huomioon mahdollinen muu tuotetta koskeva tuotesäätely, joka ei kuulu markkinavalvontalain soveltamisalan tuotesektorisäätelyyn.

Pykälän 2 momentissa tarkennettaisiin markkinavalvontaviranomaisen toimivaltuuksia tilanteessa, jossa tuote sinänsä täyttää sille sektorilaeissa asetetut vaatimukset, mutta tuote siitä huolimatta aiheuttaa vakavan riskin ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle, omaisuudelle tai muulle 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettulle yleiselle edulle.

Säännös on tarpeellinen, koska markkinavalvonnan tilanteet voivat olla hyvin erilaisia tuotteiden vaatimustenmukaisuutta arvioitaessa. Sektorikohtaiset yksityiskohtaiset vaatimukset tuotteille, jotka perustuvat direktiiveihin tai yhdenmukaistetut standardit tai muut standardit tuotteelle eivät välttämättä kata kaikkia tuotteeseen liittyviä riskejä. Tuotteissa voidaan käyttää esimerkiksi uusia, uudentyypisiä raaka-aineita tai materiaaleja tai niissä voi ilmetä vakavia riskejä ja vaaroja, joita ei lainsäädäntöä ja standardeja laadittaessa ole osattu ottaa huomioon. Niitä voi ilmetä, kun markkinoille tuodaan uudentyypisiä tuotteita tai esimerkiksi tieteen ja tutkimuksen kehittyessä. Säätelyyn ja standardeihin on toisaalta voinut laadittaessa jäädä aukkoja.

Ehdotetun lain 17 §:n 1 momentin 2 kohdassa, 18 §:n 1 momentin 3 kohdassa, 19 §:ssä ja 21–22 §:ssä oikeutetaan markkinavalvontaviranomainen käyttämään valvontakeinoja myös riskin aiheuttavan tuotteen osalta. Tarkoituksena on, että lain 17–22 §:ssä säädetty markkinavalvontaviranomaisen valvontakeinot olisivat riittäviä käytännön markkinavalvonnan valvontatilanteisiin tuotteen vaatimustenvastaisuustilanteissa ja ehdotettua 16 §:n 2 momenttia sovellettaisiin vain vakavan riskin tilanteissa, kun tuote sinänsä täyttää sille asetetut vaatimukset, mutta tuote tästä huolimatta aiheuttaa riskin. Ehdotetun lain soveltamisen selkeyden ja markkinavalvonnan keinojen ulottuvuuden kannalta ehdotettu 16 § olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista pitää omana pykälänään. Poikkeuksellisia tilanteita silmällä pitäen on tärkeää, että lakia sovellettaessa on selvää, että viranomainen voi vakavan riskin tilanteissa määrätä 16 §:n 2 momentin oikeuttamana tarpeellisista kielloista ja määräyksistä myös sellaisissa tilanteissa, missä tuotteen vaatimustenvastaisuudesta ei ole näyttöä, mutta voidaan arvioida, että tuotteen aiheuttama riski laissa suojeltaville intresseille on vakava.

Markkinavalvontaviranomaisen soveltaessa tämän lain 16 §:n 2 momenttia ja antaessa lain 17–22 §:ssä tarkoitettua kiellon tai määräyksen, tuotteen katsottaisiin olevan vaatimustenvastainen.

ATEX–direktiivin 37 artiklassa säädetään suojamenettelystä tuotteille, jotka täyttävät direktiivien vaatimukset, mutta tästä huolimatta tuote aiheuttaa riskin ihmisten terveydelle.

Säännöksen soveltamistilanteisiin kytkeytyy lain 27 §:ssä säädetty markkinavalvontaviranomaisen velvollisuus ilmoittaa komissiolle.

17 §. Toimenpidemääräys. Pykälässä ehdotetaan säädettävän markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta määrätä korjaavista toimenpiteistä. Säännös vastaa peruseriaatteiltaan nykysäätelyä, mutta säännöstä on mukautettu vastaamaan EU-lainsäädäntöä. Ehdotettu pykälä mahdollistaisi, että markkinavalvontaviranomainen voisi erilaisissa tuotteen vaatimustenvastaisuustilanteissa, kun tuote ei ole sille asetettujen olennaisten turvallisuusvaatimusten mukainen, tai jos tuotteen merkinnät tai tuotetta koskevat asiakirjat tai tiedot eivät ole vaatimusten mukaisia, tai niitä ei pyynnöstä esitetä markkinavalvontaviranomaiselle, taikka jos tuote saattaa tavanomaisissa ja kohtuudella ennakoitavissa olevissa käyttöolosuhteissa aiheuttaa riskin

ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle, omaisuudelle tai muulle lain 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettulle yleiselle edulle, määrätä talouden toimijan ryhtymään korjaaviin toimenpiteisiin määrämällään tavalla ja asettamassaan kohtuullisessa määräajassa.

Markkinavalvontalain soveltamisalan sektorilaeissa pantaisiin täytäntöön tuotedirektiiveissä tuotteille asetetut sektorikohtaiset vaatimukset ja talouden toimijoiden velvoitteet, joiden noudattamista valvottaisiin ehdotetulla lailla. Sektorilaeissa säädettäisiin tuotetta koskevista olennaisista terveys- ja turvallisuusvaatimuksista, vaatimustenmukaisuusolettamasta, vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyistä, tuotteelta vaadituista asiakirjoista, EU-vaatimustenmukaisuusvakuutuksesta sekä tuotteelta vaadittavista merkinnöistä, CE-merkinnästä ja sen kiinnittämisestä sekä merkinnöiltä ja asiakirjoilta edellytetyistä kansallisista kielivaatimuksista. Sektorilaeissa säädetyn vaatimustenmukaisuusolettaman mukaan tuotteen katsotaan täyttävän olennaiset terveys- ja turvallisuusvaatimukset, jos se on sitä koskevien yhdenmukaistettujen standardien mukainen. Tuotteiden vaatimustenmukaisuutta arvioitaessa tulee soveltuvin osin käyttää vaadittuja eri moduuleita ja niiden yhdistelmiä, esimerkiksi tuotteen tyyppitarkastusta. Markkinavalvontalain soveltamisalan sektoreilla edellytetään yleensä kolmannen osapuolen varmentamista. Laatimalla EU-vaatimustenmukaisuusvakuutuksen tuotteesta valmistaja ottaa vastuun siitä, että tuote täyttää sille asetetut vaatimukset.

Talouden toimijoilla on vastuu toteuttaa tarvittavia toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että markkinoille saatetaan ja asetetaan saataville ainoastaan sellaisia tuotteita, jotka ovat vaatimusten mukaisia. Talouden toimijat vastaisivat tästä toimitusketjuun liittyvien tehtäviensä mukaisesti, jonka vuoksi velvollisuuksien jakautuminen on säädetty yksityiskohtaisesti.

Tuotteen valmistaja vastaa siitä, että tuotteet on suunniteltu ja valmistettu olennaisten turvallisuusvaatimusten mukaisesti. Tuotteen vaatimustenmukaisuuden arvioinnista huolehtiminen kuuluu yksinomaan valmistajan tehtäviin. Maahantuoja sen sijaan vastaa siitä, että sen markkinoille saattamat tuotteet ovat vaatimusten mukaisia sekä siitä, että valmistaja on noudattanut vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjä ja edellytetyt asiakirjat ovat kansallisten viranomaisten saatavilla. Jakelija vastaa, siitä, että se noudattaa asianmukaista huolellisuutta ja ettei se omillaan toimenpiteillään vaikuta kielteisesti tuotteen vaatimustenmukaisuuteen. Talouden toimijoiden on tehtävä toimenpiteitä myös silloin, kun ne havaitsevat riskin tuotteessa.

Pykälän nojalla markkinavalvontaviranomaisen edellyttämät korjaavat toimenpiteet talouden toimijalta voivat olla erilaisia, esimerkiksi toimenpiteitä tuotteen korjaamiseksi. Talouden toimija voitaisiin esimerkiksi velvoittaa korjaamaan kysymyksessä oleva tuote siten, että sen rakenteessa olevasta viasta tai puutteesta taikka siitä annetuista tiedoista tai asiakirjoista aiheutuva puute poistuisi. Talouden toimija on toimijaroolinsa mukaisesti vastuussa tuotteen vaatimustenmukaisuudesta ja oma-aloitteisesti velvollinen ryhtymään toimenpiteisiin. Jos talouden toimija ei viranomaisen kehotuksesta huolimatta kuitenkaan korjaa tuotteessa olevia puutteita ja viranomainen määrää, edellyttää tämä myös markkinavalvontaviranomaiselta asiantuntemusta arvioida riittävien korjaavien toimenpiteiden tarvetta ja sisältöä. Harkinnassaan viranomainen voi ottaa huomioon talouden toimijalta saamansa selvitykset korjaaviksi toimenpiteiksi.

Komission soveltamisoppaassa ”Blue guide” -ohjeissa, jotka ovat julkaistu komission sivuilla sekä viranomaisten että toimijoiden käyttöön, on selostettu EU-lainsäädännön tarkoittamien korjaavien toimenpiteiden luonnetta. Korjaava toimenpide määräytyisi tuotteen vaatimustenvastaisuuden tason mukaan, ja sen on oltava suhteellisuusperiaatteen mukainen.

Pykälässä mahdollistettaisiin valvontaviranomaiselle keinot myös niissä tilanteissa, jossa tuote aiheuttaa riskin ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle tai omaisuudelle, vaikka tuote olisi vaatimusten mukainen. Pykälällä pantaisiin täytäntöön ATEX- direktiivin 35 artiklan 1 kohdan, 37 artiklan 1 kohdan ja 38 artiklan 1 kohta korjaavista toimenpiteistä sekä muiden tuotedirektiivien vastaava vaatimus.

18 §. Kielto. Pykälässä ehdotetaan säädettävän markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta määrätä kiellosta. Säännös vastaa peruseriaatteiltaan nykysääntelyä, mutta säännöstä on muutettu vastaamaan EU-lainsäädäntöä. Lisäksi säännökseen on vastaavasti kuin kuluttajaturvallisuuslain 36 §:ssä otettu toimivaltuus kieltää tuotteen valmistus. Lain soveltamisalan sektorilaeissa on nykyisinkin osassa huomioitu valmistuksen kieltäminen.

Direktiiveissä lähdetään siitä, että viranomaisen on vaadittava talouden toimijaa ensin ryhtymään riittäviin toimenpiteisiin. Mikäli talouden toimija ei viipymättä ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin, talouden toimijalle voidaan antaa määräys.

Markkinavalvontaviranomaisella olisi oikeus kieltää talouden toimijalta *1 momentin 1–3 kohdissa* säädetyin edellytyksin tuotteen valmistus, markkinoille saattaminen, asettaminen saataville markkinoilla tai tuotteen muu luovuttaminen. Näin estettäisiin vaatimustenvastaisen ja riskin aiheuttavan tuotteen markkinoille saattaminen, asettaminen markkinoille ja muu luovuttaminen. Tämä tarkoittaa käytännössä erilaisia tuoteenvaihdantatilanteita, kuten tuotteiden myyntiä tai niiden välittämistä. Hallintolain suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tuotteen tällainen kieltäminen tulisi kysymykseen, jos toimija ei ehdotetun lain 17 §:n määräyksestä huolimatta ryhdy korjaaviin toimenpiteisiin tai 17 §:n määräystä ei voida pitää riittävänä tai jos puutteet tuotteessa tai tuotetta koskevissa asiakirjoissa ovat olennaisia tai niitä ei laisinkaan toimiteta viranomaiselle tai jos tuote aiheuttaa riskin pykälässä mainituille suojeleuille eduille. Tuotteen valmistuksen kieltäminen olisi tarkoitettu sovellettavaksi vain erityistilanteissa, jossa kyseessä olisi riskin aiheuttava tuote, eikä muilla keinoin vaaraa saada poistettua. Jos esimerkiksi on selvää, että tuotteen valmistuksessa käytettävissä olosuhteissa on joku sellainen tekijä, esimerkiksi tuotteen tuotantolinja on saastunut tai kaikissa samalla linjastolla valmistetuissa tuotteissa on havaittu sama tekninen puute, olisi perusteltua, että markkinavalvontaviranomainen voisi kieltää tuotteen valmistuksen tällaisella linjastolla. Säännöksessä selkeytettäisiin markkinavalvontaviranomaisen toimivaltuuksia määrätä markkinoille saattamisen kiellosta NLF-asetuksen 27–29 artiklassa tarkoitettuja ulkorajavalvontatilanteita silmällä pitäen. Markkinavalvontaviranomainen voisi määrätä tuotteen markkinoille saattamisen kiellosta NLF-asetuksen tarkoittamissa ulkorajatilanteessa, jossa Tulli on keskeyttänyt tuotteen luovutuksen vapaaseen liikkeeseen. Käytännössä kyseessä olisi vakavan riskin aiheuttava tuote. Markkinavalvontaviranomaisen päätös olisi näin luonteeltaan ennakoivaa markkinavalvontaa. Markkinavalvonnan toimenpiteet ulottuisivat tällöin NLF-asetuksen tarkoittamissa tilanteissa Tullin hallussa olevaan tuotteeseen.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että markkinavalvontaviranomainen voi 1 momentissa tarkoitettun kiellon lisäksi määrätä talouden toimijan poistamaan tuote markkinoilta sekä määrätä muista tuotteen markkinoilla saataville asettamisen rajoittamiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Markkinoilta poistamisella tarkoitetaan kaikkia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on estää toimitusketjussa olevan tuotteen asettaminen saataville markkinoilla. Toiminnanharjoittajaa voitaisiin esimerkiksi määrätä keräämään tuotteet takaisin vähittäismyynnistä.

Pykälällä pantaisiin täytäntöön ATEX- direktiivin 35 artiklan 4 kohdan, 38 artiklan 2 kohdan vaatimukset toimenpiteistä, joilla kielletään tuotteen asettaminen saataville kansallisilla markkinoilla tai rajoitetaan sitä tai poistetaan tuote markkinoilta, 37 artiklan 1 kohdan vaatimus markkinoilla poistamisesta sekä muiden tuotedirektiivien vastaavat vaatimukset. Säännöksellä

selkeytettäisiin markkinavalvontaviranomaisen toimivaltuuksia NLF-asetuksen 27–29 artiklojen soveltamiseksi.

19 §. Palautusmenettely. Pykälässä ehdotetaan säädettävän markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta määrätä toimija ryhtymään palautusmenettelyyn. Säännös vastaisi periaatteiltaan nykytilaa sääntelyssä, mutta edellytystä viranomaisen oikeudesta määrätä palautusmenettelystä on mukautettu lähemmäs direktiiveissä säädettyä.

Markkinavalvontaviranomainen voisi määrätä pykälän *1 momentin* mukaan talouden toimijan ottamaan markkinoilta ja loppukäyttäjältä takaisin tuotteen, joka aiheuttaa riskin ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle, omaisuudelle, taikka jollekin 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettulle yleiselle edulle sekä antamaan tuotteen tilalle vastaava vaatimustenmukainen tuote tai korjattu tuote tai samankaltainen tuote, joka on vaatimustenmukainen, taikka purkamaan kauppa, jos 17 §:ssä tarkoitettu määräys tai 18 §:ssä tarkoitettu kieltö tai määräys ei ole riittävä. Toimijalla olisi siis myös oikeus korjata tuote.

Kyseessä olisi kieltoa laajempi toimenpide. Hallintolain suhteellisuusperiaatteen mukaisesti palautusmenettely tulisi kysymykseen silloin, kun 17 tai 18 §:n mukaisia toimenpiteitä ei voida pitää riittävinä ja tuote aiheuttaa riskin. Käytännössä palautusmenettelyä määrätään ensisijassa silloin, kun riski on vakava ja on tärkeää saada markkinoilla ja loppukäyttäjällä olevat tuotteet pois. Jos markkinavalvontaviranomainen määrää talouden toimijan ottamaan tuotteet takaisin loppukäyttäjältä, talouden toimija veloitetaan samalla keräämään tuotteet takaisin myös koko toimitusketjusta jakelijoilta.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin lisäksi, että jos 17 §:ssä tarkoitettu määräys tai 18 §:ssä tarkoitettu kieltö tai määräys ei ole riittävä ja jos vaatimustenvastaisuus määräyksestä tai kiellosta huolimatta jatkuu, 1 momentissa tarkoitettu määräys voidaan antaa myös, jos tuotetta koskevat asiakirjat tai tiedot eivät ole vaatimusten mukaisia, tai niitä ei pyynnöstä toimiteta markkinavalvontaviranomaiselle ja puutteet ovat olennaisia. Kyseisellä säännöksellä varmistettaisiin EU-lainsäädännön täytäntöönpanoa niin sanotuissa muodollisen vaatimustenvastaisuuden tilanteissa.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin markkinavalvontaviranomaisen mahdollisuudesta kohtuullistaa toimijalta edellytettäviä toimenpiteitä, mikäli loppukäyttäjällä olevan tuotteen aiheuttama vahingonvaara voidaan tällä riittävästi torjua. Markkinavalvontaviranomainen voisi määrätä talouden toimijan 1 momentissa tarkoitettua määräyksen sijasta ja jos se 1 momentissa tarkoitettua tuotteen aiheuttaman riskin torjumiseksi katsotaan riittäväksi, että 1 momentissa tarkoitettu riskin aiheuttava tuote korjataan tai korjautetaan siten, että sen rakenteessa tai koostumuksessa olevasta viasta tai puutteesta taikka siitä annetuista totuudenvastaisista tai harhaanjohtavista tai puutteellisista tiedoista aiheutuva riski poistuu. Esimerkiksi, jos tuotteen käyttöohje on puutteellinen ja riski voidaan poistaa toimittamalla korjattu käyttöohje loppukäyttäjille.

Pykälällä pantaisiin täytäntöön ATEX- direktiivin 35 artiklan 1 kohdan ja 4 kohdan vaatimukset sekä 37 artiklan 1 kohta ja lisäksi 38 artiklan 2 kohta palautusmenettelyä koskien sekä muiden tuotedirektiivien vastaavat vaatimukset.

20 §. Kieltoa ja määräyksiä täydentävät määräykset. Pykälässä ehdotetaan säädettävän markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta antaa kieltoa ja määräyksiä täydentäviä määräyksiä. Säännös vastaisi sen *1 momentin* osalta nykytilaa sääntelyssä. Markkinavalvontaviranomainen voisi määrätä talouden toimijaa antamaan markkinavalvontaviranomaiselle tämän määräämäs-

sä kohtuullisessa ajassa selvitys siitä, millä tavoin viranomaisen 17–19 §:ssä tai 21–25 §:ssä tarkoitettu määräys tai kiello on pantu toimeen.

Pykälän 2 momentin mukaan markkinavalvontaviranomainen voi määrätä talouden toimijan varmistamaan, että 1 momentissa tarkoitettujen määräyksen tai kiellon johdosta tarvittavat toimenpiteet toteutetaan myös niille tuotteille, jotka toimija on saattanut markkinoille tai asettanut saataville markkinoilla muissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa tai Euroopan talousalueella. Tällaisten määräysten noudattamisen valvontaan liittyy keskeisesti markkinavalvontaviranomaisten rajat ylittävä yhteistyö. Momentti on sisällöllisesti uusi ja sillä varmistetaan ATEX-direktiivin 35 artiklan 2 kohdan, 37 artiklan 2 kohdan ja muiden tuotedirektiivien vastaavien vaatimusten täytäntöönpano.

21 §. Väliaikainen kiello. Pykälässä ehdotetaan säädettävän markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta määrätä väliaikaisesta kiellosta. Säännös olisi uusi monessa soveltamisalan sektoreissa. Kuluttajaturvallisuuslain 35 §:ssä on vastaavaa sääntelyä.

Pykälän 1 momentin mukaan markkinavalvontaviranomainen voi määrätä 18 §:n 1 momentissa tarkoitettua kiellon väliaikaisena asian selvittämisen ajaksi, jos on ilmeistä, että tuote voi olla vaatimustenvastainen tai että tuote saattaa tavanomaisissa ja ennakoitavissa käyttöolosuhteissa aiheuttaa riskin ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle, omaisuudelle tai 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettulle yleiselle edulle. Väliaikainen kiello olisi voimassa, kunnes esimerkiksi tuotteen mahdollisesta vaatimustenvastaisuudesta saadaan tarkempaa näyttöä.

Pykälän 2 momentin mukaan väliaikainen kiello on voimassa, kunnes markkinavalvontaviranomainen antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa. Markkinavalvontaviranomaisen on ratkaistava asia kiireellisesti. Kysymykseen saattaisivat tulla toimenpiteet, joilla kielletään tuotteen asettaminen saataville kansallisilla markkinoilla tai rajoitetaan sitä tai määrätään tuote markkinoilta poistettavaksi tai järjestetään sitä koskeva palautusmenettely. Mikäli aiheutta kiellon pysyttämiseen ei ole, väliaikainen kiello olisi kumottava.

Pykälällä pantaisiin täytäntöön osin ATEX-direktiivin 35 artiklan 4 kohdan ja 38 artiklan 2 kohdan vaatimukset toimenpiteistä, joilla kielletään tuotteen asettaminen saataville kansallisilla markkinoilla tai rajoitetaan sitä sekä muiden tuotedirektiivien vastaavat vaatimukset.

22 §. Tiedottamisesta määrääminen. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettävän markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta määrätä talouden toimijaa tiedottamaan. Säännös vastaisi pitkälti nykytilaa tuotesääntelyssä. Tiedottamista koskeva määräys olisi kytketty lain 17–21 §:ssä tai 23–25 §:ssä tarkoitettujen valvontakeinojen käyttöön, tai se voidaan antaa tilanteessa, jossa tuotteeseen tai sen käyttämiseen liittyy riski. Tiedottamistoimenpiteisiin voi olla tarvetta, vaikka kyseisessä asiassa ei olisi aiheutta tai aikaa turvautua muihin valvontakeinoihin. Valvonnan yhteydessä voi esimerkiksi syntyä tilanne, jossa talouden toimija on vapaaehtoisesti ja oma-aloitteisesti poistanut tuotteen markkinoilta, mutta tämän lisäksi olisi tarpeen tiedottaa tuotteen ostaneille loppukäyttäjille. Markkinavalvontaviranomainen voisi myös velvoittaa talouden toimijan toimittamaan loppukäyttäjille turvallisuuden varmistamiseksi tarpeelliset tiedot ja ohjeet. Tiedottaminen voitaisiin toteuttaa esimerkiksi lehti-ilmoituksilla sanomalehdissä tai verkossa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin markkinavalvontaviranomaisen mahdollisuudesta tiedottaa talouden toimijan kustannuksella 1 momentissa tarkoitetuista asioista, tuotteeseen liittyvästä riskistä. Näin voitaisiin menetellä silloin, jos talouden toimija ei ole noudattanut 1 momentissa tarkoitettua tiedottamismääräystä, tai jos nopea tiedottaminen olisi tarpeen esimerkiksi ihmis-

ten terveyteen tai yleiseen turvallisuuteen kohdistuvan riskin johdosta. Toimijalle olisi annettava mahdollisuus tiedottaa asiasta itse, jollei tämä ole olosuhteiden, kuten asian kiireellisyyden tai vastaavien syiden vuoksi mahdotonta vaarantamatta esimerkiksi tuotteen loppukäyttäjiä. NLF-asetuksen 19 artiklan 2 kohdassa säädetään markkinavalvontaviranomaisen toimenpiteistä tuotteesta käyttäjille aiheutuvasta vaarasta varoittamiseksi.

23 §. Maastaviennin kieltäminen. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettävän markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta kieltää tuotteen maastavienti. Sektorisääntelyssä ei ole ollut nimenomaista säännöstä tuotteen maastaviennin ja kuljettamisen kieltämisestä vaan soveltaminen on perustunut kuluttajatuotteiden osalta kuluttajaturvallisuuslakiin. Säännös nähdään tarpeelliseksi sisällyttää ehdotettavaan lakiin myös muita kuin kuluttajatuotteita koskien ja sillä varmistettaisiin EU-lainsäädännön tehokas toimeenpano. Maastavientikiellon edellytykset olisivat tiukat ja säännös tulisi sovellettavaksi harvoin, vain vakavan riskin tilanteissa. Tuotteen tulisi olla vaatimustenvastainen ja aiheuttaa vakava riski ihmisten terveydelle tai turvallisuudelle. Vain markkinavalvontaviranomaisella olisi toimivalta määrätä maastavientikiellosta. Säännös soveltuisi tuotteiden markkinavalvontaan sekä NLF-asetuksen tarkoittamiin ulkorajavalvontatilanteisiin.

Säännöksen 2 momentin mukaan markkinavalvontaviranomainen voi määrätä 1 momentissa tarkoitettua kiellon myös väliaikaisena asian selvittämisen ajaksi, jos on ilmeistä, että tuotteesta voi aiheutua välitöntä vaaraa ihmisten terveydelle tai turvallisuudelle, eikä vaaraa voida muutoin estää. Väliaikainen kieltäminen on voimassa, kunnes asia lopullisesti ratkaistaan. Markkinavalvontaviranomaisen on ratkaistava asia kiireellisesti.

Maastaviennin kieltäminen voisi olla tarpeen lähinnä sellaisissa tapauksissa, joissa on vahva syy epäillä, että Suomessa valvontatoimin kiellettyä esimerkiksi vakavaa terveystarpeita aiheuttavaa tuotetta oltaisiin viemässä hävittämisen sijaan merkittävässä määrin myytäväksi Suomen ulkopuolelle. Tuote, mikä on vaarallinen Suomessa, on vaarallinen myös muualla.

Ulkorajavalvontatilanteissa maastavientikiellon noudattamisen valvonta olisi kuitenkin perusteltua säätää Tullille lain 4 §:n mukaisesti.

24 §. Toimenpiteen teettäminen. Pykälässä ehdotetaan säädettävän markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta teettää toimenpide talouden toimijan kustannuksella. Lain soveltamisalan sektorisääntelyssä ei ole toimenpiteen teettämisestä nimenomaisia säännöksiä vaan kuluttajaturvallisuuslain 38 §:n säännös on ollut kuluttajatuotteiden osalta valvontaviranomaisen sovellettavissa. Säännös on tarkoituksenmukaista sisällyttää tähän lakiin ja kattaisi näin monenlaisia tuotteita. Toimenpiteiden teettäminen on hallinnollisesti ankara toimenpide ja sen soveltamiskynnys on korkea. Kyse on välittömästä hallintopakosta. Markkinavalvontaviranomaisen tulisi ennen teettämismääräystä harkitessaan myös arvioitava, onko markkinavalvontalain 28 §:ssä tarkoitettua uhkasakon tai teettämishuonon asettaminen riittävä toimenpide.

Pykälän mukaan, jos on ilmeistä, että tuote on vaatimustenvastainen ja aiheuttaa vakavan riskin ihmisten terveydelle tai turvallisuudelle eikä riskiä voida muuten poistaa ja talouden toimija ei ryhdy viranomaisen vaatimiin toimenpiteisiin, markkinavalvontaviranomaisella on oikeus teettää vaaran poistamiseksi välttämättömät toimenpiteet talouden toimijan kustannuksella.

Viranomaisten oikeus liittyisi tilanteisiin, joissa yleinen ihmisten terveyden ja turvallisuuden suojeleminen liittyy etu välttämättä edellyttäisi toimenpiteisiin ryhtymistä välittömästi, eikä talouden toimija toimenpiteisiin ryhdy. Tilanteisiin voi liittyä talouden toimijan taloudellisen aseman heikentyminen siten, ettei talouden toimija kykene itse suoriutumaan sille kuuluvista

velvoitteista. Markkinavalvontaviranomainen voisi teettää toimenpiteet ulkopuolisella taholla ostopalveluna ja periä kustannukset jälkikäteen talouden toimijalta.

25 §. Hävittämismääräys. Pykälässä ehdotetaan säädettävän markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta määrätä tuotteen hävittämisestä. Lain soveltamisalan sektorisääntelyssä ei kaikissa ole ollut hävittämismääräyksestä nimenomaisia säännöksiä vaan kuluttajaturvallisuuslain 40 §:n säännös on tarvittaessa ollut valvontaviranomaisen sovellettavissa kuluttajatuotteiden osalta. Säännöstä on tarkennettu vastaamaan ehdotetun lain tavoitteita ja terminologiaa. Edellytykset markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta määrätä hävittämisestä olisi tiukat. Pykälän mukaan, jos 17–23 §:ssä tarkoitettuja kieltoja ja määräyksiä ei voida pitää riittävinä, markkinavalvontaviranomainen voi määrätä talouden toimijan tai Tullin hallussa olevan tuotteen ja 19 §:n nojalla talouden toimijalle palautetun tuotteen hävitettäväksi tai, jos tätä ei katsota tarkoituksenmukaiseksi, määrätä, miten tuotteen suhteen muutoin on meneteltävä.

Hävittämismääräys olisi ankara toimenpide ja tulisi kysymykseen harvoin. Määräyksessä tavoitteena olisi estää vaatimustenvastaisen ja riskin aiheuttavan tuotteen jakelu markkinoille. Erilaisia tuotteiden vaatimustenvastaisuutta koskevia tilanteita silmälläpitäen säännös mahdollistaisi viranomaiselle mahdollisuuden harkita kohtuullistamista käyttäjien turvallisuutta kuitenkin vaarantamatta. Hävittämismääräyksen asemesta markkinavalvontaviranomainen voi myös määrätä, miten tuotteen suhteen on muutoin on meneteltävä. Mikäli talouden toimijan olisi mahdollista hyödyntää esimerkiksi raaka-aineiden romuarvo tai käyttää tuotteen vaatimustenmukaiset ja turvalliset osat, viranomaisen olisi mahdollista ottaa tämä määräystä harkitessaan huomioon. Hävittämismääräys soveltuisi sekä markkinavalvonnan tilanteisiin, että ulkorajavalvontatilanteisiin. Markkinavalvontaviranomainen voisi näin antaa hävittämismääräyksen myös Tullin hallussa olevaan tavaraan NLF-asetuksen 27–29 artiklan tarkoittamissa tilanteissa.

Markkinavalvontaviranomaisen osalta lähtökohtana on, että hävittämismääräyksen perusteella talouden toimija itse hoitaa hävittämisen ja osoittaa esimerkiksi tositteella markkinavalvontaviranomaiselle määräystä noudatetun. Jos talouden toimija ei noudattaisi määräystä, markkinavalvontaviranomainen voi viime kädessä teettää toimet ja periä tästä aiheutuvat kustannukset jälkikäteen toimijalta. Lain 4 §:ssä ehdotetaan, että Tulli valvoisi markkinavalvontaviranomaisen hävittämismääräyksen noudattamista ulkorajatilanteissa.

Säännöksellä varmistettaisiin NLF-asetuksen 19 artiklan 1 alakohdan ja 29 artiklan 4 kohdan tehokasta toimeenpanoa. Direktiiveissä ei ole hävittämisestä nimenomaista säännöstä.

Ehdotetun lain 17–25 pykälillä pantaisiin osaltaan täytäntöön myös ATEX-direktiivin 40 artikla ja muiden tuotedirektiivien vastaava artikla, jonka mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä seuraamuksista, joita sovelletaan toimijoiden rikkoessa tämän direktiivin nojalla annettuja kansallisia säännöksiä, ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet, jotta varmistetaan näiden seuraamusten täytäntöönpanon valvonta. Seuraamuksiin voi sisältyä vakavia rikkomistapauksia koskevia rikosoikeudellisia seuraamuksia. Säädettyjen seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

26 §. Markkinavalvontaviranomaisen ilmoitus ilmoitetulle laitokselle. Pykälässä säädettäisiin markkinavalvontaviranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa asianomaiselle ilmoitetulle laitokselle toimenpiteistä, jotka koskevat vaatimustenvastaista tuotetta. Ilmoitetulla laitoksella tarkoitettaisiin Euroopan unionin jäsenvaltion nimeämää ja Euroopan komissiolle ilmoitettua laitosta, jolla on oikeus tehdä vaatimustenmukaisuuden arviointeja sovellettaessa unionin yhdenmukaistamislainsäädäntöön perustuvaa kansallista lainsäädäntöä. Säännös on uusi ja sillä

pannaan täytäntöön ATEX-direktiivin 35 artiklan 1 kohta ja muiden tuotedirektiivien vastaavat vaatimukset.

4 Luku Erinäiset säännökset

27 §. Ilmoittaminen Euroopan komissiolle. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettävän markkinavalvontaviranomaisen ilmoittamisvelvollisuudesta 16–19 §:n nojalla tekemästään päätöksestään Euroopan komissiolle ja muille Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen jäsenvaltioille tietyissä tuotteen vaatimustenvastaisuustilanteissa. Ilmoitusvelvollisuudesta ei ole aikaisemmin ollut säännöstä kansallisessa lainsäädännössä. Vain voimassaolevan painelaitelain 16 §:ssä on vastaavaa sääntelyä. Uusissa direktiiveissä on tarkistettu unionin suojalausekemenettelyä. Suojalausekemenettelyn tarkoituksena on, että kaikki jäsenvaltioiden kansalliset markkinavalvontaviranomaiset saavat tiedon vaarallisista tuotteista ja että tarvittavat rajoitukset saadaan näin koskemaan kaikkia jäsenvaltioita, jotta varmistetaan samantasoinen suoja koko EU:ssa. Menettelyn avulla komissio voi lisäksi ottaa kantaa tuotteiden vapaata liikkuvuutta rajoittaviin kansallisiin toimenpiteisiin sisämarkkinoiden toiminnan varmistamiseksi. Suojalausekemenettelyllä turvataan tuotteiden vapaata liikkuvuutta ja varmistetaan sitä, onko tuotteen vapaata liikkuvuutta rajoittava kansallinen toimenpide oikeutettu.

Pykälässä säädetään jäsenvaltioiden ja komission välisestä tietojenvaihdosta, ja siinä täsmennetään asianomaisten viranomaisten toimet, kun vaatimustenvastainen tuote havaitaan. Todellinen suojamenettely käynnistetään ainoastaan, kun jokin toinen jäsenvaltio vastustaa toimenpidettä, joka on toteutettu kyseessä olevan tuotteen osalta. Jos toteutetusta rajoittavasta toimenpiteestä ei ole erimielisyyttä, kaikkien jäsenvaltioiden on toteutettava soveltuvat toimet omalla alueellaan.

Kun toimivaltainen kansallinen viranomainen rajoittaa riskin aiheuttavan tuotteen vapaata liikkuvuutta, jäsenvaltion on ilmoitettava asiasta välittömästi komissiolle ja mainittava päätöksen syyt ja perustelut. Ilmoituksen tietoihin on sisällytettävä kaikki saatavilla olevat tiedot, muun muassa valmistajan ja valtuutetun edustajan sekä tarvittaessa maahantuojan tai muun tuotteen markkinoille saattamisesta vastaavan henkilön nimi ja osoite; tarvittavat tiedot kyseisen tuotteen tunnistamiseksi sekä tiedot sen alkuperästä ja jakeluketjusta; aiheutuvan riskin luonne ja toteutettujen kansallisten toimenpiteiden tyyppi ja kesto; viittaus unionin yhdenmukaistamislainsäädäntöön ja erityisesti olennaisiin vaatimuksiin, joiden osalta noudattamatta jättäminen on todettu; kattava arviointi ja näyttö toimenpiteen perustelemiseksi, kuten esimerkiksi viranomaisen käyttämät yhdenmukaistetut standardit tai muut tekniset eritelmät ja testauselosteet sekä testauslaboratorion tunnistetiedot.

Markkinavalvontaviranomaisten on lisäksi erityisesti ilmoitettava, johtuuko vaatimustenvastaisuus siitä, että tuote ei täytä ihmisten terveyteen tai turvallisuuteen liittyviä vaatimuksia tai muita yleisen edun suojeluun liittyviä näkökohtia vai puutteista yhdenmukaistetuissa standardeissa, jotka luovat vaatimustenmukaisuusolettaman.

Pykälän 2 momentissa olisi lisäksi informatiivisesti viitattu eräiden riskin aiheuttavien tuotteiden markkinavalvontaan liittyvien tietojen ilmoittamisesta Euroopan komissiolle annettuun lakiin (1197/2009, jäljempänä *rapex-laki*). Rapex-laki soveltuu unionin yhdenmukaistamislainsäädännön suojalausekemenettelyn rinnalla. Menettelyä sovelletaan RAPEX-menettelystä riippumatta. RAPEX-menettelyä ei siten välttämättä tarvitse soveltaa ennen suojalausekemenettelyn soveltamista. Suojalausekemenettelyä on kuitenkin pääsääntöisesti sovellettava RAPEX-menettelyn lisäksi, kun jäsenvaltio tekee päätöksen yhdenmukaistettujen tuotteiden vapaan liikkuvuuden pysyvistä kieltämisestä tai rajoittamisesta tuotteen aiheuttaman vaaran tai muun vakavan riskin perusteella. Eri tuotesektoreilla on erilaisia menettelyjä siitä, miten suo-

jalausekeilmoitus tulee tehdä. Suojalausekemenettely on ollut tietyillä tuotesektoreilla voimassa jo pitkään EU-tason sääntelynä ja Tukes on tehnyt suojalausekemenettelyn mukaisia ilmoituksia. Säännös ei siten muuttaisi käytäntöä.

Pykälällä pannaan täytäntöön ATEX-direktiivin 35 artiklan 2, 36 artikla, 37 artiklan 3 kohta sekä muiden tuotedirektiivien vastaavat vaatimukset.

28 §. Uhkasakko- ja teettämishukka. Pykälässä ehdotetaan säädettävän markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta tehostaa tämän lain nojalla antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai teettämishallalla. Näiden hallinnollisten pakkokeinojen käyttämisestä säädetään uhkasakko-laissa (1113/1990). Säännös vastaisi pääosin nykytilaa sektorilaeissa.

Pykälän mukaan markkinavalvontaviranomainen voi tehostaa tämän lain nojalla antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Tavoitteena säännöksellä on ensisijassa varmistaa, että talouden toimija ryhtyy viranomaisen määräämiin toimenpiteisiin. Jos kyse on vakavan riskin tuotteesta, vahingot voivat olla merkittäviä. Markkinavalvontaviranomaisen on viime kädessä varmistettava, että kaikki tarvittavat toimet riskin poistamiseksi tehdään.

Teetäten suoritettujen toimenpiteiden kustannukset maksettaisiin ennakkoon valtion varoista, mutta ne voitaisiin periä laiminlyöjältä ilman tuomiota tai päätöstä. Toimenpiteiden teettämisestä on aina tehtävä erillinen päätös, mutta teettämisestä aiheutuvien kustannusten perimisestä päätöstä ei tarvitse tehdä.

Lain soveltamisalaan kuuluvissa tuotelaissa olisi erikseen säädetty rangaistussäännöksistä ja viittauksista rikoslakiin.

29 §. Muutoksenhaku. Pykälässä ehdotetaan säädettävän muutoksenhausta markkinavalvontaviranomaisen hallintopäätökseen valvonta-asioissa. Muutoksenhakusäännöksiä ehdotettaisiin muutettavan nykytilasta siten, että valituslupajärjestelmä otetaan käyttöön lain 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa koskevista valvonta-asioissa.

Pykälän 1 momentin mukaan tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen, siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Pykälän 2 momentin mukaan uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemista sekä teettämishallan asettamista ja täytäntöön pantavaksi määräämistä koskevaan päätökseen saisi kuitenkin hakea muutosta siten kuin uhkasakko-laissa säädetään. Uhkasakon asettamista sekä teettämishallan asettamista koskevaan päätökseen saa tällöin hakea muutosta siten kuin muutoksenhausta päävelvoitteen määräämistä koskevaan päätökseen säädetään. Uhkasakon maksettavaksi tuomitsemista sekä teettämishallan täytäntöön pantavaksi määräämistä koskevaan päätökseen saa sen sijaan hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus ja asiantuntijajäsenten osallistuminen asioiden käsitteilyyn määräytyvät päävelvoitteen perusteella.

Pykälän 3 momentin mukaan markkinavalvontaviranomaisen määräämään 21 §:ssä tarkoitettuun väliaikaiseen kieltoon ei kuitenkaan saisi hakea muutosta valittamalla. Valituskielto on tyypillinen väliaikaisen kiellon tyyppisissä valvontatilanteissa. Markkinavalvontalain 21 §:n

mukaan markkinavalvontaviranomaisen olisi väliaikaisen kiellon jälkeen ratkaistava asia lopullisesti ilman aiheetonta viivytystä. Vasta tästä viranomaisen päätöksestä on perusteltua myöntää valitusoikeus 1 momentin mukaisesti.

Pykälän 4 momentti vastaisi nykytilaa. Koska markkinavalvontaviranomaisen päätöksellä pyritään varmistamaan turvallisuutta ja yleistä etua, on välttämätöntä säätää, että markkinavalvontaviranomaisen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

30 §. Tullin suoritteiden maksuperusteet ja maksujen periminen. Pykälässä viitattaisiin informatiivisesti Tullin maksuja koskevaan sääntelyyn. Säännös on tarpeellinen selkeyttämään, että Tulli voi nykyäänkin periä maksuja tekemästään valvonnasta, eikä markkinavalvontalaki toisi nykytilaan muutosta. Pykälän mukaan Tullin maksullisista julkisoikeudellisista suoritteista on voimassa, mitä niistä säädetään valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla. Tullin suoritteiden maksullisuudesta säädetään valtion maksuperustelain 8 §:n, julkisuuslain 34 §:n ja eräiden ennakkoratkaisujen maksuperusteista annetun lain 5 §:n nojalla Tullin suoritteiden maksullisuudesta annetussa valtiovarainministeriön asetuksessa.

31 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lain voimaantulosta. Lain ehdotetaan tulevan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu sekä samanaikaisesti lain soveltamisalaan kuuluvien lakien kanssa. Direktiivipaketin tuotedirektiivien toimeenpääntö edellyttää, että direktiivit on pääosin kansallisesti pantu täytäntöön 20 päivänä huhtikuuta 2016 lukien. Tavoitteellista olisi, että ehdotettu laki tulisi viivytyksettä voimaan, jotta tuotedirektiivien implementointi kansalliseen lainsäädäntöön ei viivästyisi.

Pykälän 2 momentin mukaan markkinavalvontalakia sovellettaisiin myös tuotteisiin, jotka on saatettu markkinoille ennen tämän lain voimaantuloa ja joiden sallitaan olevan markkinoilla 1 §:n 1 momentissa mainittujen lakien voimaantullessa. Tuotteiden markkinavalvonnan selkeyden kannalta olisi perusteltua säätää, että myös niiden tuotteiden valvontaan, joiden vaatimustenmukaisuudesta talouden toimijat ovat varmistuneet ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevien säännösten mukaisesti, sovellettaisiin markkinavalvontalakia. Markkinoilla saattaa olla useita vuosia saatavilla sekä uusia että vanhojen tuotevaatimusten mukaisia tuotteita. On tarkoituksenmukaista, että markkinavalvontaviranomaisen valvontakeinot olisivat kuitenkin tuotteita valvottaessa jatkossa yhdenmukaiset.

Sektorilainsäädännössä olisi nimenomaisesti säädetty siirtymäsäännöksistä kyseistä tuotesektoria koskien. Sektorilakien siirtymäsäännöksissä säädettäisiin edellytyksistä, joilla tuotteet voivat olla markkinoilla aiemman lainsäädännön mukaisesti. Myös toimijoiden velvoitteet niin sanotuissa vanhoissa tuotteissa määräytyisivät ennen lain voimaantuloa voimassa olevan lainsäädännön mukaan. Sen sijaan olisi tarkoituksenmukaista, että markkinavalvontaviranomaisen valvontakeinot olisivat kuitenkin tuotteita valvottaessa yhdenmukaiset. Toimijoiden kannalta valvontakeinon muutoksella ei aiheutettaisi kohtuutonta haittaa talouden toimijoille. Valvontaviranomainen säilyisi samana, eikä markkinavalvontalain valvontakeinot merkittävästi muuttuisi.

Pykälän 3 momentin mukaan ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleet asiat käsiteltäisiin noudattaen lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä, sektorilainsäädäntöä. Sektorilainsäädännössä olisi nimenomaisesti säädetty siirtymäsäännöksistä kyseistä sektoreita koskien.

2 Voimaantulo

Lain ehdotetaan tulevan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu sekä samanaikaisesti lain soveltamisalaan kuuluvien lakien kanssa. Direktiivipaketin tuotedirektiivien toimeenpano edellyttää, että direktiivit on pääasiassa kansallisesti pantu täytäntöön 20 päivänä huhtikuuta 2016 lukien. Tavoitteellista olisi, että ehdotettu laki tulisi viivytyksettä voimaan, jotta tuotedirektiivien implementointi kansalliseen lainsäädäntöön ei merkittävästi viivästyisi.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Eräät esitykseen sisältyvät säännökset ovat merkityksellisiä perustuslain kannalta.

Sääntely on merkityksellistä perustuslain 2 §:n 3 momentissa turvatus oikeusvaltioperiaatteen kannalta, koska kyseessä on viranomaisvalvontaa määrittävä eräitä tuotteita koskeva valvontalaki. Perustuslain mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Ehdotus ei ole ongelmallinen, koska viranomaisista ja viranomaisten toimivaltuuksista ehdotetaan säädettävän tarkkarajaisesti lakitasolla.

Ehdotetun sääntelyn ei arvioida muodostuvan ongelmalliseksi perustuslain 10 §:n kannalta. Perustuslain 10 §:n nojalla on turvattu kotirauha. Lailla voidaan kuitenkin säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Ehdotuksen 9 §:ssä säädettyä viranomaisen tarkastusta ei saisi tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitettuihin tiloihin, ellei tästä ole säädetty sektorilainsäädännössä erikseen. Ehdotuksen 9 §:n 1 momenttiin on otettu perustuslakivaliokunnan edellyttämä viittaus hallintolain 39 §:ään. Perustuslakivaliokunta on katsonut (PeVL 5/2010 vp, PeVL 32/2010 vp, PeVL 5/2013 vp), että kun on kyse valvontatyypillisistä tarkastuksista, tulisi tarkastussäännöksessä viitata hallintolain 39 §:ään, jotta menettelylliset ja oikeusturvatakeet tulisivat taatuiksi.

Lakiehdotuksen 25 §:n hävittämismääräyksellä on merkitystä perustuslain 15 §:ssä turvatus omaisuuden suojaan turvaamisen kannalta. Omaisuuden suojaa koskevan perustuslain 15 §:n 1 momentin nojalla jokaisen omaisuus on turvattu. Perustuslakivaliokunta on tulkintakäytännössään kuitenkin todennut, ettei omaisuus ole perustuslain suojaama kaikkia käyttörajoituksia vastaan ja että omistajan oikeuksia voidaan rajoittaa lailla, joka täyttää perusoikeutta rajoittavalta lailta vaadittavat yleiset edellytykset (muun muassa PeVL 32/2010 vp, s. 4/I ja PeVL 8/1996 vp). Lakiehdotuksen 25 §:n mukaan markkinaoikeusvalvontaviranomainen voi tietyin edellytyksin määrätä talouden toimijan tai Tullin hallussa olevan tuotteen ja 19 §:n nojalla talouden toimijalle palautetun tuotteen hävitettäväksi tai, jos tätä ei katsota tarkoituksenmukaiseksi, määrätä miten muutoin on meneteltävä. Hävittämismääräyksen antamisen edellytyksenä on se, ettei lain 17–23 §:ssä tarkoitettuja kieltoja ja määräyksiä voida pitää riittävinä. Tämä tarkoittaa, että hävittämismääräys olisi poikkeuksellinen toimenpide ja tulisi sovellettavaksi harvoin. Ehdotettu sääntely tuotteen hävittämismääräyksestä säätämiseksi on perusoikeuksien turvaamiseksi perusteltua. Lakiehdotuksen soveltamisalaan kuuluvista vaatimustenvastaisista tuotteista voi aiheutua vakava riski ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle, omaisuudelle tai muulle lakiehdotuksen 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettulle yleiselle edulle. Ehdotettu sääntely olisi siten perusoikeuksien rajoittamisen kannalta riittävän täsmällistä ja tarkkarajaista sekä oikeassa suhteessa sen taustalla olevaan yhteiskunnallisen intressin painoarvoon nähden.

Sääntely on merkityksellistä 18 §:n 1 momentissa turvatus elinkeinovapauden kannalta. Elinkeinovapauden rajoitusten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia. Lain soveltamisalaan kuulu-

vien tuotteiden luovuttamisen kieltäminen merkitsee puuttumista perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvattuun elinkeinovapauteen. Ehdotusta on näin ollen arvioitava perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten, erityisesti sääntelyn hyväksyttävyyden ja suhteellisuuden kannalta. Markkinavalvonnalla pyritään ihmisten turvallisuuden ja terveyden sekä omaisuuden ja ympäristön suojeluun, ja ehdotettujen valvontasäännösten katsotaan olevan perusteltuja tällaisten tärkeiden intressien suojaamiseksi. Ehdotettua sääntelyä ei siten voida pitää ongelmallisena perustuslain 18 §:n 1 momentin kannalta. Ehdotetulle sääntelylle on hyväksyttävät väestön terveyden, turvallisuuden ja ympäristön terveellisyys edistämiseen liittyvät syyt. Ympäristöperusoikeuden toteuttamisen näkökulmasta ehdotettuja elinkeinovapautta rajoittavia säännöksiä voidaan pitää perusteltuina.

Ehdotettu sääntely ei myöskään ole ongelmallinen perustuslain 21 §:ssä turvatuun oikeusturvan kannalta. Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada oikeuksiaan tai velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Ehdotettu muutos valitusluvan käyttöön otosta valitettaessa hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen vastaa perustuslakivaliokunnan lausuntoa muutoksenhakujärjestelmän kehittämisestä (PeVL 55/2014 vp).

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi, eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa eikä muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Ehdotuksen 14 §:ssä säädetäisiin markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta käyttää ulkopuolisia asiantuntijoita tuotteen vaatimustenmukaisuuden tutkinnassa, testaamisessa ja arvioimisessa. Ehdotuksen 14 §:ssä on kysymys julkisen hallintotehtävän antamisesta lain nojalla muulle kuin viranomaiselle. Esitys ei vaarantaisi perusoikeuksia, oikeusturvaa eikä muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Ulkopuoliseen asiantuntijaan sovellettaisiin ilman nimenomaista mainintaakin hallinnon yleislakeja ja hän toimisi rikosoikeudellisella virkavastuulla. Lakiehdotuksen 14 §:ssä tarkoitettu ulkopuolinen asiantuntija ei käyttäisi itsenäisesti perustuslain 124 §:ssä säädettyä julkista valtaa, vaan asiantuntijan rooli olisi avustava ja täydentävä. (PeVL 57/2010 vp ja PeVL 20/2002 vp). Ulkopuolisen asiantuntijan käyttäminen ei siten olisi ongelmallista perustuslain 124 §:n kannalta (PeVL 42/2005 vp).

Esitykseen ei siten sisälly sellaisia ehdotuksia, joiden vuoksi esitys olisi tarpeen käsitellä perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Näin ollen ehdotus laiksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 Luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan hissiturvallisuuslain (x/2016), mittauslaitelain (707/2011), pyroteknisten tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (180/2015), räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäväksi tarkoitettujen laitteiden ja suojausjärjestelmien vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (x/2016) ja räjähteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (x/2016) soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaan, jollei mainituissa laeissa toisin säädetä.

Lakia sovelletaan lisäksi tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvää akkreditointia ja markkinavalvontaa koskevista vaatimuksista ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 339/93 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 765/2008, jäljempänä *NLF-asetus*, 27—29 artiklassa tarkoitettuihin 1 momentissa mainittujen lakien soveltamisalaan kuuluvia tuotteita koskeviin valvontaviranomaisten toimenpiteisiin, jollei mainituissa laeissa toisin säädetä.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *asettamisella saataville markkinoilla* tuotteen toimittamista unionin markkinoille liike-toiminnan yhteydessä jakelua, kulutusta tai käyttöä varten joko maksua vastaan tai maksutta;
- 2) *ilmoitetulla laitoksella* Euroopan unionin jäsenvaltion nimeämää ja Euroopan komissiolle ilmoitettua laitosta, jolla on oikeus tehdä vaatimustenmukaisuuden arviointeja;
- 3) *markkinavalvonnalla* NLF-asetuksen 2 artiklan 17 kohdassa tarkoitettua viranomaisten toimintaa tuotteiden vaatimustenmukaisuuden varmistamiseksi;
- 4) *markkinoilta poistamisella* kaikkia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on estää toimitusketjussa olevan tuotteen asettaminen saataville markkinoilla;
- 5) *markkinoille saattamisella* tuotteen asettamista ensimmäistä kertaa saataville unionin markkinoilla;
- 6) *palautusmenettelyllä* kaikkia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on saada tuote takaisin markkinoilta ja loppukäyttäjiltä tai vaatimusten mukaiseksi;

7) *riskin aiheuttavalla tuotteella* tuotetta, joka voi vaikuttaa kielteisesti henkilöiden terveyteen ja turvallisuuteen yleensä, ja yleiseen turvallisuuteen sekä muihin yleisiin etuihin kohtuuden ja hyväksyttävyyden ylittävällä tavalla kyseisen tuotteen tavanomaisissa tai kohtuudella ennakoitavissa käyttöolosuhteissa, mukaan lukien tuotteen käyttöikä ja tarvittaessa tuotteen käyttöönotto, asennus ja huoltotarpeet;

8) *riskinarvioinnilla* vaikutusten tunnistamista sekä riskien suuruuden määrittämistä ja niiden merkityksen arvioimista;

9) *talouden toimijalla* 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettuja talouden toimijoita;

10) *ulkorajatarkastuksella* Tullin tekemiä tarkastuksia Euroopan unionin markkinoille saatettaville tuotteille NLF-asetuksen 27—29 artiklassa tarkoitetuissa tilanteissa;

11) *vaatimustenvastaisella tuotteella* tuotetta, joka ei täytä sille 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa säädettyjä vaatimuksia;

12) *vakavalla riskillä* riskin aiheuttavaa tilannetta, joka edellyttää nopeita toimenpiteitä ja jatkotoimia, myös tapauksissa, joissa vaikutukset eivät ilmene välittömästi.

2 Luku

Valvonnan järjestäminen

3 §

Valvonnan ylin ohjaus

Tämän lain säännösten noudattamista koskevan valvonnan ylin ohjaus kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle.

4 §

Valvontaviranomaiset

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on tässä laissa tarkoitettu markkinavalvontaviranomainen.

Tulli toimii NLF-asetuksen 27—29 artiklassa tarkoitettuna ulkorajatarkastuksista vastaavana viranomaisena sekä valvoo 23 §:ssä tarkoitettua maastavientikiellon ja 25 §:ssä tarkoitettua hävittämismääräyksen noudattamista ulkorajalla.

5 §

Yhteistyömenettely unionin markkinoille tuotavien tuotteiden valvonnassa

Markkinavalvontaviranomaisen ja Tullin yhteistyömenettelystä ja määräajoista unionin markkinoille tuotavien tuotteiden valvonnassa säädetään NLF-asetuksen 27—29 artiklassa ja jäljempänä tässä laissa.

6 §

Tehtävien hoito ja tärkeysjärjestys

Markkinavalvontaviranomaisen on hoidettava tehtävänsä tehokkaalla ja riskinarviointiin perustuen mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen.

HE 40/2016 vp

7 §

Valvontasuunnitelma

Markkinavalvontaviranomaisen on laadittava 1 §:n 1 momentissa mainittujen lakien soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvonnasta valvontasuunnitelma, jossa on otettava huomioon, mitä NLF-asetuksen 18 artiklan 5 kohdassa säädetään.

3 Luku

Valvonnan toimenpiteet

8 §

Viranomaisen oikeus saada tietoja talouden toimijalta

Markkinavalvontaviranomaisella ja Tullilla on oikeus saada valvontaa varten välttämättömät tiedot talouden toimijalta. Tiedonsaantioikeus koskee myös sellaisia valvonnan kannalta välttämättömiä tietoja, jotka yksityistä liike- tai ammattitoimintaa, yksityisen taloudellista asemaa tai terveydentilaa koskevin taikka muutoin ovat viranomaisen hallussa ollessaan salassa pidettäviä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) nojalla.

9 §

Oikeus tehdä tarkastuksia

Markkinavalvontaviranomaisella ja Tullilla on oikeus valvontaa varten päästä kaikkiin tiloihin, joissa harjoitetaan 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettua toimintaa tai säilytetään valvonnan kannalta merkityksellisiä tietoja, ja tehdä valvonnassa tarvittavia tarkastuksia. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin tarkastuksia ei kuitenkaan saa ulottaa. Tarkastuksissa noudatetaan, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

Markkinavalvontaviranomaisen oikeudesta ulottaa tarkastus pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiloihin säädetään tarvittaessa erikseen 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa.

10 §

Oikeus ottaa tuotteita tutkittavaksi

Markkinavalvontaviranomaisella ja Tullilla on oikeus ottaa tuotteita tutkittavaksi, jos se on tuotteen vaatimustenmukaisuuden valvonnan kannalta tarpeellista. Mitä tässä pykälässä säädetään tuotteista, sovelletaan myös tuotteista otettaviin näytteisiin ja niiden osiin.

Markkinavalvontaviranomaisen on talouden toimijan vaatimuksesta korvattava 1 momentissa tarkoitettu tuote käyvän hinnan mukaan, jollei havaita, että tuote on vaatimustenvastainen. Jos Tulli perii näytteen tutkittavaksi ottamisesta maksun sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään, markkinavalvontaviranomaisen ei kuitenkaan tarvitse suorittaa korvausta näytteestä.

Jos tuote on vaatimustenvastainen, markkinavalvontaviranomainen voi velvoittaa talouden toimijan korvaamaan tuotteen hankinnasta, testauksesta ja tutkimisesta aiheutuneet kustannukset. Korvaus on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

11 §

Oikeus saada tietoja toisilta viranomaisilta ja käyttää toisen ottamia näytteitä

Markkinavalvontaviranomaisella ja Tullilla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä luovuttaa valvonnan kannalta välttämättömiä tietoja toisilleen ja saada niitä muilta valvontaviranomaisilta.

Markkinavalvontaviranomaisella ja Tullilla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä käyttää toisen hankkimia näytteitä tai tuotteita valvonnan kannalta tarpeellisiin tutkimuksiin.

12 §

Oikeus saada tietoja ilmoitetulta laitokselta

Markkinavalvontaviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä valvontaa varten välttämättömät tiedot ilmoitetulta laitokselta.

13 §

Oikeus luovuttaa salassa pidettäviä tietoja

Markkinavalvontaviranomainen saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa valvonnassa saamiaan tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta, liike- tai ammattisalaisuudesta taikka yksityisen henkilökohtaisista oloista:

1) syyttäjälle syyteharkintaa varten ja poliisille ja muille esitutkintaviranomaisille rikoksen ehkäisemiseksi tai selvittämiseksi;

2) pelastusviranomaiselle sekä työsuojelu-, ympäristönsuojelu-, kuluttajansuoja- ja poliisiviranomaiselle tai muulle markkinavalvontaviranomaiselle, joka valvoo tuotelainsäädäntöä, jos tiedon luovuttaminen on viranomaisen tehtävien suorittamisen kannalta välttämätöntä taikka näiden suorittaessa laissa säädettyä valvontaa;

3) toimivaltaiselle ulkomaan viranomaiselle ja kansainväliselle toimielimelle Euroopan unionin säädökseen tai Suomea sitovaan kansainväliseen sopimukseen perustuvan velvoitteen toteuttamiseksi.

14 §

Ulkopuolisen asiantuntijan käyttö

Markkinavalvontaviranomaisella on oikeus käyttää apunaan ulkopuolisia asiantuntijoita tuotteen vaatimustenmukaisuuden tutkinnassa, testaamisessa ja arvioimisessa.

Ulkopuoliset asiantuntijat voivat markkinavalvontaviranomaisen apuna osallistua tämän lain mukaisiin tarkastuksiin.

Ulkopuolisella asiantuntijalla tulee olla tehtävien edellyttämä asiantuntemus ja pätevyys.

Ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä silloin, kun hän hoitaa tässä pykälässä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

15 §

Poliisin virka-apu

HE 40/2016 vp

Poliisi on velvollinen antamaan virka-apua markkinavalvontaviranomaiselle tämän lain ja 1 §:n 1 momentissa mainittujen lakien noudattamisen valvomiseksi ja täytäntöön panemiseksi. Poliisin antamasta virka-avusta säädetään poliisilaissa (872/2011).

16 §

Tuotteen vaatimustenmukaisuus

Tuotteen katsotaan olevan vaatimustenmukainen, jos se täyttää 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tuotteelle säädetyt vaatimukset.

Vaikka tuote täyttää 1 momentissa tarkoitetuissa laeissa säädetyt vaatimukset, markkinavalvontaviranomainen voi antaa 17—22 §:ssä tarkoitetun määräyksen tai kiellon, jos osoittautuu, että tuote tästä huolimatta aiheuttaa vakavan riskin ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle, omaisuudelle tai muulle 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitetulle yleiselle edulle.

17 §

Toimenpidemääräys

Markkinavalvontaviranomainen voi määräämällään tavalla ja asettamassaan kohtuullisessa määräajassa määrätä talouden toimijan ryhtymään korjaaviin toimenpiteisiin tuotteen tai tuotetta koskevien asiakirjojen tai tuotetta koskevien tietojen saattamiseksi vaatimusten mukaiseksi, jos:

1) tuote tai tuotetta koskevat asiakirjat tai tiedot eivät ole vaatimusten mukaiset tai niitä ei pyynnöstä toimiteta markkinavalvontaviranomaiselle; taikka

2) tuote saattaa tavanomaisissa ja kohtuudella ennakoitavissa olevissa käyttöolosuhteissa aiheuttaa riskin ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle, omaisuudelle tai muulle 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitetulle yleiselle edulle.

18 §

Kielto

Markkinavalvontaviranomainen voi kieltää talouden toimijaa valmistamasta, saattamasta markkinoille, asettamasta saataville markkinoilla tai muuten luovuttamasta tuotetta, jos:

1) talouden toimija ei 17 §:ssä tarkoitetusta määräyksestä huolimatta ryhdy korjaaviin toimenpiteisiin tai 17 §:ssä tarkoitettua määräystä ei voida pitää riittävänä;

2) tuote tai tuotetta koskevat asiakirjat tai tiedot eivät ole vaatimusten mukaiset tai niitä ei pyynnöstä toimiteta markkinavalvontaviranomaiselle ja puutteet ovat olennaisia; tai

3) tuote tai tuotetta koskevat asiakirjat tai tiedot eivät ole vaatimusten mukaiset ja tuote saattaa tavanomaisissa ja kohtuudella ennakoitavissa olevissa käyttöolosuhteissa aiheuttaa riskin ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle, omaisuudelle tai muulle 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitetulle yleiselle edulle.

Markkinavalvontaviranomainen voi 1 momentissa tarkoitetun kiellon lisäksi määrätä talouden toimijaa poistamaan tuote markkinoilta sekä määrätä muista tuotteen markkinoilla saataville asettamisen rajoittamiseksi tarvittavista toimenpiteistä.

19 §

Palautusmenettely

HE 40/2016 vp

Markkinavalvontaviranomainen voi määrätä talouden toimijan ottamaan markkinoilta ja loppukäyttäjältä takaisin tuotteen, joka aiheuttaa riskin ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle, omaisuudelle tai muulle 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettulle yleiselle edulle, sekä antamaan sen tilalle vastaava tai samankaltainen vaatimustenmukainen tuote taikka purkamaan kauppa, jos 17 §:ssä tarkoitettu määräys tai 18 §:ssä tarkoitettu kiello tai määräys ei ole riittävä.

Jos 17 §:ssä tarkoitettu määräys tai 18 §:ssä tarkoitettu kiello tai määräys ei ole riittävä ja jos vaatimustenvastaisuus määräyksestä tai kiellosta huolimatta jatkuu, 1 momentissa tarkoitettu määräys voidaan antaa myös, jos tuotetta koskevat asiakirjat tai tiedot eivät ole vaatimusten mukaiset tai niitä ei pyynnöstä toimiteta markkinavalvontaviranomaiselle ja puutteet ovat olennaisia.

Jos 1 momentissa tarkoitettun tuotteen aiheuttaman riskin torjumiseksi katsotaan riittäväksi, markkinavalvontaviranomainen voi loppukäyttäjän hallussa olevan tuotteen takaisin ottamisen sijasta määrätä talouden toimijan korjaamaan tai korjauttamaan tuote siten, että sen rakenteessa tai koostumuksessa olevasta viasta tai puutteesta taikka siitä annetuista totuudenvastaisista, harhaanjohtavista tai puutteellisista tiedoista aiheutuva riski poistuu.

20 §

Kieltoa ja määräyksiä täydentävät määräykset

Talouden toimijan on annettava markkinavalvontaviranomaiselle tämän määräämässä kohtuullisessa ajassa selvitys siitä, millä tavoin viranomaisen 17—19 §:ssä tai 21—25 §:ssä tarkoitettu määräys tai kiello on pantu toimeen.

Markkinavalvontaviranomainen voi määrätä talouden toimijan varmistamaan, että 1 momentissa tarkoitettun viranomaisen määräyksen tai kiellon johdosta tarvittavat toimenpiteet toteutetaan myös niille tuotteille, jotka toimija on saattanut markkinoille tai asettanut saataville markkinoilla muissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa tai Euroopan talousalueella.

21 §

Väliaikainen kiello

Markkinavalvontaviranomainen voi määrätä 18 §:n 1 momentissa tarkoitettun kiellon väliaikaisena asian selvittämisen ajaksi, jos on ilmeistä, että tuote voi olla vaatimustenvastainen taikka tuote saattaa tavanomaisissa ja kohtuudella ennakoitavissa olevissa käyttöolosuhteissa aiheuttaa riskin ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle, omaisuudelle tai muulle 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettulle yleiselle edulle.

Väliaikainen kiello on voimassa, kunnes markkinavalvontaviranomainen antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa. Markkinavalvontaviranomaisen on ratkaistava asia kiireellisesti.

22 §

Tiedottamisesta määrääminen

Jos markkinavalvontaviranomainen on antanut 17—21 §:ssä tai 23—25 §:ssä tarkoitettun määräyksen tai kiellon taikka tuotteeseen tai sen käyttämiseen liittyvä riski ihmisten terveydelle, turvallisuudelle, ympäristölle, omaisuudelle tai muulle 1 §:n 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettulle yleiselle edulle, markkinavalvontaviranomainen voi velvoittaa talouden toimijan tiedottamaan asiasta määrääjassa ja määräämällään tavalla. Lisäksi markkinavalvontaviranomainen voi käyttäjien turvallisuuden varmistamiseksi velvoittaa talouden toimijan toimittamaan loppukäyttäjille tarpeelliset tiedot ja ohjeet.

HE 40/2016 vp

Markkina- ja turvallisuusviranomaisen voi talouden toimijan kustannuksella tiedottaa 1 momentissa tarkoitetuista asioista, jos toimija ei ole noudattanut viranomaisen antamaa tiedottamismääräystä tai jos asian kiireellisyyden vuoksi tiedottaminen on tarpeen ihmisten terveyteen tai turvallisuuteen kohdistuvan riskin johdosta.

23 §

Maastaviennin kieltäminen

Jos tuote on vaatimustenvastainen ja aiheuttaa vakavan riskin ihmisten terveydelle tai turvallisuudelle, markkina- ja turvallisuusviranomaisen voi kieltää tuotteen maastaviennin tai kuljettamisen Suomen kautta.

Markkina- ja turvallisuusviranomaisen voi määrätä 1 momentissa tarkoitetun kiellon myös väliaikaisena asian selvittämisen ajaksi, jos on ilmeistä, että tuotteesta voi aiheutua välitöntä vaaraa ihmisten terveydelle tai turvallisuudelle, eikä vaaraa voida muutoin estää. Väliaikainen kiello on voimassa, kunnes markkina- ja turvallisuusviranomaisen antaa asiassa lopullisen ratkaisunsa. Markkina- ja turvallisuusviranomaisen on ratkaistava asia kiireellisesti.

24 §

Toimenpiteen teettäminen

Jos on ilmeistä, että tuote on vaatimustenvastainen ja aiheuttaa vakavan riskin ihmisten terveydelle tai turvallisuudelle eikä riskiä voida muuten poistaa ja toimija ei ryhdy viranomaisen vaatimiin toimenpiteisiin, markkina- ja turvallisuusviranomaisella on oikeus teettää vaaran poistamiseksi välttämättömät toimenpiteet talouden toimijan kustannuksella.

25 §

Hävittämismääräys

Jos 17—23 §:ssä tarkoitettuja määräyksiä ja kielloja ei voida pitää riittävinä, markkina- ja turvallisuusviranomaisen voi määrätä talouden toimijan tai Tullin hallussa olevan tuotteen ja 19 §:n nojalla talouden toimijalle palautetun tuotteen hävitettäväksi tai, jos tätä ei katsota tarkoituksenmukaiseksi, määrätä, miten tuotteen suhteen muutoin on meneteltävä.

26 §

Markkina- ja turvallisuusviranomaisen ilmoitus ilmoitetulle laitokselle

Markkina- ja turvallisuusviranomaisen on ilmoitettava asianomaiselle ilmoitetulle laitokselle talouden toimijaan kohdistetuista toimenpiteistä, jotka koskevat vaatimustenvastaista tuotetta.

4 Luku

Erinäiset säännökset

27 §

Ilmoittaminen Euroopan komissiolle

HE 40/2016 vp

Markkinavalvontaviranomaisen on viipymättä ilmoitettava 16—19 §:n nojalla tekemästään päätöksestä Euroopan komissiolle ja muille Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen jäsenvaltioille, jos markkinavalvontaviranomainen katsoo, että tuotteen vaatimustenvastaisuus ei rajoitu vain Suomen alueelle. Kansallisiin toimenpiteisiin sovelletaan muutoin, mitä suoja-lauseke- ja suojamenettelystä säädetään Euroopan unionin lainsäädännössä, jolla yhdenmu-kaistetaan tuotteiden kaupan pitämisen ehtoja.

Lisäksi on otettava huomioon, mitä viranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa Euroopan ko-missiolle säädetään eräiden riskin aiheuttavien tuotteiden markkinavalvontaan liittyvien tieto-jen ilmoittamisesta Euroopan komissiolle annetussa laissa (1197/2009).

28 §

Uhkasakko ja teettämisuhka

Markkinavalvontaviranomainen voi tehostaa tämän lain nojalla antamaansa kieltoa tai mää-räystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustan-nuksella.

29 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen si-ten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa ha-kea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemista sekä teettämisuhan asettamista ja täytäntöön pantavaksi määräämistä koskevaan päätökseen saa kuitenkin hakea muutosta siten kuin uhkasakolaissa (1113/1990) säädetään.

Markkinavalvontaviranomaisen määräämään 21 §:ssä tarkoitettuun väliaikaiseen kieltoon ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Markkinavalvontaviranomaisen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

30 §

Tullin suoritteiden maksuperusteet ja maksujen periminen

Tullin maksullisista julkisoikeudellisista suoritteista on voimassa, mitä niistä säädetään val-tion maksuperustelain (150/1992) nojalla.

31 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan myös tuotteisiin, jotka on saatettu markkinoille ennen tämän lain voi-maantuloa ja joiden sallitaan olevan markkinoilla 1 §:n 1 momentissa mainittujen lakien voi-maan tullessa.

Ennen tämän lain voimaantuloa vireille tulleet asiat käsitellään noudattaen lain voimaan tul-lessa voimassa olleita säännöksiä.

HE 40/2016 vp

Helsingissä 31 päivänä maaliskuuta 2016

Pääministeri

Juha Sipilä

Oikeus- ja työministeri Jari Lindström